

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 6

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW.”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają pierwszorzędnej jakości nawozy azotowe:

**A Z O T N I A K
S A L E T R Ę
W A P N I O W ą
(G R A N U L O W A N ą)**

**S A L E T R Z A K
S I A R C Z A N A M O N U**

**i wysokowartościowy nawóz fosforowy
S U P E R T O M A S Y N Ę
o zawartości 16% i 30% kwasu fosforowego**

oraz produkty chemiczne: amoniak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azotowy, saletrę amonową, saletrę sodową, saletrę potasową, salmiak, węglan amonu, wodę amoniakalną chemicznie czystą, chlor ciekły, ług bielący (podchloryn sodowy), chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, ortodwuchlorobenzol, ... sodę kaustyczną, wapno chlorowe, azot, tlen, wodór. ... ..

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELA **W CHORZOWIE**
BIURO SPRZEDAŻY Z. F. Z. A.

ZWIEDZAJ

W. M. EI!

**Krajową Wystawę Przemysłu Metalowego,
Elektrotechniki i Radiotechniki**

WARSZAWA 23/VIII ÷ 11/X 1936 r.

WEJŚCIA:

Plac Unii Lubelskiej
i ul. Topolowa

Otwarta od 10 do 20³⁰
w niedziele i święta od 9 do 20³⁰

Wstęp zł 1.

Młodzież ucząca się, szeregowcy oraz
wycieczki — gr 50.

Ponad 125 000 osób

odbyło podróże polskimi samolotami
zdrowo i z pełnym zadowoleniem

**SAMOLOTY KURSUJĄ CODZIENNIE!
NISKIE CENY BILETÓW!**

tych imponujących zakładach przemysłowych,

znajdujących się w Warszawie,
powstają znane w całym kraju
ze swej dobroci wyroby Schichta.
Teoretycy i praktycy, chemicy
i technicy pracują od dziesiątków
lat nad utrzymaniem wysokiego
gatunku wyrobów. Nic więc
dziwnego, że nazwa Schicht jest
symbolem towarów pierwszej
jakości. Kto nie zna rozpowszechnionych
od dziesiątków lat produktów.

★
**MYDŁO JELEŃ
RADION
LUX
VIM**

SCHICHT-LEVER S. A. WARSZAWA

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
KONIEC „BLOKU ŻŁOTEGO” — DR T. Ł.	1163	KRONIKA TYGODNIOWA:	
WKŁAD P. Z. U. W. W WALCE Z KRYZYSEM — O. EINFELD	1166	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1181
KRONIKA GOSPODARCZA:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1181
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	1169	PODATKI I OPLATY	1182
BUDOWNICTWO	1170	AKCYZY I MONOPOLE	1182
RZEMIOSŁO	1170	PIENIĄDZ I KREDYT	1183
ROLNICTWO	1172	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1183
Sytuacja rynków zbożowych — J. K.		Z BANKU POLSKIEGO	1184
HANDEL:		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1173	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	1174	OGÓLNE	1185
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1175	FRANCJA	1186
Umowa rozrachunkowa polsko-włoska		STANY ZJEDN. AM.	1187
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1176	CZECHOSŁOWACJA	1187
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1178	RUMUNIA	1187
Sytuacja gospodarcza W. M. Gdańska — Z. Rogoziński		SZWECJA	1188
PRACA I SPRAWY SOCJALNE	1180	JAPONIA	1188
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1188

KONIEC „BLOKU ŻŁOTEGO”

DZIEN 25 września 1936 r. będzie dniem przełomowym w historii depresji gospodarczej świata, rozpoczętej na jesieni 1929 r. krachem nowojorskim. W tym dniu bowiem po bardzo długiej obronie padł główny bastion „bloku złotego” — frank francuski. Dewaluacja franka szwajcarskiego i florena holenderskiego, która nastąpiła w 48 godzin potem, stanowi już tylko logiczny ciąg tego głównego faktu. Dlatego też, przystępując do omówienia tego wielkiego wydarzenia na płaszczyźnie międzynarodowych warunków życia gospodarczego, będziemy zajmowali się przede wszystkim zjawiskiem głównym, czyli dewaluacją franka francuskiego, a nie załamaniem się jego szwajcarskiego czy holenderskiego satelity. Wstrząs, jaki został wywołany w gospodarstwie światowym, wyszedł z Paryża. I od Francji też wypada nam rozpocząć nasze rozważania.

Od czego mamy zacząć? Zapewne od stwierdzenia faktu, iż ostatni krok Rządu francuskiego w żadnym wypadku nie dowodzi, aby polityka deflacyjna, którą próbowała zastosować Francja w okresie kryzysowego spadku cen, miała „a limine” w sobie jakieś znamiona ostatecznego niepowodzenia. Przeciwnie: możemy z całą kategorięcznością twierdzić, iż Francja mogła na drodze deflacyjnej utrzymać się do końca depresji bez potrzeby dewaluacji franka. Czyniła też w tym kierunku pewne wysiłki. Poziom cen hutowych we Francji wynosił w 1935 r. 52 (przy poziomie 1928 r. = 100), co równoznaczne było z 48%-owym ich spadkiem w przeciągu 7 lat. Gdyby wskaźnik kosztów utrzymania spadł był w tym samym lub przynajmniej podobnym stopniu (a, niestety, obniżył się on tylko w tym samym okresie zaledwie o 7%...), można byłoby spodziewać się, że równowaga budżetowa zostanie

w pełni osiągnięta na niższym poziomie, a przez to samo Francja będzie mogła przetrwać do tej chwili, kiedy wzrost cen światowych w złocie dotrze wreszcie w swym dowolnym ruchu, zaznaczającym się dopiero od połowy ub. r., do poziomu francuskiego. Wtedy okazałoby się, że Francja przetrwała cały okres kryzysu bez potrzeby uciekania się do zmian w wartości swego pieniądza w złocie. Polityka deflacyjna wygrałaby.

Tak się nie stało. Francja „nie wytrzymała” zniżki cen w połączeniu z niedość wydatną zniżką kosztów utrzymania. Ile w tym zawiniła polityka protekcji celnej i kontyngentowej w stosunku do drogo produkującego francuskiego rolnictwa—nie chcemy w tej chwili mówić. Faktem jest, iż, poczawszy od II połowy ub. r., a więc w momencie, gdy zaczęły „grać” deflacyjne dekryty Laval’a, koszty utrzymania zamiast spadać poczęły we Francji wzrastać. Indeks III kwartału ub. r. (przy poziomie 1914 r.=100) wynosił 469, indeks IV kwartału—478, indeks I kwartału b. r.—486 (wszystko dla Paryża). Że musiało to odbić się silnie na sytuacji politycznej w kraju, ułatwić zwycięstwo wyborcze partii socjalistycznej i dać początek nowej polityce gospodarczej „frontu ludowego”, polityce równania „w górę” zamiast deflacyjnego równania „w dół”—o tym wszystkim nie ma co wątpić.

„Ustawy socjalne”, wprowadzające 40-godzinny tydzień pracy w całym szeregu przemysłów, fiksujące ulgi robotnicze, a przede wszystkim silnie podnoszące stawki płac zarobkowych, były naturalnym wynikiem tej dysproporcji pomiędzy poziomem cen (a więc zarobków, rozmiarów bezrobocia i t. d.) i poziomem kosztów utrzymania. Ale z kolei wynikiem tych ustaw był nagły silny wzrost cen hurtowych w okresie, kiedy właśnie Francja mogła przed sobą widzieć coraz to bardziej zarysowującą się możliwość „wygrania” swej polityki deflacyjnej. Ceny światowe od 1934 r. poczęły powoli wzrastać. Wzrost ten w połowie ub. r. stał się nawet szybszym. Ale jasną rzeczą było, że wzrost cen francuskich, wywołany „ustawami społecznymi”, jest szybszy niż wzrost cen światowych. Przy indeksie cen (w złocie) za 1914 r.=100 przeciętny poziom cen we Francji w ub. r. wynosił 71. W styczniu b. r. wynosił on już 77, a w sierpniu b. r.—80. W przeciągu roku ceny francuskie skoczyły w górę o przeszło 16%. Jasnym się stało, iż w tych warunkach mowy już nie ma, aby wzrastające powoli ceny światowe zdołały „złapać” na jakimś poziomie uciekające szybciej jeszcze ku górze ceny francuskie. A z tego wynikało niezbicie, że normalną drogą polityka monetarna Francji iść już dalej nie może.

Teoretycznie miała ona do wyboru dwie drogi. Albo przeciwdziałanie wszystkim ujemnym skutkom nowego zachwiania się wewnętrznej równowagi gospodarczej przez ograniczenia w swobodnym obrocie dewiz, albo—dewaluację. O ile wierzyć zagranicznym komentatorom fachowym, spodziewano się raczej chwilowo tego pierwszego. Wydawało się, że Rząd francuski będzie przywiązywał specjalną wagę do swej popularności wśród szerokich mas „épargnants” i z lekkim sercem na obniżenie wartości franka nie pójdzie. Sytuacja Banku Francuskiego stawała się istotnie niewyraźna. Na koniec ub. r. pokrycie w złocie wynosiło jeszcze 66,3 mild. fr., t. j. 71,5%. Od tego czasu zapas złota malał, a obieg banknotów wzrastał. W rezultacie na koniec sierpnia b. r. pokrycie wyniosło 58,7% przy zapasie złota 54,5 mild. fr. i obiegu 84,3

mild. fr. Dalszy wzrost cen, napięzona sytuacja wewnętrzna i t. d.—wszystko to wskazywało, iż trzeba będzie zastosować jakieś środki zaradcze. Rząd P. Bluma wybrał dewaluację.

Wybrał ją niewątpliwie z przyczyn ogólnogospodarczych, ryzykując falę publicznego niezadowolenia. Od czerwca już, jak się obecnie dowiadujemy (a jak szepczano tu i owdzie po cichu i przedtem), Francja umawiała się z dwoma „dewaluacyjnymi” mocarstwami—Stanami Zjednoczonymi i Wielką Brytanią—co do warunków całej operacji. Bez porozumienia z tymi państwami bowiem akt taki byłby wielkim ryzykiem. Jeśli Rząd francuski poświęcał już na cłtarzu swej polityki gospodarczej na wewnątrz stałość swojej waluty, to musiał przynajmniej starać się o zabezpieczenie wszystkich korzystnych skutków tej operacji. Do nich należało przede wszystkim umówienie się z New-Yorkiem i Londynem co do ustalenia jednolitego frontu stabilizacyjnego. Albowiem, jak to niejednokrotnie już podkreślano w całej literaturze fachowej świata, zagadnienie franka francuskiego było tym stopniem, przez który musiała tak czy inaczej przejść kwestia światowej stabilizacji walut. Mogła była przejść ona przez nie „bezboleśnie”—właśnie w sposób, o którym mówiliśmy już powyżej, t. j. w chwili, kiedy wzrastający poziom cen światowych „dogoniłby” utrzymywane na stosunkowo niskim, deflacyjnym poziomie ceny francuskie, albo w chwili odpowiedniej dewaluacji franka. Nastąpiło to drugie.

Jakżeż wygląda owa sprawa jednolitego frontu stabilizacyjnego? Trzeba tutaj od razu rozróżnić fakty dokonane od nadziei. Pierwszych właściwie brak. Niewątpliwie, Francja, negocjując z Anglią i Stanami Zjednoczonymi, starała się uzyskać od razu zapewnienie, że obecne kursy funta i dolara pozostaną niezmiennione. Wówczas mogłaby „wyrównać” franka dokładnie do ich poziomu, biorąc za podstawę rozpiętości, panujące w poziomach cen wszystkich trzech krajów. Ani New-York ani Londyn nie chciały jednak widocznie się wiązać, skoro w „układzie” trzech krajów, stanowiącym wstęp do projektu dewaluacji francuskiej, czytamy:

„Rząd Stanów Zjednoczonych i Rząd Wielkiej Brytanii muszą, oczywiście, brać w międzynarodowej polityce handlowej pod uwagę w pełni wymagania wewnętrznego dobrobytu Republiki Amerykańskiej i Imperium Brytyjskiego...”

Innymi słowy, nie widzimy tu zobowiązania New-Yorku i Londynu do utrzymania w każdym wypadku obecnych kursów funta i dolara. Gdyby okazało się, że Francja poszła w swej dewaluacji „za nisko”, obaj konkurenci mogą rozpocząć swe manipulacje monetarne na nowo. P. Roosevelt ma jeszcze przecież prawo obniżenia kursu dolara z obecnych 59,06% do 50% jego dawnego parytetu. A funt żadnymi limitami nie jest skrupowany w ogóle.

Wprawdzie w dalszym ciągu „układu” trzech krajów mówi się o unikaniu ze strony Stanów i W. Brytanii „wszelkich zamieszkań równowagi monetarnej”, ale na deklarację ze strony Francji o „wyrównaniu” kursu franka oba te kraje odpowiadają tylko, że „leży w ich zamiarach użycie wszelkich środków rozporządzalnych dla uniknięcia, o ile to tylko będzie możliwe, aby nowe podstawy walutowe, wynikające z tego „wyrównania”, były naruszone zamieszkami”.

Słowem—chwilowo zobowiązań stabilizacyjnych nie ma. Ale czy są nadzieje? Oczywiście, przybliżyły się

one znacznie z chwilą spadku walut złotych. O ostatecznym terminie stabilizacji zadecyduje przede wszystkim uchwycenie „nowej równowagi”. Jakżeż się ona przedstawia?

Kurs funta kształtował się ostatnio o ok. 42% poniżej parytetu sprzed dn. 21/IX 1931 r. Jednocześnie jednak wskaźnik cen hurtowych W. Brytanii (według danych Board of Trade przy przeciętnej za 1930 r. = 100), wynoszący we wrześniu 1931 r. 84, wyniósł w sierpniu b. r. 95.2. Innymi słowy, ceny hurtowe w W. Brytanii poszły od chwili dewaluacji funta w górę o prawie 13%. Według więc teoretycznych obliczeń poziom cen w złocie w Anglii jest obecnie niższy, niż był we wrześniu 1931 r. — o jakieś 34.5%. Natomiast w tymże okresie wskaźniki cen francuskich spadły z 96 do 80 (były już znacznie niżej, ale ostatnie posunięcia wewnętrzno-gospodarcze we Francji wywindowały je znów do góry). Tutaj zatem spadek wynosi ok. 16%. Jeśli teraz Francja dewaluuje o 25 + 33%, to łatwo może się zdarzyć, iż frank stanie się w stosunku do funta zamiast „przewartościowanym” — „niedowartościowanym”. Stąd istnieje możliwość, że Londyn, korzystając z zachowania wolnej ręki, zacznie znów „przystosowywać” walutę do nowego kursu franka. Za nim pójdzie New-York. I przez dłuższy czas będzie to ostateczne „wyrównywanie” trwało, opóźniając tym samym i moment ostatecznej stabilizacji. Inna rzecz, że może do tego wszystkiego nie dojść, zważywszy, iż ceny francuskie, które i tak posiadają tendencję zwykłą na skutek reform gospodarczych i społecznych „frontu ludowego”, tendencję tę zaakcentują i swój poziom w złocie podciągną do obecnego anglo-amerykańskiego. Wówczas moment stabilizacji znów się przybliży.

Albowiem faktem jest, iż w tej chwili o stabilizacji walutowej można znów mówić realnie. A wraz z nią powstają na nowo wszystkie związane z nią nadzieje. Rozpoczyna się niewątpliwie w historii gospodarczej metakryzysu okres nowy, początkowo jeszcze pełen burz i niepokojów, ale niewątpliwie prowadzący do ostatecznego wyrównania stosunków. Postaramy się zaraz wyjaśnić — dlaczego.

Kiedy na początku 1933 r. rozpoczęto, nie myśląc jeszcze o grożącym już wówczas nieuniknionym spadku dolara, przygotowania do Światowej Konferencji Ekonomicznej i Monetarnej, która miała zakończyć wielkim akordem pojednania walkę gospodarczą „wszystkich przeciwko wszystkim”, wywołaną przez 3 lata kryzysu, specjalna komisja rzeczoznawców, przygotowujących program konferencji, stwierdziła w obszernym „skomentowanym porządku dziennym”, co następuje:

„W dziedzinie polityki pieniężnej i polityki kredytowej celem do osiągnięcia ma być odbudowa istotnego międzynarodowego standardu złotego, do którego mogłyby się przyłączyć kraje, które ten standart złoty porzuciły...”

A w ostatecznym raporcie nieudanej na skutek wahań dolara konferencji londyńskiej znajduje się ustęp ze sprawozdania czołowej podkomisji tej konferencji, a mianowicie podkomisji polityki handlowej, gdzie po wymienieniu celów pracy, t. j. zliberalizowania obrotu międzynarodowego, zaznacza się:

„Należy od początku podkreślić, iż hipotezą, która stała się na wstępie odrazu punktem wyjścia całej pracy podkomisji, była stabilizacja lub przynajmniej

faktyczna stałość walut. Skoro wypadki wykazały, iż hipoteza ta nie nadaje się do skutecznego (dolar...), szereg krajów... uznał za stosowne zachowanie sobie pełnej swobody działania w dziedzinie czy to ograniczeń ilościowych, czy kontroli dewizowej, czy, wreszcie, taryf celnych”.

Od tej chwili przy każdej sposobności wszystkie organa międzynarodowe (Liga Narodów, Międzynarodowa Izba Handlowa, Bank Rozrachunków Międzynarodowych i t. d.) oraz wszystkie bez wyjątku enuncjacje prywatnych instytucji finansowych czy gospodarczych wysuwały stabilizację walut jako *conditio sine qua non* wszelkiej prawdziwej poprawy międzynarodowej. Jeszcze przed 2 tygodniami na dorocznej sesji Komitet Ekonomiczny Ligi Narodów po raz niewiadomo który podkreślił konieczność uregulowania światowego problemu monetarnego, od którego zależy nadanie obecnym wyspowym koniunktom zwykłym w poszczególnych krajach znamienia prawdziwie światowej koniunktury.

Krótko mówiąc, zagadnienie stabilizacji walutowej w skali światowej stało się w teorii walki ze skutkami kryzysu ośrodkiem centralnym. Jakież są skutki tego w obecnie wytworzonej sytuacji?

Nie ulega wątpliwości, iż przeżywamy w tej chwili okres ożywienia koniunkturalnego — skrępowanego zresztą jeszcze rozbięciem gospodarstwa światowego na oddzielnie rozwijające się organizmy gospodarcze, oddzielone od siebie szeregiem barier gospodarczych i finansowych. To ożywienie wywołuje w pewnej mierze wzrost zaufania tych elementów czynnych w gospodarce światowej, od których zawsze zależy nadanie koniunkturze właściwego biegu (giełdy, banki i t. d.). Wyrazem tego jest wyraźny wzrost cen światowych, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy podniosły się bądź co bądź o jakieś 9.4%. Jeśli ten wzrost nie był szybszy, jeśli znamiona wysokiej koniunktury w gospodarstwie światowym nie występowały jeszcze nazbyt wyraźnie, to niewątpliwie dlatego, że obok niepewności politycznej (powodowanej zresztą również częściowo nieuregulowaniem zasadniczych zagadnień gospodarczych) działał hamująco wyraźny podział świata na dwie grupy krajów o różnych poziomach cen. Ten podział stanowił niejako coś w rodzaju nowotworu w odżywiającym gospodarstwie światowym — nowotworu, który siłą swego istnienia nie pozwalał poprawie na rozszerzanie się na cały organizm. W 1935 r. wskaźnik produkcji światowej (licząc i Z. S. R. R.) wyniósł 106 w porównaniu z poziomem 1928 r. Ale oprócz fantastycznego i zupełnie specjalnego wzrostu produkcji w Rosji Sowieckiej (wskaźnik 367) reszta głównych organizmów świata podzieliła się na 2 grupy: pierwszą — której wskaźniki bądź przekroczyły bądź zbliżyły się do poziomu z 1928 r., drugą — w której wskaźniki nie ulegały wcale albo ulegały tylko bardzo powolnej poprawie. Do pierwszej np. należała Wielka Brytania (wskaźnik 112), Dania (wskaźnik 131), Japonia (158), Norwegia (117), Szwecja (113), nakręcające sztucznie koniunkturę Niemcy (93) i t. d. i t. d. Do drugiej — przede wszystkim Francja (wskaźnik 74), Holandia (wskaźnik 68) i t. d. Ponieważ zresztą wszystkie kraje pierwszej grupy wykazywały w ogóle oznaki ożywienia, kraje zaś drugiej starały się tylko utrzymać równowagę wobec konkurencyjności gospodarczej pierwszych, powstawała sytuacja, w której „defensywa” polityki gospodarczej krajów drugiej grupy — krajów, które nie zdewaluowały swego pieniądza — poczy-

nała już stawać na przeszkodzie stałemu rozwojowi koniunktury w krajach pierwszej grupy—krajach dewaluacyjnych. I moment, w którym różnice pomiędzy obu tymi grupami miały zacząć się zacierać, stał się z góry symptomem „początku końca” trudności gospodarczych świata.

Ten moment właśnie nadszedł. Wskazywaliśmy z góry, iż to, czego jesteśmy świadkami, stanowi załedwie wstęp do właściwej międzynarodowej stabilizacji walutowej. Wiemy dobrze, że Wielka Brytania mimo dewaluacji walut „złotych” nie ustabilizuje funta, dopóki nie będzie miała pewności, iż z koniunktury „wewnętrznej” (opartej na niskiej stopie procentowej, wywołanej napływem obcych kapitałów do Londynu) nie przejdzie na koniunkturę „zagraniczną”—eksportową, skoro kapitały te w dużej mierze poczną odpływać z powrotem na kontynent, gdzie już nie będą obawiać się zamieszek monetarnych, a gdzie stopa procentowa będzie znacznie wyższa. Ale tego rodzaju trudności już, prawdopodobnie, nie wpłyną hamująco na koniunkturę światową. Właśnie dlatego, że stabilizacja walut światowych jest niejako symbolem końca metakryzysu, a pierwszy krok do tej stabilizacji został zrobiony—nastąpi przypuszczalnie nowy silny zwykły ruch cen światowych. Pocznie powracać zaufanie—ów najważniejszy element prawdziwie zwykłej koniunktury.

Powtarzamy: nie liczymy się z szybką stabilizacją walutową, z natychmiastową likwidacją całego kompleksu „kryzysowych” zagadnień (cła, kontyngenty, ograniczenia dewizowe, sprawy zadłużenia międzynarodowego i t. d. i t. d.). Na to wszystko trzeba będzie

jeszcze dużo czasu i dużo pracy. Ale nie możemy zamykać oczu na fakt, iż warunki dla załatwienia tych spraw są w chwili obecnej szczególnie sprzyjające. Koniunktura mechanicznie niejako usuwa trudności, spowodowane przez dekonunkturę.

Dla Polski ten stan rzeczy ma bardzo poważne znaczenie. Pod osłoną ograniczeń dewizowych walucie naszej, oczywiście, żadne wstrząsy grozić nie mogą. Ale, co więcej, mamy wszelkie nadzieje na stosunkowo szybkie uchwycenie równowagi ostatecznej—równowagi, w której wzrastający szybko poziom cen światowych dojdzie wreszcie do poziomu naszych cen, które nie wzrastają—dzięki ostrożnej wewnętrznej polityce gospodarczej—prawie wcale. Wspomnieliśmy, że w okresie lipiec 1935 ÷ sierpień 1936 poziom cen światowych wzrósł o ok. 10%. W tymże okresie nasz poziom cen hurtowych wzrósł... o 1.5%. Dziś, gdy w obliczu „moralnej” koniunktury spodziewać się możemy, iż ceny światowe wzrastać będą jeszcze szybciej niż dotychczas, głównym naszym zadaniem winno być możliwie rychłe uchwycenie ich poziomu—i, dalej już, ich rytmu zwykłego. Mamy po temu wszelkie szanse—szanse, które powinny nam kazać zapomnieć zarówno i o tych przejściowych, a niezbyt wielkich stratach, jakie tu i owdzie poniesiemy na skutek ostatnich dewaluacji, jak i o zbytecznym już w tym okresie pośpiechu do skorzystania jak najprędzej z koniunktury światowej—nawet za cenę utraty zasadniczej linii naszej polityki gospodarczej—linii, która kosztowała nas wprawdzie wiele wyrzeczeń, ale której owoce zbierać już będziemy niedługo.

Dr T. Ł.

WKŁAD P. Z. U. W. W WALCE Z KRYZYSEM

POWSZECHNY Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, prowadzący na terenie całego Państwa (z wyłączeniem województw zachodnich) przymusowe ubezpieczenie budowli od ognia, jest jako instytucja prawno-publiczna jednym z organów polityki gospodarczej Rządu.

W działalności Zakładu w dobie kryzysu stwierdzić możemy cały szereg posunięć, które miały duże znaczenie gospodarcze nie tylko dla czteromilionowej rzeszy właścicieli nieruchomości, ubezpieczonych w P. Z. U. W., ale pośrednio także dla całości gospodarstwa kraju. Poza zarządzeniami, wynikającymi z właściwej działalności ubezpieczeniowej Zakładu, stwierdzić możemy cały szereg posunięć, podyktowanych względami ogólniejszymi—posunięć bądź ze strony władz państwowych, mających na celu wprzęgnięcie Zakładu do akcji walki z kryzysem gospodarczym, bądź też ze strony władz Zakładu, pragnących wszelkimi rozporządzalnymi środkami przyczynić się do złagodzenia skutków kryzysu oraz do podniesienia dobrobytu kraju. Sumę wkładów, poczynionych przez Zakład z motywów, leżących poza jego właściwym zakresem działania, w interesie publicznym w latach kryzysu—w konsekwencji zarządzeń władz państwowych i własnych decyzji Zakładu—ocenić możemy na ok. zł 70 miln. Ale sama suma nie określa jeszcze znaczenia udziału P. Z. U. W. w walce z kryzysem, należyte pojęcie dać może dopiero omówienie poszczególnych pozycji, które się na nią złożyły, i rozpatrzenie ich skutków dla życia samego Zakładu.

Ujawniająca się poprawa gospodarcza, a zwłaszcza odprężenie stosunków kryzysowych na wsi—uzasadniają potrzebę choćby pobieżnego zanalizowania tych wszystkich momentów z działalności P. Z. U. W., które pozostają w związku z tym—mamy nadzieję—kończącym się okresem ofiar, i ustalenia ich wpływu na położenie samego Zakładu i na jego zdolność dalszego spełniania tej publiczno-gospodarczej i społecznej roli, do jakiej jest powołany.

Do ofiar, poniesionych przez Zakład w interesie publicznym, nie zaliczamy wielkiej obniżki składek za ubezpieczenie, jaką Zakład przeprowadził w latach 1930 ÷ 1936, gdyż obniżka ta była następstwem obniżenia sum ubezpieczenia, wynikającego z obniżenia się cen materiałów budowlanych i robocizny. Wspominamy o niej tylko dlatego, że zredukowała ona t. zw. obciążenie właścicieli nieruchomości składką ogniową z zł 76 miln. do zł 40 miln. rocznie, a Zakładowi przysporzyła wiele trudności technicznych i administracyjnych.

Nie zaliczamy również do tych ofiar subskrybowania przez P. Z. U. W. w 1933 r. Pożyczki Narodowej w wysokości zł 1 miln., gdyż traktujemy tę transakcję jako lokatę kapitału, mieszczącą się w ramach normalnej gospodarki finansowej Zakładu, chociaż płynność funduszy Zakładu w tym momencie nie była tak dobra, by lokowanie przez niego tak poważnej sumy w papierach mogło być wykonane bez trudności natury administracyjnej.

Pierwszym zarządzeniem, nie wpływającym z inte-

resów ubezpieczeniowych Zakładu, lecz będącym wyrazem polityki przeciwkryzysowej Rządu, było rozłożenie przez ustawę z dn. 12/II 1930 r. płatności składki ubezpieczeniowej na 2 półroczne raty, z których pierwsza pobierana ma być odtąd w kwietniu, a druga w okresie 15/X ÷ 15/XI każdego roku, gdy dotąd cała składka roczna płatna była w marcu. Jakkolwiek na pozór chodziło tylko o przesunięcie o ½ roku płatności połowy składki rocznej, to jednak faktycznie równoznaczne to było z definitywnym pozbawieniem Zakładu prawie połowy składki rocznej, gdyż w danym roku operacyjnym, którym dla Zakładu jest rok kalendarzowy, ściągnięcie drugiej raty stało się iluzorycznym, bowiem nawet w dobrych warunkach inkaso każdej raty składki rozciąga się na dłużej niż ½ roku. Wobec tego ściągnięcie II raty składki za 1930 r. tylko w niewielkiej części nastąpiło przed końcem roku — tak, że w inkasie Zakładu w 1930 r. powstała faktycznie luka, której i później nie wyrównano, gdyż odtąd w każdym roku kalendarzowym ściąga Zakład jesienną ratę roku poprzedniego i wiosenną roku bieżącego, a więc tylko jedną składkę roczną. Ogólna suma utraconych w ten sposób przez P. Z. U. W. wpływów, głównie od rolników, stanowiących 85% ubezpieczonych w Zakładzie, oceniona być może na co najmniej zł 25 miln.

Dalszą ofiarę na rzecz interesu publicznego nałożyło na P. Z. U. W. rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 6/II 1933 r., wydane na podstawie ustawy z dn. 20/XII 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj. Rozporządzeniem tym obniżono oprocentowanie i przedłużono okresy umorzenia 7% i 8% listów zastawnych i obligacyj, stanowiących własność Skarbu Państwa, instytucyj państwowych i instytucyj prawa publicznego, w tej liczbie także P. Z. U. W. Okresy umorzenia listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego z 10 ÷ 30 lat przedłużono do lat 55, listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego z 20 ÷ 30 lat przedłużono do 50½ lat, a obligacyj Banku Gospodarstwa Krajowego z 15 ÷ 25 lat przedłużono do 49½ lat. Oprocentowanie obniżono do 4¼ ÷ 5½%. W papierach tych P. Z. U. W. miał ulokowane ok. zł 10·5 miln., a stratę, jaką wskutek tej przymusowej konwersji poniósł na wartości handlowej (kursowej), można ocenić na zł 1·5 miln.

Rok 1934 był rokiem wielkiej klęski powodziowej, która nawiedziła szeroką połać kraju, zniszczyła wiele budynków mieszkalnych i gospodarczych i klęską głodu zagroziła dziesiątkom tysięcy ludzi. Wśród osób i instytucyj, które na apel czynników rządowych pospieszyły z natychmiastową pomocą finansową dla ofiar powodzi, znalazł się w pierwszym szeregu P. Z. U. W., który oprócz zł 110 tys., złożonych na rzecz pomocy doraźnej dla powodzi, przeznaczył zrazu zł 1 miln., a następnie dodatkowo jeszcze zł 750 tys. na bezprocentowe, długoletnie pożyczki dla powodzi, odbudowujących ogniotrwale swe zniszczone przez powódź budynki.

Zaliczenie tej pomocy finansowej Zakładu do szeregu wkładów w walce z kryzysem znajduje swe uzasadnienie w okoliczności, że klęska powodzi dotknęła ludność, wyczerpaną od 4 lat trwającym kryzysem gospodarczym, i że bez tej pomocy odbudowa zniszczonych gospodarstw rozciągnęłaby się na długie lata i na długie lata pogłębiłaby jeszcze nędzę całych powia-

tów, pozbawionych warsztatów normalnej pracy, dla Zakładu zaś znaczna część tych sum przypadnie niewątpliwie z powodu nieściągalności ich ze względu na ubóstwo pożyczkobiorców.

Dalszym poważnym krokiem ze strony P. Z. U. W., mającym na celu odciążenie płatników składki ognicwej, było zastosowanie w stosunku do zaległości składkowych analogicznych zasad umorzeniowych, jakie Rząd zastosował w stosunku do zaległości podatkowych. W ciągu 3-letnia 1935 ÷ 1937 umarza się stopniowo 70% zaległości za lata ubiegłe do 1933 r. włącznie tym płatnikom, którzy regularnie płać składki bieżące tych lat, a spłatę pozostałych 30% zaległości odracza się im do stycznia 1938 r. Równocześnie umarza się odsetki, należne Zakładowi za zaległe składki. Ogólną sumę tych umorzeń szacuje się na przeszło zł 32 miln. Skreślenie tak wielkiej sumy z aktywów Zakładu możliwe było tylko dzięki stworzeniu przez Zakład w latach ubiegłych poważnej rezerwy na zaległe składki. Gospodarczy efekt tych ulg tkwi nie tylko w samym zwolnieniu płatników od obciążeń, które w okresie stagnacji gospodarczej są dotkliwiej odczuwane, ale także w zwolnieniu ich od nacisku organów egzekucyjnych, co dla podźwignięcia się zwłaszcza ludności rolniczej z dna kryzysu ma duże psychiczne znaczenie.

Do poniesienia zupełnie specjalnej ofiary zmuszony był Zakład w związku z akcją Rządu, zmierzającą do oddłużenia samorządu terytorialnego. Jakkolwiek w stosunku do samorządu Zakład ujawniał zawsze wielkie zrozumienie jego trudnej sytuacji finansowej i nigdy nie odmawiał mu pomocy, o ile ona tylko mieściła się w ramach kompetencji Zakładu, to jednak nie łatwo mu było pogodzić się z decyzjami Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej, która w całym szeregu wypadków uznała za wskazane zredukować lub nawet skreślić należności Zakładu, powstałe bądź z tytułu udzielonych samorządowi przez Zakład pożyczek ulgowych, bądź też z tytułu zalegania przez samorząd z opłatą składek za ubezpieczenie budowli samorządowych, bądź wreszcie nawet z zużycia przez dany samorząd na własne potrzeby składek, zbieranych od ubezpieczonych w imieniu i na rzecz Zakładu. Suma ofiar, nałożonych przez te decyzje na Zakład, przekracza zł 1·5 miln.

Ostatnim z szeregu zarządzeń kryzysowych, które nałożyły na Zakład znaczne ciężary finansowe, utrudniły jego administrację i stanowiły poważną próbę jego wytrzymałości, było zalecenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów udzielenia ludności wiejskiej bonifikaty składek w latach 1936 i 1937 w wysokości 20% na terenie województw wschodnich i 15% na pozostałych terenach. Opierając się na udzielonych im w tym celu dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 10/XII 1935 r. uprawnieniach, władze Zakładu urzeczywistniły to zalecenie, które obniża zbiór składek w tych z latach razem o zł 9 miln.

Sumując wyżej wyszczególnione pozycje, dochodzimy do wspomnianej już w wstępie ogólnej sumy ok. zł 70 miln., t. j. tyle, ile wynosi cały 2-letni wpływ ze składek w latach 1936 i 1937. Pociągnięcie instytucji do tak wielkich w stosunku do jej obrotów ofiar możliwe było oczywiście tylko w związku z jej publicznym charakterem i dzięki jej wielkiej żywotności. Pod tym względem podkreślić warto wielkie znaczenie publicznych zakładów z punktu widzenia interesu

ogólno-państwowego, a tym samym i konieczność ochrony tych zakładów.

Bilans prac P. Z. U. W. w latach kryzysu, oceniony z punktu widzenia interesów samych ubezpieczonych i z punktu widzenia interesów gospodarstwa narodowego, zawiera tyle pozycji dodatnich i reprezentuje taką sumę walorów społecznych, że wydaje się rzeczą uzasadnioną, jeśli w zakończeniu powyższych uwag podkreślimy konieczność zdania sobie przez wszystkich zainteresowanych sprawy z obecnego położenia finansowego Zakładu i z przewidywań na najbliższą przyszłość.

Nie można w tej chwili jeszcze dokładnie przewidzieć, jaki będzie przebieg interesów Zakładu w latach 1936 ÷ 1937, założywszy jednak, że szkodowość utrzyma się na średnim poziomie z szeregu lat ostatnich, można stwierdzić, że w rachunku ubezpieczeniowym Zakładu powstaną w tych latach znaczne niedobory. Suma bowiem składek w dziale przymusowych ubezpieczeń budowli od ognia, po uwzględnieniu bonifikaty, wy-

niesie w każdym z tych lat zł 35 miln., a suma wydatków na odszkodowania pogorzelnowe, administrację i akcję prewencyjną wyniesie ok. zł 39 miln. Nawet po zużyciu dochodów z majątku i z innych wpływów pozostanie jeszcze niedobór w wysokości ok. zł 2,5 miln., który wzmocni jeszcze o nieściągalną część składek, ocenianą na zł 3,5 miln. (czyli na około 10% przypisu składek). Niedobór ten trzeba będzie pokryć z utworzonych w latach poprzednich rezerw.

Już sam fakt, że przy zastosowaniu wspomnianej bonifikaty i przy założeniu średniej szkodowości z góry przewidzieć można powstanie w tych 2 latach niedoboru, uszczuplającego niezbędne w ubezpieczeniu rezerwy, świadczy o tym, że Zakład znalazł się w sytuacji, wykluczającej możliwość pociągnięcia go do dalszych ofiar; utrzymanie bowiem gestii Zakładu, opartej na deficytowej kalkulacji, byłoby nie do pomyślenia bez podważenia samej egzystencji instytucji.

O. Einfeld

KRONIKA GOSPODARCZA

WIZYTA BELGIJSKIEGO MINISTRA GOSPODARKI P. VAN ISACKERA W POLSCE

W dn. 27/IX b. r. przybył do Warszawy belgijski Minister Gospodarki, Pan Philippe van Isacker, powitany na dworcu przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu, Antoniego Romana, wyższych urzędników Ministerstwa Przemysłu i Handlu, członków Poselstwa Belgijskiego z Posłem A. Paternotte de la Vaillée na czele, Radcę Min. Spraw Zagranicznych, P. Gosiewskiego, członków Izby Handlowej Polsko-Belgijskiej, Towarzystwa Polsko-Belgijskiego oraz przedstawicieli prasy.

Podczas wizyty, jaką gość belgijski złożył w dn. 28/IX w Min. Przemysłu i Handlu, Pan Minister Roman w otoczeniu Panów: Posła belgijskiego w Warszawie, A. Paternotte de la Vaillée, Dyrektora Dep. Ogólnego Dittricha, Dyrektora Dep. Handlowego Gepperta, Naczelnika Wydz. Prezydialnego Łubieńskiego, Rady Poselstwa Polskiego w Brukseli Litwińskiego oraz Rady Min. Przem. i Handlu Jackowskiego—dokonał dekoracji Pana Ministra van Isackera wielką wstęgą orderu Polonia Restituta, a Dyrektora Gabinetu Ministra P. J. A. Gorisa—krzyżem komandorskim Polonia Restituta.

Pan Minister van Isacker był przyjęty na audiencji przez Pana Prezydenta Rzeczypospolitej oraz złożył wizyty Panu Premierowi, P. Podsekretarzowi Stanu w Min. Spraw Zagr. oraz Ks. Kardynałowi Kakowskiemu. W dn. 28/IX Pan Minister van Isacker był podejmowany herbatką przez Izbę Handlową Polsko-Belgijską, a wieczorem obiadem przez Pana Ministra Romana. W dniu 29/IX gość belgijski wziął udział w śniadaniu, wydanym z okazji Jego pobytu przez Związek Izb Przemysłowo-Handlowych. Na śniadaniu obecni byli: Pan Minister Roman, Poseł belgijski P. Paternotte Vaillée, PP. Wiceministrowie: Sokołowski i Lechnicki, szereg wyższych urzędników resortów gospodarczych oraz przedstawiciele życia gospodar-

czego. W czasie śniadania wygłosił przemówienie Prezes Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, P. Inż. Klarnier, na które odpowiedział Pan Minister van Isacker, w gorących słowach dziękując za przyjęcie, jakiego doznał w Polsce. W godzinach wieczornych Pan Minister belgijski był podejmowany obiadem przez Prezesa Izby Handlowej Polsko-Belgijskiej. W tymże dniu Pan Minister belgijski w towarzystwie Pana Ministra Romana, Dyrektora Departamentu Morskiego, Moźdzęńskiego, Dyrektora Dep. Ogólnego Dittricha oraz Rady Poselstwa Rzplitej w Brukseli Litwińskiego udał się do Gdyni, gdzie zwiedził zakłady i magazyny portowe, a następnie objechał baseny portu motorówką. Po śniadaniu, którym Pan Minister Roman podejmował Pana Ministra van Isackera na pokładzie m/s Piłsudski, goście zwiedzili statek, następnie miasto Gdynię i odbyli wycieczkę do Wielkiej Wsi i Jastrzębiej Góry.

Z Gdyni Pan Minister van Isacker udał się do Katowic, gdzie zwiedził kilka poważniejszych zakładów górniczo-hutniczych, a następnie do szeregu miejscowości zagłębia Dąbrowskiego i do Krakowa.

Przyjmując przedstawicieli prasy polskiej i zagranicznej w dn. 29 b. m., Pan Minister van Isacker wyraził zadowolenie z pobytu w Polsce, który pozwolił mu przekonać się naocznie o postępach gospodarczych Polski. Następnie wyraził zadowolenie z rozwoju stosunków handlowych polsko-belgijskich na podstawie niedawno zawartej konwencji dodatkowej. Dane statystyczne za okres pierwszych 6 miesięcy wykazują stały wzrost wzajemnej wymiany—zarówno w jednym, jak i w drugim kierunku. Tak więc więzy natury uczuciowej, łączące oba kraje, znajdują również wyraz w dziedzinie gospodarczej.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 25/IX odbyło się pod przewodnictwem Pana Wicepremiera Kwiatkowskiego posiedzenie Rady Ministrów.

Rada—na wniosek Ministra Opieki Społecznej—powzięła uchwałę w sprawie zorganizowania pomocy dla bezrobotnych w okresie zimo-

wym. Zorganizowany będzie ogólnopolski komitet pomocy bezrobotnym, złożony z przedstawicieli wszystkich warstw społecznych i organizacji, oraz analogiczne komitety wojewódzkie, powiatowe i gminne celem przeprowadzenia zbiórki w gotówce i naturaliach na pomoc zimową dla bezrobotnych.

Organizacja zbiórki winna być oparta na następujących zasadach:

1) Zbiórka będzie prowadzona na zasadzie dobrowolnych ofiar zarówno w gotówce, jak i naturaliach i obejmie wszystkie warstwy społeczeństwa, uwzględniając ich możliwości finansowe. Zbiórka pieniężna w formie ofiar jednorazowych lub też wpłacanych w kilku ratach miesięcznych obejmie przemysł, handel, finanse, rzemiosło, nieruchomą własność miejską, wolne zawody, pracowników państwowych, samorządowych i prywatnych, zbiórka w naturaliach zaś obejmie gospodarstwa rolne i te zakłady przemysłowe i handlowe, które mogą zaofiarować odpowiednie produkty.

2) Zwrócona będzie specjalna uwaga, aby akcja zbiórkowa była przeprowadzona przy minimalnych kosztach administracyjnych. Z tego względu będzie ona oparta na aparacie Funduszu Pracy, z którym powinny współdziałać organy administracji państwowej. Komitet zwróci się ponadto do społeczeństwa o zaofiarowanie współpracy, w szczególności do osób, otrzymujących zaopatrzenie z funduszy publicznych, a więc emerytów, rencistów i t. p. Komitet winien mieć umożliwione bezpłatne korzystanie z urzędów państwowych, jak: magazyny, koleje i t. p.

3) Na czas zbiórki władze przyczynią się do zaniechania prowadzenia lub popierania przez czynniki państwowe wszelkich akcji zbiórkowych, opartych na ofiarności społeczeństwa, z wyjątkiem akcji, związanych z uczczeniem pamięci Marszałka Piłsudskiego oraz F. O. N. i F. O. M.

Następnie Rada Ministrów przyjęła projekt dekretu o Państwowym Instytucie Kultury Wsi. Potrzeba powołania do życia instytutu omówiona była na konferencji w sprawie kultury wsi w maju b. r. z z inicjatywą Prezesa Rady Ministrów.

Instytut przez swą działalność naukowo-badawczą i poradnictwo ma być ośrodkiem, przyczyniającym się do koordynacji wszystkich poczynań i wysiłków, mających na celu podniesienie kultury wsi.

Ponadto Rada Ministrów powzięła uchwałę o powołaniu Komitetu do Spraw Kultury Wsi. Do Komitetu wchodzić będą przedstawiciele Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Wyznań Rel. i Ośw. Publ., Opieki Społecznej, Rolnictwa i Ref. Roln. oraz — po utworzeniu Instytutu Kultury Wsi — Dyrektor tego Instytutu.

W dalszym ciągu obrad Rada przyjęła projekt dekretu o ograniczeniu praw emerytalnych notariuszów i pisarzy hipotecznych oraz projekt dekretu o odroczeniu eksmisji z lokali handlowych i przemysłowych.

Wreszcie Rada Ministrów powzięła uchwałę w sprawie dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. w wysokości zł 750 tys. na bezwrotne zasiłki dla drobnych gospodarstw rolnych i przyjęła odpowiedni projekt ustawy.

*

Na posiedzeniu, odbytym w dn. 28/IX pod przewodnictwem Pana Prezesa Rady Ministrów Gen. Sławoja-Składkowskiego, Rada Ministrów uchwaliła rozporządzenie, zawierające nadzwyczajny wykaz imienny nieruchomości ziemskich, podlegających przymusowemu wykupowi, o ogólnej powierzchni 27 tys. ha.

Jak wiadomo, dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 22/IX b. r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 72/1936, poz. 16), na którym oparte jest to rozporządzenie, przewiduje termin 1/X 1936 r. dla ogłoszenia tego wykazu.

UCHWAŁY KOMITETU EKONOMICZNEGO

W dn. 26/IX odbyło się pod przewodnictwem Pana Wicepremiera Inż. Eugeniusza Kwiatkowskiego posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów, na którym wysłuchano m. in. sprawozdania Prezesa Dr Bronisława Helczyńskiego, przewodniczącego specjalnej komisji, powołanej celem zaopiniowania wytycznych sanacji stosunków w zakresie ubezpieczeń życiowych. Komisja zaopiniowała m. in. przychylnie projekt przekształcenia Towarzystwa Ubezpieczeń „Przyszłość” na zakład, oparty o kapitały krajowe.

Na posiedzeniu Komitetu rozpatrywano również możliwości powierzenia temu zakładowi administracji polskiego portfela Tow. Ubezpieczeń „Feniks”. Szczegółowe projekty zostaną przygotowane przez Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń i zgłoszone w formie odpowiednich wniosków ustawodawczych w Sejmie.

Następnie Komitet Ekonomiczny wysłuchał sprawozdania Dyrektora Biura Ekonomicznego Prezydium Rady Ministrów, P. Józefa Poniatowskiego, przewodniczącego komisji dla zbadania położenia wytwórczości maszyn i narzędzi rolniczych, oraz przyjął do zatwierdzającej wiadomości sformułowane przez tę komisję wnioski i zalecenia.

Wreszcie Komitet wysłuchał referatu dyskusyjnego Pana Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie organizacji prac, związanych z wykonywaniem umów rozrachunkowych Polski z krajami zagranicznymi i kontrolowaniem obrotu kompensacyjnego oraz wykonywaniem czynności rejestracyjnych w zakresie obrotu towarowego z zagranicą.

PRACE KOMISJI DO ZBADANIA GOSPODARKI PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH.

— Komisja do Zbadania Gospodarki Przedsiębiorstw Państwowych zbadała dotychczas całkowicie (przez swoje podkomisje) 4 przedsiębiorstwa, a mianowicie: Państwowe Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku, przedsiębiorstwa Państwowego Zakładu Higieny, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Reklama Poczтовая.

Badania dalszych przedsiębiorstw, przekazanych do zbadania Komisji, są w toku. Opracowywane przez poszczególne podkomisje sprawozdania, dotyczące Kamieniołomów Państwowych, Przetwórni Mięsnych, Chłodni, Kopalni „Brzeszcze”, „Lotu” i „Orbisu” oraz kilku innych są bliskie ukończenia.

Badania wszystkich pozostałych przedsiębiorstw prowadzone są bez przerwy i Prezydium Komisji przedsięwzięło środki, zmierzające do możliwego przyspieszenia prac, jednakże olbrzymi zebrany materiał, jaki jest do opracowania, wymaga siłą konieczności nieco dłuższego okresu czasu.

Referaty poszczególnych podkomisji będą w następstwie poddane pod obrady Prezydium — w celu opracowania ostatecznych wniosków.

Sprawa badań warsztatów rzemieślniczych, prowadzonych przy szkołach zawodowych, w wojsku oraz przy zakładach karnych, została uzgodniona z zainteresowanymi Ministerstwami: Spraw Wojskowych, Sprawiedliwości oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Dla prac tych została powołana specjalna podkomisja, która wraz z doproszonymi rzeczoznawcami przystępuje do badań.

Rozpowszechniane pogłoski o trudnościach, napotykanym przez Komisję ze strony poddawanych badaniu przedsiębiorstw państwowych, nie odpowiadają rzeczywistości. Komisja dotychczas nie napotkała na żadne przeszkody w tym względzie.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

EKSPORT WŁÓKIENNICZY W SIERPNIU 1936 R. — Sytuacja eksportu włókienniczego w sierpniu b. r. była pomyślniejsza niż w miesiącu poprzednim. Wywóz ogólny z 3 najważniejszych okręgów — na podstawie danych delegatur Państwowego Instytutu Eks-

portowego w Łodzi i w Białymstoku oraz Związku Eksporterów Przemysłu Włókienniczego w Bielsku — wynosił 8 043 q wartości zł 3 849 tys. Wzrost w stosunku do lipca b. r. wyraża się co do wagi liczbą 1 845 q (30%), co do wartości — zł 964 tys. (33%). W porównaniu z sierpniem ub. r. notujemy również wzrost, wynoszący wagowo 814 q (11%) i wartościowo zł 307 tys. (9%).

Wywóz z okręgu łódzkiego wynosił w sierpniu b. r. 3 211 q wartości zł 2 036 tys. W miesiącu sprawozdawczym z okręgu łódzkiego były eksportowane następujące ważniejsze artykuły: przędza wełniana czesankowa 597 q wartości zł 590 tys., tkaniny wełniane 279 q — zł 388 tys., tkaniny półwełniane 42 q — zł 15 tys., przędza bawełniana 24 q — zł 12 tys., tkaniny bawełniane 869 q — zł 381 tys., tkaniny pluszowe i welwetu bawełniane 46 q — zł 50 tys., materiały filcowe 51 q — zł 44 tys., wyroby dziane bawełniane 30 q — zł 18 tys., odzież 1 105 q — zł 458 tys., stożki i kapelusze 35 q — zł 39 tys., berety 18 q — zł 24 tys.

W omawianym okresie zaznaczył się w zestawieniu z lipcem b. r. wzrost wywozu następujących artykułów: przędzy wełnianej czesankowej, tkanin wełnianych, tkanin bawełnianych, tkanin pluszowych i welwetów bawełnianych, materiałów filcowych, beretów; inne artykuły wykazują nieznaczny spadek wywozu. Na szczególne podkreślenie zasługuje wzrost wywozu tkanin bawełnianych oraz tkanin wełnianych. W okresie 8 miesięcy b. r. wywieziono tkanin bawełnianych barwionych 4 500 q wartości zł 1 599 tys., t. j. o zł 567 tys. (55%) więcej niż w analogicznym okresie ub. r. Zwiększenie eksportu tych tkanin jest wynikiem pionierskiej pracy na rynku egipskim, gdzie ulokowano w tym okresie tego artykułu za kwotę zł 532 tys. (w ub. r. eksportu tkanin bawełnianych z Polski do Egiptu nie było). Poza Egiptem, głównymi rynkami zbytu były (w tys. zł): Związek Południowo-Afrykański — 213, Persja — 161, Irlandia — 146, Anglia — 116. Dalsze kształtowanie się wywozu tkanin bawełnianych jest w znacznym stopniu zależne od sprawy cen na przędze bawełnianej, ceny bowiem przędzy nie uległy dotychczas redukcji, na skutek czego zwyżka tych cen odbija się niekorzystnie na konkurencyjności naszych artykułów na rynkach zagranicznych. Zakłady przemysłowe wielooddziałowe, posiadające własne przędzalnie i tkalnie, są pod tym względem w lepszej sytuacji od zakładów - tkalni, które zmuszone są nabywać przędzę do dalszego przerobu. Już obecnie te ostatnie zakłady przejawiają mniejszą działalność eksportową. Mniej więcej podobnie przedstawia się sytuacja w zakresie tkanin wełnianych, których wywóz w 8 miesiącach b. r. przedstawia wartość zł 1 403 tys., a więc wzrost wynosi tu zł 180 tys. (15%), przy czym wzrost ten nastąpił dzięki rozszerzeniu się ekspansji na rynki pozaeuropejskie, udział bowiem tych rynków wynosił (w tys. zł): Stany Zjedn. — 367, Persja — 347, Egipt — 183, Indie Brytyjskie — 43.

Przędza wełniana czesankowa wykazuje w sierpniu b. r. dość znaczną poprawę, ale tym niemniej rozmiary tego wywozu są znacznie mniejsze od wywozu w sierpniu ub. r., wynoszącego zł 966 tys. Największy wywóz przypada na Bułgarię, t. j. zł 195 tys., Holandię — zł 76 tys., Austrię — zł 89 tys. Wywóz przędzy odbywał się ogółem do 17 krajów.

Głównymi artykułami wywozu odzieży były (w tys. zł): spodnie — 158, ubrania wełniane i półwełniane — 107, overolle — 72, ubrania bawełniane — 51. Spodnie znajdowały zbył głównie w Anglii — zł 96 tys., Maroku franc. — zł 28 tys., Holandii — zł 16 tys. Rynek angielski był również głównym odbiorcą overolli, a mianowicie na sumę zł 63 tys., oraz ubrań bawełnianych na sumę zł 31 tys. Ubrania wełniane i półwełniane były eksportowane natomiast do (w tys. zł): Holandii — 56, Maroka franc. — 23, Szwajcarii — 14.

Udział najważniejszych artykułów wywozu w sierpniu b. r. w stosunku do wartości włókienniczego wywozu łódzkiego wynosił (w % -ach): przędza wełniana czesankowa — 29, odzież — 22, tkaniny wełniane — 19, tkaniny bawełniane — 18; łącznie 88%.

Najważniejszymi rynkami zbytu wyrobów włókienniczych z tego okręgu były (w tys. zł): Egipt — 342, Anglia — 290, Bułgaria — 195, Holandia — 181, Maroko franc. — 106, Austria — 98, Stany Zjedn. — 98. Zanotować należy w omawianym miesiącu wzmoczenie wywozu na rynki pozaeuropejskie, przekraczający znacznie dotychczasowe wyniki, a mianowicie osiągnął on poziom 47% (zł 971 tys.).

Przeciętna wartość eksportowa 1 q wyrobów włókienniczych łódzkich wynosiła w tym miesiącu zł 633 (w lipcu — zł 555), wartość zaś niektórych ważniejszych artykułów była następująca: przędza wełniana i półwełniana — zł 987, przędza bawełniana — zł 184, tkaniny wszelkie — zł 681, odzież — zł 413.

Miesiąc sprawozdawczy był dla okręgu białostockiego okresem największego nasilenia eksportu, czego wyrazem są jego rozmiary, wynoszące 4 670 q wartości zł 1 505 tys. Szon wykonywania zamówień zbliża się ku końcowi, stąd też w następnych miesiącach obserwować będziemy stały spadek wywozu. Na tle wzmoczenia ostatnio produkcji na rynek wewnętrzny, na którym osiągnięte są przy tym wyższe ceny, zauważyć należy pewną zmniejszenie zainteresowań eksportowych w kierunku zdobywania nowych zamówień. Częściowo wpłynęło na to może zwyżka cen surowca, która z kolei znaleźć musi odbicie w cenach eksportowych.

Wzrost wywozu w sierpniu b. r. w porównaniu z lipcem b. r. wyniósł 1 284 q (38%) pod względem ilości, a zł 341 tys. (30%) pod względem wartości. Przedmiotem wywozu w tym miesiącu były: tkaniny wełniane nieczesankowe 3 514 q wartości zł 1 117 tys., pledy 975 q — zł 309 tys., koce 132 q — zł 45 tys. oraz odzież. Tkaniny były eksportowane do następujących ważniejszych krajów (w tys. zł):

Chiny — 1 632, Indie Brytyjskie — 305, Mandżuria — 106. Ogółem rynków odbiorczych było 12. Pledy były kierowane do (w tys. zł): Indji Brytyjskich — 223, Chin — 55, Związku Południowej Afryki — 21.

Wartość przeciętna 1 q wyrobów włókienniczych białostockich wynosiła zł 322 (w lipcu b. r. — zł 342). Uruchomienie maszyn włókienniczych wyniosło 185%, biorąc za podstawę pracę na 1 zmianę.

Wywóz z okręgu bielskiego utrzymywał się na poziomie lipca b. r. Wywóz w sierpniu b. r. wynosi 162 q wartości zł 308 tys., w tym tkaniny wełniane czesankowe 84 q — zł 212 tys., stożki wełniane do kapeluszy 73 q — zł 88 tys. W stosunku do poprzedniego miesiąca uległ redukcji eksport stożków, wzmożł się zaś wywóz tkanin wełnianych. Spadek eksportu stożków wynikał stąd, iż natężenie wywozu z tytułu wykonywania zamówień przypadło na poprzednie miesiące. W okresie 8 miesięcy b. r. pozycja stożków osiągnęła wartość wywozową zł 1 083 tys., t. j. o zł 527 tys. (95%) wyższą niż w analogicznym okresie ub. r. Z pośród 16 krajów odbiorczych najważniejszymi są (w tys. zł): Anglia — 586, Stany Zjedn. — 375, Holandia — 56. W tkalinach obserwujemy również tendencję dobrą. W okresie 8 miesięcy b. r. wywóz tych tkanin wynosił zł 1 103 tys., t. j. o 32% więcej niż w tym samym okresie ub. r. Wywóz tkanin był kierowany głównie do (w tys. zł): Jugosławii — 320, Węgier — 228, Argentyny — 152. Ogółem było 31 rynków odbiorczych.

Przeciętna wartość 1 q wyrobów włókienniczych bielskich wynosiła w sierpniu b. r. zł 1 900 (w lipcu b. r. — zł 1 112), a więc znacznie wzrosła wobec zwiększenia się wywozu tkanin, jako artykułu droższego od stożków.

Kształtowanie się wywozu włókienniczego w okresie 8 miesięcy b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. ilustruje poniższe zestawienie:

Okręg	I ÷ VIII 1935		I ÷ VIII 1936		Wzrost (+) lub spadek (-) w 1936 r. w stos. do 1935 r.	
	q	tys. zł	q	tys. zł	tys. zł	% wartości
Łódzki	24 441	14 596	24 435	14 129	- 467	3
Białostocki	15 592	5 127	18 126	6 269	+ 1 142	22
Bielski	853	1 484	1 519	2 282	+ 798	54
Ogółem:	40 886	21 207	44 080	22 680	+ 1 473	7

Najpomyślniej — jak widzimy — rozwija się eksport okręgu bielskiego, następnie — białostockiego, natomiast słabe tempo rozwojowe przejawia ośrodek łódzki, będący najpoważniejszym producentem wyrobów włókienniczych.

Wywóz włókienniczy w okresie 8 miesięcy b. r. — wg danych Gł. Urzędu Stat. — obejmujący dział VIII taryfy celnej, a więc pozycje surowca — lnu (zł 15 702 tys.) i inne wyroby, jak również grupę 78 (kapelusze, stożki, berety) wynosił zł 47 949 tys., t. j. kształtował się pomyślniej niż w ub. r., gdyż różnica na korzyść b. r. dochodzi do zł 5 373 tys., t. j. 12%.

St. W.

BUDOWNICTWO

OBNIŻKA TARYFY NA PRZEWÓZ CEGŁY DO WARSZAWY — p. str. 1 176.

RZEMIOSŁO

ROZMIESZCZENIE RZEMIOSŁA. — Pogląd, jakoby ilość warsztatów rzemieślniczych odpowiadała ściśle czy to liczbie ludności, zamieszkującej dane terytorium, czy to istniejącemu na tymże terenie przemysłowi, nie odpowiada rzeczywistości. O ile w średniowieczu liczba zakładów rzemieślniczych była dokładnie dostosowana do stanu mieszkańców ówczesnych miast, o tyle w epoce swobodnej gry sił gospodarczych nie ma mowy o hamowaniu rzemiosła w jego ekspansji przestrzennej. Rzecz prosta, i obecnie ilościowy rozwój rzemiosła uzależniony jest w dużym stopniu od warunków zewnętrznych, na które składają się w pierwszym rzędzie gęstość zaludnienia, charakter danego obszaru (miasto — wieś), położenie geograficzne, bogactwa naturalne, istnienie, wielkość i rodzaj przemysłu etc. Nie należy również zapominać o roli czynnika tradycji i przyzwyczajenia, jak z drugiej strony nie można lekceważyć takich momentów, jak: układ narodowościowy, wysokość kosztów utrzymania, lub zamilowania (sprawność techniczna, dziedziczona lub nabyta).

Statystyka kart rzemieślniczych, prowadzona przez władze przemysłowe I instancji, a udostępniona ogółowi poprzez sprawozdania izb rzemieślniczych — daje socjologowi i ekonomście nader bogaty materiał do ręki. Wprowadzając pewną korektywę — z uwagi na nieuniknione nierówności w metodzie obliczania wspomnianych kart — uzyskuje się szereg charakterystycznych wniosków, z których tylko

drobny fragment podajemy poniżej do wiadomości Czytelnika. Bardziej szczegółowe opracowania i wnioski oczekują dopiero swoich autorów, wśród których niewątpliwie znaleźć się powinien Naukowy Instytut Rzemieślniczy.

Ilości warsztatów rzemieślniczych (przy założeniu, iż 80% tychże posługuje się najwyżej I pomocnikiem, są to zatem zjawiska niemal jednorodnie) należy rozpatrywać na tle liczby mieszkańców danego terytorium, w ten sposób bowiem uplastyczni się najbardziej jaskrawo charakter danego terytorium w sensie jego — że się tak wyrazimy — urzemieślniczenia. Przenosząc odpowiednie liczby stosunkowe na mapę, otrzymamy szereg barwnych plam, które pozwolą nam zorientować się, które powiaty, miasta czy też województwa posiadają najwięcej rzemieślników, w szczególności np. stolarzy, ślusarzy, krawców lub szewców. Wymienione kategorie wybieramy z tego względu, że dotyczą one bądź najbardziej typowych, najczęściej „przeludnionych” rzemioł, jak krawiectwo i szewstwo, bądź rzemioła, związane z tak charakterystycznym dla Polski surowcem, jakim jest drzewo (stolarstwo), bądź wreszcie rzemioła, które z punktu widzenia obrony kraju posiada wybitne znaczenie (ślusarstwo).

Z zestawień izb rzemieślniczych na koniec 1935 r. wynika, iż na każde 10 tys. mieszkańców przypadało w Polsce 103 warsztaty rzemieślnicze, z czego w miastach ponad 100 tys. mieszkańców — 172, w pozostałych zaś obszarach — 96. Różnice te są zrozumiałe, albowiem z jednej strony rzemieślnik w małym miasteczku i na wsi niejednokrotnie nie posiada karty rzemieślniczej i w zasadzie jest rolnikiem lub kupcem (w większym mieście następuje specjalizacja), z drugiej zaś — szereg rzemioł zależy poniekąd od istnienia odpowiedniego przemysłu. Stosunkowa (t. j. w odsetkach ludności) ilość warsztatów ślusarskich wynosi w wielkich miastach 74, w pozostałych i na wsi tylko 24; dla krawców mamy odpowiednio 336 i 141, dla stolarzy 116 i 78, gdy dla szewców 219 i 166 na każde 100 tys. mieszkańców.

Rozpatrując ilości warsztatów rzemieślniczych w poszczególnych grupach miast, dochodzimy do wniosku, iż różnice występują najjaskrawiej w rzemiole ślusarskim, tak typowym dla produkcji bardziej uprzemysłowionej, i w krawiectwie, które jest przeciwieństwem związane z ludnością przede wszystkim wiejską. Stolarze podzieliли się pomiędzy miasta i wieś w sposób raczej równomierny; wybitna przewaga miasta nad wsią występuje jedynie w woj. białostockim, wileńskim i lwowskim. Rozmieszczenie warsztatów szewskich jest również na ogół równomierne, poza Wileńszczyzną, gdzie miasto (Wilno) dominuje jaskrawo nad wsią.

Biorąc w dalszym ciągu za podstawę stosunek ilości warsztatów rzemieślniczych do liczby ludności, otrzymujemy na jednym biegunie m. st. Warszawę (158 warsztatów na 10 tys. miesz.), na drugim zaś — woj. tarnopolskie (49). Stolica posiada pierwszeństwo w ilości warsztatów stolarskich, ślusarskich i krawieckich, podczas gdy woj. kieleckie posiada „rekord” w szewstwie (284 na 100 tys. mieszkańców). Przewagę Warszawy należy brać jednak cum grano salis, gdyż statystyka Izby Rzemieślniczej Warszawskiej pozostawia najwięcej do życzenia (ilość kart większa od ilości warsztatów rzemieślniczych).

W woj. warszawskim na plan pierwszy wybija się nie miasto, lecz rolniczy, zdawałoby się, powiat pułtuski, posiadający najwięcej (w stosunku do zaludnienia) zakładów stolarskich, ślusarskich i przede wszystkim szewskich. Charakterystyczne jest również, iż rolniczy powiat sierpecki wykazuje proporcjonalnie wielką ilość warsztatów szewskich i krawieckich. Najwięcej ślusarzy liczy pow. Kutno, co świadczyłoby o znacznym uprzemysłowieniu tego powiatu.

Woj. łódzkie cechuje znaczna równowaga pomiędzy wielkim miastem Łodzią a „prowincją” tegoż województwa, obfitującą w dużą ilość miast i miasteczek. W województwie tym na plan pierwszy — jeśli chodzi o krawiectwo — wybija się pow. Brzeziny (z górą 400 zakładów na 100 tys. mieszkańców).

Woj. kieleckie możnaby nazwać „królestwem szewców” (przeciętnie 284 zakłady na 100 tys. mieszkańców); dominują tutaj przede wszystkim Radom, (538 zakładów na 100 tys. mieszkańców), oraz powiaty: Kielce, Olkusz i Sandomierz. Krawcy występują przede wszystkim w Częstochowie (438) i Radomiu (445) oraz w pow. Opatów. Częstochowa zatrzymuje również prymat jeśli chodzi o stolarzy (168).

W woj. lubelskim wyróżniają się powiaty: Biała Podlaska liczbą (względna) ślusarzy (zapewne rezultat istnienia Podlaskiej Wytwórni Samolotów, posługującej się poddostawcami rzemieślniczymi), Chełm i Hrubieszów — liczbą stolarzy, Łuków — krawców, Siedlce — krawców i szewców. Woj. białostockie podkreśla znaczenie samego Białegostoku, który ma przewagę głównie w krawiectwie (konsekwencje silnie rozwiniętej produkcji włókienniczej).

Na ziemiach wschodnich jest niewiele miast i liczą one niewiele mieszkańców, stąd też i różnice pomiędzy wsią a miastem są tam nieznaczne. Wyjątek stanowi woj. wileńskie, które przejawia tendencję wręcz niezdrową, skoro ślusarzy w Wilnie jest 9 razy tyle co w po-

zostałych powiatach, krawców 4 razy, szewców i stolarzy ok. 3 raz (operujemy cały czas tylko stosunkiem warsztatów do liczby mieszkańców). Dysproporcja pomiędzy miastem a wsią jest na Wileńszczyźnie najbardziej jaskrawa i świadczy o zaniedbaniu rozwoju przemysłu poza samym Wilnem. Jeżeli chodzi o pozostałe województwa wschodnie to nie wyróżniają się one jakimś specjalnym rozmieszczeniem rzemioła: jedynie pow. Horochów (Wołyń) posiada stosunkowo największy odsetek szewców.

Odwrotnie jest w 2 województwach zachodnich, gdzie wieś i miasta posiadają b. zbliżone odsetki rzemieślników, t. zn. rzemioło przeniknęło tam i na wieś, nie ograniczając się tylko do większych, uprzemysłowionych miast. Świadczyłoby to równocześnie o małych szansach wprowadzenia rzemioła na wieś poznańską i pomorską, podczas gdy w b. zabrze rosyjskim szanse takie są, rzecz prosta, b. duże. Dla Pomorza charakterystyczne jest natomiast co innego: oto Gdynia, najmłodsze miasto w Polsce, posiada stosunkowo najmniej warsztatów rzemieślniczych — i to najmniej ze wszystkich miast wydzielonych (ogółem 103 warsztaty na 10 tys. mieszkańców), a równocześnie znacznie mniej, aniżeli w powiatach wiejskich woj. pomorskiego. Byłby to ciekawy przyczynek do kwestii pochłaniania rzemioła przez nowoczesne formy przemysłu i handlu.

Dla woj. śląskiego nie posiadamy szczegółowych danych, można jednak województwo to uważać za jedno wielkie miasto. Jako takie i ono nie jest zbyt urzemieślniczone, skoro wykazuje tylko 78 zakładów na każde 10 tys. mieszkańców.

W Polsce południowej, która posiada najniższą ilość warsztatów rzemieślniczych w stosunku do ludności, wyróżnia się przede wszystkim Lwów, który skupia w sobie stosunkowo zbyt wiele (t. zn. kosztem „prowincji”) warsztatów rzemieślniczych; tak np. ślusarzy jest we Lwowie 9 razy tyle, co w pozostałych powiatach, krawców 6 razy i t. d. W woj. lwowskim — poza miastem Lwowem — ponad przeciętną ilość warsztatów rzemieślniczych posiadają powiaty: lwowski, jeśli chodzi o stolarzy, i samborski, gdy mowa o krawcach. W woj. krakowskim uderza znaczna liczba krawców w pow. tarnowskim. W woj. stanisławowskim istnieje sporo zakładów szewskich (104 na 100 tys. mieszkańców), zwłaszcza w pow. stryjskim.

Analizując ilość warsztatów rzemieślniczych na tle liczby mieszkańców danego terytorium, możemy dojść do wniosku, iż największy rozwój rzemioła przypada na Radom (246 warsztatów na 10 tys. mieszkańców), poczem idzie Częstochowa (225), Białystok (223), Lublin (215), Lwów (204) i t. d., podczas gdy na samym końcu znajdziemy Warszawę (158 — uwzględniając wyżej podane zastrzeżenia), Sosnowiec (154), Grudziądz (152) i Gdynię (103).

Jeżeli chodzi o poszczególne, rozpatrywane tutaj, rzemioła, to stolarze są najliczniejsi w Częstochowie, Białymstoku, Bydgoszczy, Lublinie, Poznaniu, Radomiu, Toruniu i Warszawie, ślusarze — w Białymstoku, Częstochowie, Lwowie, Toruniu i Lublinie, krawcy — w Białymstoku, Radomiu, Częstochowie, Lublinie, Wilnie, Krakowie, Łodzi i Sosnowcu, wreszcie szewcy — w Radomiu, Częstochowie, Lublinie i Inowrocławiu. Poza miastami wydzielonymi najwięcej stolarzy spotykamy w pow. pułtuskim (166 na 100 tys. mieszkańców), hrubieszowskim (133), chełmskim (114) i łomżyńskim (108), ślusarzy — w pow. pułtuskim (57 — liczba ta wydaje się nieuzasadniona z uwagi na czysto rolniczy charakter powiatu) i kaliskim (54), krawców — w pow. brzezińskim (421), sierpeckim (350), tarnowskim (287), łomżyńskim (283) i łukowskim (253), szewców zaś — w pow. sierpeckim (457), sandomierskim (457), siedleckim (434), pułtuskim (425), olkuskim (391) i kieleckim (345). Wymieniamy, rzecz prosta, tylko te powiaty, w których dane rzemioło występuje szczególnie mocno.

Powyższe rozważania mogą mieć znaczenie nie tylko jako wstęp do badań nad rozmieszczeniem poszczególnych rzemioł w Polsce, lecz również jako przyczynek do dyskusji nad kierunkiem rozwoju rzemioła. Mamy tutaj na myśli przede wszystkim rozwój w przetrzeźnieniu, jest bowiem rzeczą stwierdzoną, iż nasylenie kraju drobnymi zakładami wytwórczymi i przetwórczymi (a wśród nich rzemioło zajmuje poczesne miejsce) jest wysoce nierównomierne. Szczegółowe obliczenia warsztatów rzemieślniczych w stosunku do ludności, uzupełnione danymi o potrzebach, poziomie kulturalnym i stopniu zamożności mieszkańców miast, miasteczek i powiatów, powinny dać wskazówkę dla ewent. planowej akcji przesiadkowej, a w każdym razie dla polityki gospodarczo-społecznej w odniesieniu do rzemioła. Jeżeli bowiem w pewnych ośrodkach dane rodzaje rzemioła są nieproporcjonalnie wielkie, w innych zaś rzemioła te są dopiero w stadium dojrzewania, to świadoma polityka samorządu rzemieślniczego lub Funduszu Pracy winna pobudzać rozwój rzemioł w tych ośrodkach, które aktualnie cierpią na niedobór zakładów rzemieślniczych, podczas gdy w ośrodkach „przeludnionych”, a co za tym idzie spauperyzowanych — należy zorganizować rzemieślników na płaszczyźnie przede wszystkim gospodarczej (spółdzielnie).

ROLNICTWO

SYTUACJA RYNKÓW ZBOŻOWYCH

Bilans naszego wywozu artykułów roślinnych i produktów przemiału wobec rozszerzonego zakresu premiowania, którym objęto strączkowe i oleiste, kształtował się naogół pomyślnie. Poważniej zmniejszył się jedynie wywóz żyta, którego Polska była dotychczas największym eksporterem; wywóz ten stanowił w roku gosp. 1934/35 niemal połowę całego naszego eksportu zbożowego. Zmniejszenie eksportu żyta należy tłumaczyć z jednej strony naogół niskim poziomem cen na rynkach światowych, a w związku z tym nieopłacalnością wywozu, z drugiej zaś — z mniejszym zbiorem ziemniaków, w wyniku czego bardziej opłacało się rolnikom przekarmić żytem inwentarz żywy, którego ceny znacznie wzrosły. Z uwagi na to eksport żyta w ub. roku gosp. zmniejszył się więcej niż o połowę w porównaniu z eksportem w roku gosp. 1934/35. Mimo to jednak Polska zajęła pierwsze miejsce w wywozie żyta — przed Argentyną, która jest najpoważniejszym eksporterem tego artykułu. Z pozostałych państw eksportujących — poważne ilości żyta, bo ok. 200 000 t, wywoziły: Litwa i Łotwa. Konkurencja litewskiego i łotewskiego żyta była poważna, tym bardziej, że Litwa stale ofiarowywała żyto na naszych rynkach odbiorczych po znacznie niższych cenach. Największymi odbiorcami naszego żyta były: Belgia — 82 000 t, Dania — 53 000 t, a poza tym: Holandia — 22 000 t, Austria — 21 000 t, Norwegia — 10 000 t, Palestyna — 4 000 t, Anglia — 2 000 t, Finlandia — 1 000 t. Niejeden z tych rynków mógłby być bardziej wyzyskany, a specjalną uwagę należałoby zwrócić na rynek angielski, na którym zainteresowanie polskim żytem zaczyna wzrastać.

O ile chodzi o eksport pszenicy, to wykazał on w roku 1935/36 nieznaczne tylko odchylenia w stosunku do ub. roku gosp., mianowicie ilościowo nieco zmniejszył się przy jednoczesnym wzroście wartości. Wywóz pszenicy z Polski nigdy nie był specjalnie rozbudowany, ponieważ ceny pszenicy na rynku krajowym kształtowały się pomyślniej aniżeli na rynkach zagranicznych.

Wywóz jęczmienia wzrósł, jednakże osiągnięto zań mniej aniżeli w ub. r., ponieważ koniunktura na jęczmień browarny była niepomyślna na rynkach światowych. Jednocześnie konkurencja jęczmienia rosyjskiego wpływała ujemnie na obroty polskim jęczmieniem pastewnym.

Eksport owsa wzrósł znacznie w roku gosp. 1935/36 w porównaniu z eksportem w roku 1934/35. Zwiększenie wywozu prawie 2½-krotnie zostało spowodowane wojną włosko-abisyńską; mianowicie Włochy, które poprzednio poważne ilości owsa wywoziły, musiały same w ub. r. owies importować.

O ile chodzi o eksport mąki, to wzrósł on znacznie — zarówno eksport mąki pszennej, jak i eksport mąki żytniej. Znaczne wzmoczenie wywozu mąki żytniej było spowodowane wyjątkową koniunkturą na rynkach zagranicznych — w wyniku braku konkurencji włoskiej mąki pszennej, będącej pozostałością z produkcji makaronu. Głównymi odbiorcami mąki żytniej były: Anglia, Norwegia i Finlandia. Specjalnie duży stosunkowo wzrost wywozu mąki żytniej do Anglii powoduje możliwość wprowadzenia i żyta na ten rynek.

W dziedzinie eksportu sło du, strączkowych i oleistych zaznaczył się silny wzrost, pozostający w ścisłym związku z wprowadzeniem premiowania tego eksportu. W każdym bądź razie pod względem wartości eksport strączkowych i oleistych wzrósł w porównaniu z 1934/35 r. prawie 2-krotnie.

Biorąc łącznie, eksport produktów roślinnych w roku gosp. 1935/36 w porównaniu z rokiem 1934/35 pozostał prawie bez zmiany, jednakże z dużymi przesunięciami wewnętrznymi, mianowicie na niekorzyść żyta, a na korzyść owsa, mąki i produktów, na które rozszerzono premiowanie. Wzrost eksportu mąki i sło du jest korzystnym wyrazem wzmoczenia przerobu artykułów w kraju, co jest zgodne z polityką zbożową i wpływa na wzrost zatrudnienia w kraju.

Jednocześnie w ub. r. gosp. nastąpiło znaczne uspokojenie podaży wewnętrznej i bardziej równomierne rozłożenie jej w czasie. W ten sposób ceny zbóż zachowały przez cały ub. r. gosp. tendencję wzrostu z nieznacznymi odchyleniami.

Przechodząc do omówienia sytuacji w bieżącym roku gosp. na naszym rynku zbożowym, należy stwierdzić, że perspektywy są na ogół pomyślne. Przed wysnuciem wniosków konieczne jest zaznajomienie się ze stanem tegorocznych zbiorów światowych oraz w kraju.

Zbiory krajowe zbóż uległy w b. r. stosunkowo niezbyt wielkim odchyleniom, a jednocześnie światowe zapasy zbóż zmniejszyły się znacznie, przy czym urodzaj zbóż w krajach eksporterskich również nie wypadł nadzwyczajnie, co szczególnie silnie uwydatniło się na drугiej półkuli.

O ile chodzi o tegoroczne zbiory zbóż w Polsce, to według przewidywanych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiały się one w porównaniu ze zbiorami w ub. r. następująco: pszenica

+5,6%, żyto — 3,4%, jęczmień — 0,7%, owies + 1,1%, a ziemniaki — 1,3%. W liczbach absolutnych zbiory tegoroczne wynoszą (w miln. q): pszenica ok. 21,2, żyto ok. 63,9, jęczmień ok. 14,6, owies ok. 26,3, ziemniaki ok. 320,7. Jak z tego wynika, zbiory zbóż w b. r. wykazały w stosunku do ub. r. pewne odchylenia, nie znaczy to jednakże, ażeby zmiany te mogły w poważniejszym stopniu zaważyć na rozwoju sytuacji na krajowym rynku zbożowym.

Przechodząc do omówienia sytuacji na rynkach światowych, należy zaznaczyć, że zapasy pszenicy w Europie (na dz. 1/VIII) według obliczeń Międzynarodowego Instytutu Rolniczego w Rzymie zmniejszyły się do 58 miln. q w b. r. — wobec 100 miln. q w ub. r. Zbiory zaś pszenicy w Europie wynieść mają ok. 408 miln. q — wobec 428 miln. q w ub. r., z czego na kraje eksporterskie przypada 125 miln. q, a na importerskie — 283 miln. q; dane te dla ub. r. wynosiły odpowiednio: 105 i 323 miln. q. Gorszy tegoroczny wynik zbiorów w Europie należy przypisać nieurodzajowi pszenicy w krajach importujących: Francji, Hiszpanii, Włoszech i Portugalii. O ile chodzi o kraje, posiadające nadwyżki wywozowe, mianowicie 4 kraje naddunajskie, Polskę i Litwę — znacznie lepszy urodzaj miały w b. r. Jugosławia i Rumunia.

W krajach zamorskich susza poczyniła poważne szkody i dała się we znaki zarówno Stanom Zjedn. Am. jak i Kanadzie. Kanada jednak posiadać będzie nadwyżki wywozowe (przypuszczalnie ok. 200 miln. buszli wobec 255 miln. buszli w ub. r., przy czym jednak M. I. R. szacuje nadwyżki Kanady na tylko 35 miln. q); natomiast Stany Zjedn. będą zmuszone poważne ilości pszenicy importować z Kanady (w przybliżeniu ok. 60 miln. buszli — wobec 34 w ub. r.). Poza tym Stany przywożą już jęczmień i kukurydzę z Argentyny, gdyż jednocześnie ucierpiały w Stanach Zjedn. zbiory tych zbóż, a także i żyta oraz owsa. Wobec powyższego Stany będą przywoziły i pewne ilości żyta, którego zbiory w b. r. gosp. wyniosły 27 miln. buszli — wobec 59 miln. w ub. r.

W krajach azjatyckich i w Indjach Brytyjskich zbiory tegoroczne pszenicy są niższe o ok. 3% od zbiorów zeszłorocznych. Poza tym pewne nadwyżki eksportowe będzie posiadała Turcja. Japonia i Korea mają gorsze zbiory w b. r., i Japonia już importuje pszenicę z Australii. Chiny i Mandżukuo mają natomiast nieco lepszy zbiór pszenicy aniżeli w ub. r. Kolonie francuskie w Afryce Północnej obliczają, że tegoroczne zbiory pszenicy będą o 30% niższe od zeszłorocznych.

Ogólne zbiory pszenicy na półkuli północnej — poza Z. S. R. R. i Chinami — obliczane są w b. r. na ok. 830 miln. q — wobec 865 miln. q w ub. r.

O ile chodzi o zbiory pszenicy w krajach półkuli południowej, to w Argentynie i Australii dotychczas stan zasiewów przedstawiał się dobrze, jednakże już sygnalizowano suszę, szczególnie w północnej Argentynie i północnych i zachodnich częściach Australii, wobec czego zbiory pszenicy mogą również wypaść nienadzwyczajnie.

Biorąc pod uwagę ewentualne nadwyżki wywozowe, które w poszczególnych krajach będą kształtować się następująco (w miln. q): Kanada — ok. 35, Australia wraz z Argentyną — ok. 55, kraje naddunajskie, Afryka i pozostałe kraje — 30 ÷ 35 — ogólna światowa nadwyżka wywozowa pszenicy będzie się wahała w granicach 120 ÷ 130 miln. q. Natomiast zapotrzebowanie krajów importerskich Europy wyniesie ok. 115 miln. q, a krajów pozaeuropejskich wraz ze Stanami Zjedn. — ok. 40 miln. q. W związku z tym może powstać niedobór ok. 30 miln. q pszenicy, który będzie pokryty ze starych zapasów. Wobec tego światowe zapasy pszenicy zmniejszyłyby się do ok. 105 miln. q.

Zbiory żyta w Europie pozostały na poziomie zeszłorocznym, podczas gdy zbiory w Ameryce znacznie spadły.

Zbiory jęczmienia w Europie są nieco wyższe od zeszłorocznych, natomiast w Ameryce Półn. wystąpił zupełny nieurodzaj.

Owies w Ameryce jest nienadzwyczajny, a w Europie — średni.

Szacunek zbiorów kukurydzy wynosi w b. r. w Stanach Zjedn. 355,5 miln. q, wobec 582 miln. w ub. r., natomiast w krajach naddunajskich urodzaj kukurydzy jest dobry. Zmniejszenie się podaży kukurydzy ma duże znaczenie dla eksportu z Polski zbóż pastewnych.

Jak wynika z pobeżnego przeglądu zbiorów światowych, nie są one dobre i wskazują na duże możliwości wzrostu cen, szczególnie na pszenicę. Słaby stan zbiorów poza tym może spowodować spadek pogłowia zwierząt gospodarskich w najbliższym czasie, a szczególnie w Stanach Zjedn. oraz częściowo w Kanadzie i Argentynie. Może to chwilowo wpłynąć na niższe ceny bydła i mięsa. Jednakże w konsekwencji może spowodować wzrost cen innych artykułów zwierzęcych, jak masła, mleka i t. p. Później w związku ze zmniejszeniem się pogłowia zwierząt możnaby spodziewać się podniesienia się cen również i samego inwentarza.

O ile chodzi o Polskę, to ostatnio na rynku wewnętrznym wobec niezbyt wielkiej podaży żyta poziom cen był dość wysoki z pewną tendencją ku wyższe. Należy się jednak liczyć z tym, że ze względu na

zwiększone zbiory ziemniaków skarmianie inwentarza żytem będzie mniejsze niż w ub. r. Jednocześnie należy zaznaczyć, że zagranica chętniej nabywa mąkę, aniżeli ziarno, przyczem, oczywiście, w naszym interesie leży rozbudowanie eksportu maki. Sytuacja na krajowym rynku pszenicznym kształtuje się pomyślnie, a poziom cen jest ściśle uzależniony od cen światowych, które ze względu na zmniejszenie zbiorów w b. r. mają tendencję zwyżkową. Trochę gorzej natomiast przedstawia się sprawa jęczmienia browarnego — artykułu wybitnie eksportowego, który ze względu na zadeszczenie posiada lżejszą wagę. Ceny jęczmienia browarnego są uzależnione od cen zagranicznych. Ponieważ kraje naddunajskie ofiarują dobry jęczmień w poważnych ilościach — wątpliwe jest, czy ceny jego wzrosną. Poziom cen jęczmienia w kraju jest stosunkowo wysoki, a to ze względu na mniejszy urodzaj. O ile chodzi o owoce, to jego ceny specjalnym wahaniem podlegać nie powinny. Zupełnie dobrze przedstawia się sytuacja na krajowym rynku nasion oleistych, ze stałą tendencją wzrostu cen. Obecnie eksport ich nie opłaca się ze względu na dostateczne zapotrzebowanie krajowe.

Biorąc pod uwagę sytuację na światowych rynkach zbożowych oraz naszego rynku zbożowego, należy zaznaczyć, że ceny zbóż powinny utrzymać się na obecnym poziomie z zachowaniem tendencji do wzrostu. Jednak horoskopy co do rozwoju cen będzie można stawiać właściwie dopiero po zbiorach na półkuli południowej, a głównie w Australii; może to nastąpić w początku roku przyszłego.

J. K.

NADZWYCZAJNY WYKAZ IMIENNY NIERUCHOMOŚCI, PODLEGAJĄCYCH WYKUPOWI PRZYMUSOWEMU. — Ustawa z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej ustaliła roczny kontyngent parcelacyjny w wysokości 200 tys. ha i rzeczywiście w pierwszych latach po uchwaleniu tej ustawy plany parcelacyjne były ogłaszane w tej wysokości. Poczynając jednak od 1931 r., plany te uległy na mocy specjalnie wydanych ustaw znacznemu zmniejszeniu, a mianowicie: plan parcelacyjny na 1931 r. obejmował 128 122 ha, na 1932 r. — 88 000 ha i t. d. Dopiero w ostatnich latach plan ten stopniowo zaczął wzrastać, obejmując na 1936 r. — 100 tys. ha i na 1937 r. — 150 tys. ha.

Wydany w dn. 22/IX b. r. dekret Prezydenta Rzplitej upoważnił Radę Ministrów do ogłoszenia — niezależnie od planów parcelacyjnych i wykazów imiennych, wydawanych na podstawie dotychczasowych przepisów — nadzwyczajnego wykazu imiennego nieruchomości, podlegających przymusowemu wykupowi na cele reformy rolnej w rozmiarze do 40 tys. ha. W ten sposób omawiany dekret umożliwia choć częściowe wyrównanie zwolnionego w latach ubiegłych tempa parcelacji. Należy zaznaczyć, iż wyrównanie to jest bardzo umiarkowane, gdyż nadzwyczajny wykaz imienny łącznie z ogłoszonym na rok bieżący planem parcelacyjnym znacznie jeszcze odbiega od ustawowo określonego w 1925 r. kontyngentu 200 tys. ha.

Na mocy powyższego dekretu Rada Ministrów ogłosiła nadzwyczajny wykaz imienny, przy czym jednak nie wykorzystwała w całej

pełni swych uprawnień. Mianowicie, nadzwyczajny wykaz imienny nie obejmuje całkowitego obszaru 40 tys. ha, a jedynie $\frac{2}{3}$ tego obszaru, t. j. 27 tys. ha.

Ograniczając swe uprawnienia do najkonieczniejszych przypadków, Rada Ministrów umieściła w nadzwyczajnym wykazie imiennym jedynie te majątki, których szybka parcelacja jest z punktu widzenia ogólnogospodarczego najbardziej wskazana i uzasadniona. Przede wszystkim więc w wykazie zostały umieszczone majątki, nadmiernie zadłużone, zalegające za opłatą podatków i służby, oraz majątki, gorzej stosunkowo gospodarowane, a z innych — te, których częściowa parcelacja w czasie najbliższym jest niezbędna ze względu na pilne potrzeby agrarne.

Z uwagi na najistotniejsze potrzeby reformy rolnej omawiany wykaz objął przede wszystkim województwa najbardziej przeludnione pod względem rolniczym; ponadto w wykazie tym znalazły się sąsiadujące z nimi województwa, posiadające stosunkowo większe zapasy ziemi.

Podział obszaru 27 000 ha pomiędzy poszczególne województwa przedstawia się, jak następuje:

	Obszar ha	Liczba majątków
Warszawskie	4 000	18
Łódzkie	1 300	7
Kieleckie	1 350	8
Lubelskie	6 860	25
Wołyńskie	3 200	17
Tarnopolskie	4 250	12
Lwowskie	4 180	15
Krakowskie	1 860	7

Zupełne pominięcie w nadzwyczajnym wykazie imiennym województw zachodnich, posiadających największy zapas ziemi na cele parcelacyjne, tłumaczy się tym, że ogłoszonym przed pół roku temu normalnym wykazem imiennym został w tych województwach objęty znaczny stosunkowo obszar ok. 15 tys. ha, które dotychczas nie zostały rozparcelowane i które w znacznej swej części zostaną w czasie najbliższym przymusowo wykupione.

Właściciele majątków, umieszczonych w nadzwyczajnym wykazie imiennym, będą mieli prawo dobrowolnego rozparcelowania wyznaczonych im obszarów w terminie do dn. 1/X 1937 r. Obszary, które do tego terminu nie zostaną rozparcelowane dobrowolnie lub sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu, ulegną przymusowemu wykupowi na rzecz Państwa, a następnie zostaną rozparcelowane w trybie parcelacji rządowej.

ZAPAS CUKRU NA OKRES KAMPANIJNY 1935/36 — p. str. 1182.

NADZÓR SKARBOWY NAD PRODUKCJĄ I MAGAZYNOWANIEM CUKRU — p. str. 1182.

HANDEL

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 14 ÷ 26/IX 1936 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	14 ÷ 19/IX	21 ÷ 26/IX	Wzrost
Pszenica			
Warszawa	23'37½	24'44	4'5
Poznań	22'53½	24'13	7'1
Lwów	20'77	22'27½	7'2
Średnia	22'22½	23'61	6'2
Z y t o			
Warszawa	15'25½	16'44	7'8
Poznań	15'38	16'69	8'5
Lwów	14'35	15'63	8'9
Średnia	14'99	16'25	8'4
O w i e s			
Warszawa	14'50	15'33	5'7
Poznań	14'00	14'75	5'3
Lwów	12'41	13'11	5'6
Średnia	13'64	14'40	5'5

Jęczmień browarowy

Warszawa	21'25	22'66½	6'6
Poznań	20'00	21'62½	8'1
Lwów	—	—	—
Średnia	20'62½	22'14½	7'3

Jęczmień zwykły

Warszawa	17'38	18'72	7'7
Poznań	17'38	18'57	6'8
Lwów	—	—	—
Średnia	17'38	18'64	7'2

— Okres sprawozdawczy (od 21 do 26 września) na rynku zbóż i przetworów zaznaczył się nie tylko nadal trwającą mocną tendencją, ale i wzmocnionymi bardzo poważnie obrotami. Podkreślić również należy, że zwyżki cen w szeregu wypadków były tak poważne, że nosiły one charakter posunięć wyraźnie spekulacyjnych. Na giełdzie warszawskiej zwyżki (w zł na 100 kg) odnotowały: pszenica jednolita 753 grl i zbierana 742 grl 1'25, wszystkie standarty żyta 1'75, jęczmień browarny 689 grl 1'00, — o wadze 678/673 grl 2'25, — o wadze 649 grl 1'75, — o wadze 620'5 grl 1'50, wszystkie standarty owsa 1'00, wszystkie gatunki i rodzaje mąki pszennej 2'00 (za wyjątkiem mąki pastewnej, która zyskała 0'50), wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 2'00 (za wyjątkiem ostatniej 50%, która zwyżkowała o 1'50) oraz otręby żytnie z przemiału standartowego 0'50; na giełdzie poznańskiej zwyżki notowań kształtowały się następująco (analogicznie): pszenica 1'75, żyto no-

we 2·25, jęczmień 630/640 grl i 667/676 grl 2·00, — 700/715 grl i browarny 2·50, owies nowy 1·00, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej 2·75 (za wyjątkiem II gat. A 20÷55%, której zysk wyniósł 2·50), wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 3·00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego i otręby żytnie 1·00 oraz otręby jęczmienne 1·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 20 702 t, w tym 7 080 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 15 128 i 5 324).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 753 grl 25·00÷25·50 (23·75÷24·25), — zbierana 742 grl 24·50÷25·00 (23·25÷23·75), żyto I standart 700 grl 17·25÷17·50 (15·50÷15·75), — I standart 710 grl 17·50÷17·75 (15·75÷16·00), — II standart 687 grl 17·00÷17·25 (15·25÷15·50), jęczmień browarny 689 grl 22·50÷24·00 (21·50÷22·50), — o wadze 678/673 grl 20·25÷20·75 (18·00÷18·25), — o wadze 649 grl 19·25÷19·75 (17·50÷17·75), — o wadze 620·5 grl 18·75÷19·00 (17·25÷17·50), owies I standart 497 grl 16·00÷16·50 (15·00÷15·50), — I A standart 516 grl 16·50÷16·75 (15·50÷15·75), — II standart 460 grl 15·50÷16·00 (14·50÷15·00), mąka pszenna I gat. 0÷20% 41·00÷42·00 (39·00÷41·00), — I gat. 0÷45% 39·00÷41·00 (37·00÷39·00), — I gat. B 0÷55% 38·00÷39·00 (36·00÷37·00), — I gat. C 0÷60% 37·00÷38·00 (35·00÷36·00), — I gat. D 0÷65% 36·00÷37·00 (34·00÷35·00), — II gat. A 20÷55% 35·00÷36·00 (33·00÷34·00), — II gat. B 20÷65% 33·00÷35·00 (31·00÷33·00), — II gat. D 45÷65% 30·00÷31·00 (28·00÷29·00), — II gat. F 55÷65% 29·00÷30·00 (27·00÷28·00), — II gat. G 60÷65% 28·00÷29·00 (26·00÷27·00), — pastewna 18·50÷19·50 (19·00÷20·00), mąka żytnia wyciągowa I gat. 0÷30% 26·00÷27·00 (24·00÷25·00), — I gat. 0÷50% 26·00÷27·00 (24·00÷25·00), — I gat. 0÷65% 25·00÷26·00 (23·00÷24·00), — II gat. 50÷65% 20·50÷21·00 (18·50÷19·00), — razowa 0÷95% 20·50÷21·00 (18·50÷19·00), — poślednia ponad 65% 15·00÷15·50 (13·50÷14·00), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 12·00÷12·50, — średnie z przemiału standartowego 10·75÷11·25, — mialkie z przemiału standartowego 10·75÷11·25, otręby żytnie z przemiału standartowego 9·75÷10·25 (9·25÷9·75).

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 24·75÷24·75 (23·00÷23·25), żyto nowe 17·75÷18·00 (15·50÷15·75), jęczmień 630/640 grl 19·00÷19·25 (17·00÷17·25), — 667/676 grl 19·50÷19·75 (17·50÷17·75), — 700/715 grl 20·50÷21·25 (18·00÷19·00), — browarny 22·50÷23·50 (20·00÷21·00), owies nowy 15·00÷15·50 (14·00÷14·50), mąka wraz z workiem: pszenna I gat A 0÷20% 40·50÷42·25 (37·75÷39·50), — I gat. A 0÷45% 39·75÷40·25 (37·00÷37·50), — I gat. B 0÷55% 38·75÷39·25 (36·00÷36·50), — I gat. C 0÷60% 38·25÷38·75 (35·50÷36·00), — I gat. 0÷65% 37·25÷37·75 (34·50÷35·00), — II gat. A 20÷55% 36·25÷37·00 (33·75÷34·25), — II gat. B 20÷65% 36·00÷36·50 (33·25÷33·75), — II gat. D 45÷65% 33·50÷34·00 (30·75÷31·25), — II gat. F 55÷65% 29·25÷29·75 (26·50÷27·00), — II gat. G 60÷65% 27·75÷28·75 (25·00÷25·50), — III gat. A 65÷70% 25·75÷26·25 (23·00÷23·50), — III gat. B 70÷75% 23·75÷24·25 (21·00÷21·50), mąka żytnia wyciągowa I gat. 0÷30% 27·25÷27·50 (24·25÷24·50), — I gat. 0÷50% 26·75÷27·00 (23·75÷24·00), — I gat. 0÷65% 25·75÷26·25 (22·75÷23·25), — II gat. 50÷65% 20·50÷21·50 (17·50÷18·50), — poślednia ponad 65% 19·00÷20·00 (16·00÷17·00), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 10·75÷11·50 (10·75÷11·25), — grube z przemiału standartowego 11·75÷12·25 (10·75÷11·25), otręby żytnie z przemiału standartowego 11·00÷11·50 (10·00÷10·50), otręby jęczmienne 12·50÷13·75 (11·25÷12·50).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 21 do 26 września 1936 r.

Mocniejsza tendencja, obserwowana w okresie, poprzedzającym sprawozdawczy — ustąpiła miejsce osłabieniu, co znalazło wyraz w niższych wszystkich notowanych akcjach. Oczywiście, podobnie jak i poprzednio, gros obrotów przypada na akcje Banku Polskiego, które po mocniejszym początku następnie osłabły, zamykając okres stratą w wysokości zł 1·00. W jednakowej wysokości, a mianowicie po zł 0·75, odnotowały spadek

akcje: Warsz. Tow. Kopalń Węgla i Starachowic. Akcjami Lilpopy, którymi zresztą interesowano się stosunkowo dużo, zawierano transakcje po obniżonym o zł 0·65 kursie. Wreszcie akcje Ostrowca obiegały po kursie o zł 0·50 niższym od ostatnio notowanego. Z dniem 23/IX b. r. akcje Mirkowskiej Fabryki Papieru notowane są bez kuponu dywidendowego za 1935 r. wartości zł 6·00. W dniu 21/IX b. r. wprowadzono do obrotów i notowań giełdowych akcje firmy: Przemysł Metalowy „Granat” o wartości nominalnej zł 100.

Poniższe zestawienie ilustruje obrót akcjami na giełdzie warszawskiej w lipcu i sierpniu b. r.:

	Lipiec		Sierpień	
	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)
Przemysł metalowy	87	104	77	94
„ maszynowy i elektrotechniczny	96	143	45	52
Górnictwo	9	12	20	18
Przemysł spożywczy	38	53	25	43
„ chemiczny	—	—	1	2
„ mineralny	—	—	—	—
Banki	279	660	164	358
w tym:				
Bank Polski	276	660	161	358
Inne przemysły	—	—	—	—
Ogółem:	509	972	332	567

Sierpień, podobnie jak i poprzedzające miesiące sezonu letniego — zaznaczył się na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej dalszą redukcją zarówno liczby transakcyj, jak i kwot transakcyj, która w stosunku do lipca wyniosła: w pierwszym wypadku — 35%, w drugim — 42%. W związku z tą nieregularnością w ruchu liczb i kwot transakcyj — przeciętna wartość transakcji nieznacznie spadła. Jeśli chodzi o zmiany w uszeregowaniu obrotów poszczególnymi grupami akcyj — to drugie miejsce, zajmowane w lipcu przez akcje przemysłu maszynowego i elektrotechnicznego, przypadło akcjom przemysłu metalowego, które w lipcu znajdowały się na miejscu trzecim; jeśli chodzi o udział procentowy obrotów poszczególnymi grupami akcyj w ogólnych obrotach — to wzrósł udział akcyj przemysłu metalowego, górniczych i przemysłu spożywczego, a pozostałych grup — spadł.

Na giełdach prowincjonalnych panowała martwota; do transakcyj dochodziło jedynie na giełdzie poznańskiej i to wyłącznie akcjami Banku Polskiego.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	102·00	100·00	102·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	—	—	27·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	14·75	14·50	14·75
Przemysł Metalowy „Granat”	zł 100	—	—	72·00
Lilpop	zł 25	13·60	12·50	12·85
Ostrowiec	zł 50	—	—	30·00
Starachowice	zł 100	34·75	34·00	34·25

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcjy w okresie sprawozdawczym nie notowano.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 100·00 — 99·50 (104·00 — 100·00).

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

UMOWA ROZRACHUNKOWA POLSKO-WŁOSKA

Jak to podawaliśmy już w poprzednim zeszycie (str. 1151), w wykonaniu umowy rozrachunkowej polsko-włoskiej, podpisanej w Rzymie w dn. 14/IX b. r., wprowadzono w Polsce z dniem 24/IX b. r. świadectwa rozrachunkowe na przywóz i na wywóz w obrocie towarowym pomiędzy polskim obszarem celnym a Włochami i posiadłościami włoskimi. Stosownie do wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu, posiadłościami włoskimi, z którymi obrót towarowy podlega obowiązkowi przedkładania świadectw rozrachunkowych, są: wyspy Egejskie, Libia (Trypolitania, Cyrenaika), Erytrea i Somalia włoska.

Świadectwa rozrachunkowe wystawiane są przez Komisję Obrotu Towarowego i wydawane przez Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego w Warszawie i jego delegatów przy izbach przemysłowo-handlowych oraz przy wywozie przez związki branżowe, upoważnione przez Komisję Obrotu Towarowego, których wykaz podaliśmy już w poprzednim zeszycie.

Przedkładanie świadectw rozrachunkowych wymagane jest przy odprawie celnej (ostatecznej, jak i warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Włoch lub posiadłości włoskich, a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego, a wywożonych do Włoch lub posiadłości włoskich.

Nie wymagane jest przedstawienie świadectw rozrachunkowych przy wywozie:

- a) towarów, przewożonych w ruchu podróznym (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego),
- b) towarów, stanowiących używane zwykle w handlu opakowania, które są wolne od cła,
- c) towarów, wywożonych w przypadkach, analogicznych do przypadków, przewidzianych w art. 22 ust. I p.p. 1÷6, 8÷11, ust. II p.p. 1÷10, 13÷20, 22÷25 prawa celnego.

Ponadto nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych:

- a) w przypadkach, w których — stosownie do części I § 1 zarządzenia Ministra Skarbu z dn. 10/VII 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 19, poz. 584) — nie wymaga się przedstawienia zaświadczeń walutowych;
- b) przy wywozie węgla, koksu i brykietów do Włoch lub posiadłości włoskich.

Nie wymagane jest przedstawianie świadectw rozrachunkowych przy przywozie:

- a) towarów, przewożonych w ruchu podróznym (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);
- b) towarów, stanowiących używane zwykle w handlu wewnętrzne i zewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;
- c) towarów, zwalnianych od cła na podstawie art. 22 ust. I p.p. 1÷6 8÷11, ust. II p.p. 1÷10, 13÷20, 22÷25 prawa celnego.

Ponadto nie wymaga się przedstawiania świadectw rozrachunkowych przy przywozie następujących towarów:

- a) wydawnictw periodycznych (dzienników, tygodników i miesięczników), przesyłanych w pojedynczych egzemplarzach wprost pod adresem odbiorców (prenumeratorów);
- b) drobnych ilości towarów, przesyłanych w przesyłkach pocztowych, a nie przedstawiających żadnej wartości, względnie przedstawiających wartość nie większą od zł 3;
- c) towarów, objętych poz. 845 p. 1 c, d taryfy celnej przywozowej;
- d) wydawnictw i dzieł naukowych oraz innych przedmiotów, nadsyłanych bezpłatnie lub w drodze wymiany dla zakładów naukowych, muzeów, bibliotek publicznych oraz urzędów i instytucji państwowych i samorządowych — jeżeli zarząd zakładu, muzeum lub bibliote-

ki, względnie urząd, instytucja państwowa albo samorządowa poświadczy na piśmie, że przedmioty te zostały nadesłane bezpłatnie lub w drodze wzajemnej wymiany;

- e) prób towarów, stanowiących przedmiot monopolów państwowych, a nadchodzących pod adresem zarządu monopolu — jeżeli zarząd monopolu poświadczy na piśmie, że próby te zostały przesłane bezpłatnie;
- f) książeczek czekowych banków włoskich (uwaga do p. 3 poz. 845 tar. celn.), nadsyłanych do polskiego obszaru celnego;
- g) matryc teksturowych, objętych uwagą do p. 6 poz. 1009 taryfy celnej, przywożonych (nadsyłanych) z Włoch do polskiego obszaru;
- h) towarów polskich, zwalnianych od cła, jako zwracanych z Włoch lub posiadłości włoskich poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 72 prawa celnego oraz powrotny przywóz w innych przypadkach odprawy warunkowej);
- i) towarów, pochodzących z kraju trzeciego, a przewożonych za pośrednictwem dokumentem przewozowym przez Włochy lub posiadłości włoskie do polskiego obszaru celnego;
- k) towarów, pochodzących z kraju trzeciego, a nadanych we Włoszech lub posiadłościach włoskich do przewozu do polskiego obszaru celnego.

Niezależnie od uzyskania świadectwa rozrachunkowego na przywóz względnie na wywóz importer względnie eksporter polski winien zaoptażyć się we wszelkie dokumenty, wymagane przez obowiązujące przepisy polskie, jak pozwolenie przywozu, zezwolenie weterynaryjne i t. p., świadectwo zwolnienia od cła i t. d.

Świadectwo rozrachunkowe ważne jest na jeden miesiąc od daty wystawienia i służy do jednorazowej odprawy celnej.

Dokonywanie zapłaty dostawcy włoskiemu za towar może odbywać się wyłącznie za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie. Bezpośrednie rozliczenia z eksporterem włoskim są niedopuszczalne. Również zapłata należności za towar eksporterom polskim następuje przez to Towarzystwo, i to w złotych, po wpłaceniu przez importera włoskiego należności do Włoskiego Instytutu Rozrachunkowego w lirach. Zapłata ta może nastąpić tylko wówczas, jeżeli Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego otrzymało z urzędu celnego dowód dokonanej odprawy celnej wywozowej towaru, w postaci poświadczonego odcinka świadectwa rozrachunkowego na wywóz.

Szczegółowych informacji o sposobie postępowania i warunkach, na jakich wydawane są świadectwa rozrachunkowe, udzielają instytucje, upoważnione do wydawania tych świadectw.

ZNIŻKA CELNA NA OLEJE FUZLOWE. — W „Dz. Ust. R.P.” Nr. 72/1936, poz. 520 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 25/VIII 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. w sprawie uzupełnienia rozporządzenia z dn. 29/IV 1936 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła.

Mocą tego rozporządzenia uzupełniono wykaz towarów, korzystających ze zniżek celnych, przez wprowadzenie cła zniżonego w wysokości 40% cła normalnego, autonomicznego na oleje fuzlowe, sprowadzane do celów przemysłowych.

Oleje fuzlowe, otrzymywane jako produkt uboczny przy oczyszczaniu i odwadnianiu spirytusu etylowego, zakupywał przemysł krajowy, używający je do produkcji rozpuszczalników, w Państwowym Monopolu Spirytusowym. Produkcja tych olejów, zależna od ilości oczyszczonego spirytusu, zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania na nie i obecnie Państwowy Monopol Spirytusowy nie jest w stanie pokryć zapotrzebowania. Celem utrzymania w ruchu zakładów przemysłowych, wyrabiających rozpuszczalniki, brak olejów krajowych musi być pokryty w drodze importu.

Cło zniżone skalkulowane zostało w ten sposób, aby cena olejów fuzlowych, sprowadzanych z zagranicy, utrzymana była mniej więcej na poziomie ceny krajowej.

Zniżka celna stosowana będzie do ograniczonych ilości olejów fuzlowych i uzależniana będzie od pozwoleń Ministerstwa Skarbu.

Rozporządzenie weszło w życie z dniem 24/IX b. r.

ZWROT CŁA PRZY WYWOZIE RYŻU.—W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1936, poz. 528 ogłoszone zostało rozporządzenie, zmieniające wysokość zwrotu cła przy wywozie ryżu wyluszczonego polerowanego, mąki ryżowej wszelkich gatunków, gryssu oraz pudru ryżowego. Zmiana polega na podwyższeniu normy zwrotu cła z zł 3·60 do zł 6·20 od 100 kg.

Jak wiadomo, zwrot cła przy wywozie tych towarów w dotychczasowej wysokości obowiązywał na podstawie rozporządzenia z dn. 25/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 96, poz. 883). Norma zł 3·60 obliczona była za sprowadzany ryż do wyrobu powyższych produktów według faktycznie obowiązującej stawki celnej konwencyjnej, przewidzianej

w umowie handlowej z Francją z 1924 r. Obecnie — w nowym prowizorycznym układzie handlowym polsko-francuskim, podpisanym w dn. 18/VII b. r. — powyższa stawka celna została skreślona, co spowodowało stosowanie do ryżu, sprowadzanego dla przerobu, stawki autonomicznej zł 6 od 100 kg. Zmiana ta wywołała konieczność odpowiedniego dostosowania omawianego zwrotu cła.

Obecnie obowiązująca norma tego zwrotu cła obejmuje również część opłaty manipulacyjnej, która w pełnej wysokości wynosi 10% cła, t. j. zł 0·60, w omawianym zwrocie zaś — zł 0·20; poprzedni zwrot cła nie uwzględniał opłaty manipulacyjnej.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

OBNIŻKA TARYFY NA PRZEWÓZ CEGŁY DO WARSZAWY

W „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr. 32 ogłoszone zostało zarządzenie Ministra Komunikacji, wprowadzające obniżkę taryfy na przewóz cegły do okręgu warszawskiego. Zniżka wynosi 25% od dotychczasowych opłat przewozowych na odległości ponad 250 km i ogłoszona została w formie taryfy wyjątkowej wh-35 (T. Cz. II/6) z ważnością od dn. 28/IX 1936 r. Ażeby zniżyć taryfa na dalszych odległościach nie była niższa od opłat przewozowych na odległościach bliższych, zniżona stawka na 250 km stosowana jest wstecz aż do 110 km, gdzie spotyka się z taryfą dotychczasową. W ten sposób zniżka taryfy rozpoczyna się już przy odległości przewozu 111 km i wzrasta stopniowo, osiągając pełny wymiar 25% na odległości 250 km i dalej. Omawiana taryfa obowiązuje w obszarze ważności od wszystkich stacji P. K. P. jako nadawczych do następujących stacji odbiorczych: Błonie, Falenica, Grodzisk Maz., Legionowo, Miłosna, Otwock, Ożarów, Płochocin, Pruszków, Rembertów, Warszawa, Wawer i Wołomin.

Zniżka taryfy nosi charakter interwencyjny i ma na celu ułatwienie dowozu cegły z dalszych odległości, w szczególności zaś z okolic, w których istnieje poważniejszy przemysł ceramiczny, jak z Górnego Śląska, Poznańskiego i Pomorza do okręgu warszawskiego. Ostatnie bowiem cegielnie podwarszawskie, wykorzystując ożywienie w ruchu budowlanym i duże zapotrzebowanie na cegłę, zaczęły podwyższać cenę tego podstawowego materiału budowlanego do poziomu gospodarczo nieuzasadnionego. Umożliwienie dowozu cegły z dalszych odległości oraz stosowana przez Rząd kontrola cen, połączona z pewnymi rygorami w razie ich nieuzasadnionej podwyżki — zapobiegnie tym niekorzystnym objawom.

Efektywnie 25% zniżki taryfowej daje oszczędność na przewozie tysiąca sztuk cegły w przybliżonej relacji z Katowic do Warszawy o ok. zł 7.

USTALENIE TARYF NA EKSPORT DREWNA.—Z dniem 30/IX b. r. upłynął termin ważności taryfy wyjątkowej pf-1 na wywóz przez porty Gdynię i Gdańsk wszystkich niemal sortymentów drewna iglastego, a więc: drewna okrągłego, kopalniaków, tarcicy, także bukowej, deszczulek do opakowań, podkładów kolejowych, jak również skrzyń, pak i ich części składowych. Taryfa ta, jak wiadomo, wprowadzona została z początkiem b. r. na okres przejściowy (do dn. 30/IX 1936 r.) celem podtrzymania słabnącego wówczas eksportu materiałów drzewnych.

Ostatnio dała się zauważyć na rynkach zagranicznych wyraźna poprawa cen i możliwości zbytu dla większości sortymentów drewna, wobec czego istniała możliwość nieprzedłużania wygasających taryf ulgowych, zwłaszcza iż dla kolei były one deficytowe. Biorąc jednak pod uwagę okoliczność, iż cofnięcie ulgi taryfowej mogłoby podzielać hamującą na dalsze możliwości rozwojowe eksportu, przedłużono ulgę, wynikającą z dawnej taryfy wyjątkowej pf-1, redukując tylko jej rozmiar do połowy i przenosząc ją równocześnie z grupy taryf wyjątkowych do grupy taryf specjalnych, przez co ulga otrzymała charakter bezterminowy.

Nowowprowadzone w taryfach specjalnych opłaty przewozowe przyznano również dla eksportu papierówki (drewna celulozowego), ustalając dla wszystkich wymienionych materiałów drzewnych łącznie kontyngent wywozowy w wysokości 300 tys. ton rocznie. Przez przeniesienie z zeszytu taryf wyjątkowych (tar. wyj. pf-10) do taryf specjalnych i przez przyznanie jednakowych opłat kolumny PF-1B papierówka uzyskała zniżkę przewoznego na dalsze odległości — ponad 700 km.

Omówione zmiany ogłoszone zostały w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr. 31.

PRZEWOZY KOLEJOWE W II KWARTALE 1936 R. przedstawiały się — według rodzaju towarów i kierunku przewozów — w ze-

stawieniu z przewozami w latach ubiegłych w sposób następujący (w tys. ton):

	N a d a n i e:				P r z y j ę c i e:			Tranzyt	R a z e m:		
	wewnątrz kraju	do Gdyni	do Gdańska	zagranicę	z Gdyni	z Gdańska	z zagranicy		1936	1935	1934
Zboże	169'7	—	82'9	15'8	0'6	0'6	—	4'8	274'4	314'6	329'5
Mąka i kasze	132'3	0'2	16'7	3'2	0'1	0'1	—	0'5	153'1	153'0	166'6
Ziemiaki	62'1	5'3	5'1	6'6	0'1	0'1	0'1	29'7	109'1	133'5	98'0
Buraki	0'2	—	—	—	—	—	—	—	0'2	0'4	0'4
Siano i słoma	13'8	—	0'2	0'2	—	—	—	1'3	15'5	34'4	9'4
Zwierzęta	35'4	—	0'5	5'5	—	—	—	0'7	42'1	41'3	43'4
Kamienie	517'3	1'2	1'4	0'2	0'5	—	5'3	16'8	542'7	775'0	545'9
Wapno	149'2	0'2	0'4	5'0	—	—	—	2'0	178'8	158'9	151'4
Cement	319'8	7'4	1'5	—	—	—	0'1	17'5	346'3	253'6	281'0
Sól	87'2	0'6	1'1	0'9	—	—	—	2'6	92'4	81'7	90'7
Rudy	141'8	—	0'1	5'0	20'8	64'6	15'8	125'6	373'7	274'4	221'6
Węgiel, koks	2 106'5	1 271'0	433'4	160'7	—	—	6'0	7'4	3 985'0	4 252'9	4 128'6
Nafta	149'5	4'9	13'0	14'5	0'2	—	0'2	2'6	184'9	190'7	186'1
Cukier	68'6	0'5	—	—	—	—	—	0'1	69'2	64'5	71'0
Chemikalia	83'1	1'9	3'6	0'9	1'0	0'8	0'4	4'5	96'2	83'3	87'7
Nawozy sztuczne	77'7	3'6	24'4	1'4	24'1	0'6	0'1	42'8	174'7	220'4	117'0
Drzewo	951'0	71'7	227'0	104'7	0'2	0'3	0'1	120'6	1 475'6	1 296'3	1 361'9
Wyroby z drzewa	35'1	5'6	53'7	2'7	—	0'1	0'1	9'4	106'7	99'5	111'7
Ceramika	298'0	3'6	1'0	1'9	—	0'1	0'9	13'2	318'7	260'9	254'7
Zelazo i stal	321'0	23'2	4'9	30'0	95'7	3'6	28'9	31'4	538'7	449'1	436'6
Wyroby żelazne	68'9	7'4	1'3	7'8	0'3	1'1	1'3	26'5	114'6	110'9	122'7
Pozostałe	784'4	47'8	32'8	43'5	69'6	14'2	26'4	168'6	1 187'3	1 104'0	1 324'1

Przewozy handlowe zwy-
czajne — ogółem:

II kwartał 1936	6 572'6	1 456'1	905'0	410'5	213'2	86'2	85'7	650'6	10 379'9	—	—
„ „ 1935	6 010'7	1 416'9	869'7	583'4	196'5	45'9	104'3	1 125'9	—	10 353'3	—
„ „ 1934	5 723'5	1 452'4	1 144'0	630'9	202'9	54'6	111'6	820'3	—	—	10 140'2

Przewozy:

pośpieszne	81'5	7'4	2'4	1'1	0'2	—	0'4	54'1	147'0	148'4	140'6
gospodarcze	1 816'8	—	—	—	—	—	—	—	1 816'8	1 838'5	1 586'0
wojskowe	191'7	—	—	—	—	—	—	—	191'7	187'5	184'7

Ogółem przewozy:

II kwartał 1936	8 662'6	1 463'5	907'1	411'4	213'4	86'2	86'1	704'5	12 534'8	—	—
„ „ 1935	8 103'6	1 421'7	871'9	583'8	196'8	46'0	104'8	1 199'1	—	12 527'7	—
„ „ 1934	7 555'8	1 457'1	1 146'9	633'2	203'3	54'7	112'4	888'1	—	—	12 051'5

Jak z powyższego zestawienia widać, przewozy towarów w II kwart. 1936 r. kształtowały się mn. w. na poziomie przewozów w II kwart. 1935 r. Wzrost przewozów był bowiem minimalny i wyniósł (liczby w nawiasie oznaczają wzrost przewozów w stosunku do II kwart. 1934 r.): przy przesyłkach zwyczajnych handlowych, pośpiesznych, gospodarczych i wojskowych łącznie 7'1 tys. t, t. j. 0'1% (483'3 tys. t — 4%), a przy przesyłkach zwyczajnych handlowych 26'6 tys. t, t. j. 0'3% (239'7 tys. t — 2'4%).

Wzrost nadania w stosunku do II kwartału 1935 r. zanotowano przy: zwierzętach o 0'8 tys. t (1'9%), wapnie o 19'9 tys. t (12'5%), cementcie o 92'7 tys. t (36'6%), soli o 10'7 tys. t (13'1%), rudach o 99'3 tys. t (36'2%), cukrze o 4'7 tys. t (7'3%), chemikaliach o 12'9 tys. t (15'5%), drzewie o 179'3 tys. t (13'8%), wyrobach z drzewa 7'2 tys. t (7'2%), wyrobach ceramicznych o 57'8 tys. t (22'2%), żelazie i stali o 89'6 tys. t (19'6%), wyrobach żelaznych o 3'7 tys. t (3'3%) i towarach, oddzielnie niewymienionych, o 83'3 tys. t (7'5%).

Przy zwierzętach należy uwzględnić przewóz, dokonany pociągami pośpieszonymi, który z uwagi na jednakowe opłaty przewozowe dla przesyłek pośpiesznych i zwyczajnych zwierząt przekracza znacznie tonaż przesyłek zwyczajnych. Przewóz zwierząt pociągami pośpieszonymi spadł z 90'4 tys. t w 1935 r. do 79'7 tys. t w 1936 r., czyli o 10'7 tys. t (11'8%). Łączny przewóz przesyłek zwyczajnych i pośpiesznych zwierząt zmniejszył się w II kwart. b. r. w stosunku do II kwart. ub. r. z 131'7 tys. t do 121'8 tys. t, czyli o 9'9 tys. t (7'5%). Przyczyną spadku przewozów zwierząt było silne obniżenie się transportów tranzytowych — z 63'4 tys. t w II kwart. 1935 r. do 43'9 tys. t w II kwart. 1936 r., czyli o 19'5 tys. t (30'8%), co pozostaje w związku z wprowadzonymi ograniczeniami w ruchu wschodnio-pruskim i przerzuceniem tych transportów z kolejowego tranzytu wschodnio-pruskiego na inne drogi, jak drogę morską i przewozy samochodowe. Natomiast przewozy zwierząt w komunikacji wewnętrznej i zagranicznej kształtowały się pod wpływem pomyślnej koniunktury i miały tendencję wybitnie zwykłą. W obrocie wewnętrznym przewozy przesyłek pośpiesznych wzrosły z 24'8 tys. t w II kwart. 1935 r. do 34'2 tys. t w II kwart. 1936 r., czyli o 9'4 tys. t (37'6%), przy prawie niezmiennym poziomie dla przesyłek zwyczajnych, a nadanie przesyłek zwyczajnych i pośpiesznych zagranicę i do portów polskich wzmogło się w tym samym czasie z 6'9 tys. t do 8'3 tys. t, czyli o 1'4 tys. t (21%). Wzrost przewozów wapna, cementu, wyrobów ceramicznych, żelaza i stali jest odzwierciedleniem ożywienia, jakie w tym czasie panowało w budownictwie mieszkaniowym i innym, spotęgowanego niepokojem walutowym i lokatą w związku z tym kapitałów w nieruchomościach. Silny rozwój budownictwa i robót publicznych wpłynął szczególnie korzystnie na zbyt cementu, który w stosunku do II kwart. ub. r. wzrósł o 35%, osiągając wskaźnik 107'0. Na stosunkowo wysoki wzrost przewozów rudy wpłynęła wyjątkowa poprawa w hutnictwie żelaznym. Przewozy drzewa i wyrobów drzewnych zwiększyły się — dzięki korzystnej sytuacji na krajowym rynku drzewnym. Objawem szczególnie korzystnym z punktu widzenia finansów P.K.P. jest utrzymanie się i w kwartale sprawozdawczym tendencji zwykłej przewozu towarów w taryfie oddzielnie niewymienionych, opłacających — wobec dużej przewozowej zdolności płatniczej — najdroższe przewoźne.

Zmniejszenie przewozów w porównaniu z II kwart. 1935 r. nastąpiło przy następujących towarach i wyniosło przy: zbożu 40'2 tys. t (12%), ziemniakach 24'4 tys. t (18'3%), sianie i słomie 18'9 tys. t (55%), kamieniach 232'3 tys. t (30%), węgla i koksie 267'9 tys. t (6'3%), nafcie 5'8 tys. t (3%) i nawozach sztucznych 45'7 tys. t (20'7%).

Na zmniejszenie się przewozów ziemiopłodów wpłynęła ograniczona podaż w tym czasie. W ogólnym przewozie węgla — pomimo lekkiej poprawy w przewozach wewnętrznych — nastąpił spadek, spowodowany skurczeniem się eksportu, który w stosunku do II kwart. 1935 r. zmniejszył się o 10%. Analogicznie kształtowała się sytuacja w przemyśle rafineryjnym, gdzie miał miejsce mniejszy wzrost zbytu wody i produktów naftowych na rynku krajowym oraz silniejszy spadek

eksportu, wynoszący w stosunku do II kwart. ub. r. 18%, wyrazem czego było ogólne zmniejszenie się przewozów kolejowych tego produktu.

Co do kierunku przewozów — to wzrost przewozu w stosunku do II kwart. 1935 r. nastąpił w komunikacji wewnętrznej o 559 tys. t (6'9%), przy nadaniu do portów o 77 tys. t (3'4%) i przyjęciu z portów o 56'8 tys. t (23'4%). Udział Gdyni w ogólnym przewozie do portów polskiego obszaru celnego utrzymał się w kwartale sprawozdawczym prawie że na poziomie zeszłorocznym (w II kwartale 1935 r. 62%) i wyniósł 61'7%. Świadczy to o utrwaleniu się przewagi Gdyni nad Gdańskiem pod tym względem. Nadanie i przyjęcie przez granice lądowe uległo w stosunku do II kwart. 1935 r. — na skutek dalszych obostrzeń i reglamentacji handlu zagranicznego — dalszemu zahamowaniu: nadanie zagranicę zmniejszyło się o 172'4 tys. t (29'5%) a przyjęcie z zagranicy o 18'7 tys. t (17'8%). Ograniczenie w ruchu wschodnio-pruskim spowodowało w kwartale sprawozdawczym poważny spadek tonażu w komunikacji tranzytowej, wynoszący 494'6 tys. t, czyli 41'2%.

M. S.

NOWA BEZPOŚREDNIA TARYFA TOWAROWA POLSKO-WĘGIERSKIEGO ZWIĄZKU KOLEJOWEGO. — Podjęte w związku z wprowadzeniem w dn. 15/III b. r. nowej taryfy towarowej P. K. P. oraz zmianą taryfy eksportowej kolei węgierskiej — prace nad nowym wydaniem bezpośredniej taryfy związkowej na przewóz towarów między stacjami P. K. P. i stacjami kolei węgierskich dobiegają końca.

Przy zestawianiu artykułów, dla których opracowane zostały poszczególne taryfy, wzięto pod uwagę zaszłe w międzyczasie zmiany w wymianie towarowej między obu krajami i potrzeby tegoż obrotu — skutkiem czego szeregu taryf artykułowych, które na podstawie danych statystycznych nie wykazały żywotności, a mianowicie na: przewóz gipsu, azbestu, papieru cygarowego, tytoniu, wyrobów z żelaza i stali oraz maszyn rolniczych — nie uwzględniono całkowicie, dla ewentualnych zaś przesyłek nasion cebuli i maszyn elektrycznych otworzono nowe pozycje w taryfie artykułowej 1/101 (drobnica). Natomiast dla artykułów, objętych przynajmniej kontyngentami przywozowymi i wywozowymi, do których należą: gaz ziemny skroplony, produkty destylacji węgla, przetwory chemiczne, nawozy, ziemia wycoczka, glina surowa i nasiona dyni — opracowano nowe taryfy artykułowe. Ponadto wydana została w formie oddzielnego zeszytu taryfa na przewóz drewna i wyrobów z drewna, wypełniająca istniejącą w tej dziedzinie od paru lat lukę.

Przerobione względnie nowo wprowadzone taryfy wydane zostały seriami. Mianowicie, z dniem 15/VII b. r. wydano taryfę na przewóz drewna oraz wykazujące znacznie większą ilość przesyłek taryfy artykułowe: 1/101 (drobnica), 2/102 (towary wszelkiego rodzaju), 7 (węgiel drzewny), 10 (węgiel wywarowy), 13 (cynk), 14 (olów), 16 (próżne wagony rybne), 18 (gaz ziemny skroplony), 106 (owoce świeże), 108 (ryby żywe), 109 (boksyt), 10 (cement), 111 (rudę manganową), 112 (woda mineralna), 113 (wino), 120 (ziemia wycoczka) i 121 (glina surowa).

Z dniem 1/X b. r. weszły w życie taryfy artykułowe: 6 (rudę), 11 (farby), 12 (żelazo i stal), 19 (produkty destylacji węgla), 20 (produkty chemiczne), 21 (nawozy), 105 (warzywa) i 118 (słoma z prosa dzikiego).

Wreszcie w najbliższym czasie — najprawdopodobniej z dniem 15/XI b. r. — wejdą w życie taryfy na pozostałe artykuły, jakie postanowiono uwzględnić, a więc: maszyny, owoce suszone, nasiona dyni pszenica.

Taryfy 1 ÷ 100 obowiązują dla kierunku Polska — Węgry, 100 ÷ 200 zaś — dla kierunku Węgry — Polska.

Należy wreszcie zaznaczyć, że nowe wydanie taryfy wprowadza dla większości artykułów czasowe obniżki opłat przewozowych, wahające się przeciętnie w granicach gr 2 ÷ 8 na 100 kg.

Niezależnie od powyższego zamierzone jest podjęcie prac nad przeróbką taryfy na eksport do Węgier węgla kamiennego i koks.

J. C.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

SYTUACJA GOSPODARCZA W. M. GDAŃSKA

Rok ubiegły oraz I połowa b. r. w gospodarce W. M. Gdańska znaczący się następującymi momentami o poważniejszym znaczeniu:

a) życie gospodarcze W. M. Gdańska kształtowało się w tym okresie pod wpływem działania zawartego w dn. 6/VIII 1934 r. układu gospodarczego pomiędzy Rządem Polskim i Senatem W. M. Gdańska, który wprowadził pewne istotne zmiany i uchylił niezdrowy stan z lat poprzednich, jaki się wytworzył na skutek wadliwie sformułowanych niektórych postanowień umowy warszawskiej z dn. 24/X 1921 r.; dotyczy to głównie części VII umowy warszawskiej o „przywozie i wywozie w obrocie gospodarczym”;

b) wykorzystanie portu gdańskiego przez Polskę realizowało się w myśl zasad, ustalonych w układzie polsko-gdańskim z dn. 5/VIII 1933 r. oraz w protokóle z dn. 18/IX tegoż roku, przedłużonym następnie do dn. 30/IX b. r.;

c) w maju 1935 r. została przeprowadzona przez Senat gdański dewaluacja guldena gdańskiego, co pociągnęło za sobą liczne konsekwencje natury walutowej, jak: ograniczenia dewizowe, święta bankowe, gospodarkę guldena (Guldenbewirtschaftung) i reglamentację obrotu towarowego—sięgające do podstaw życia gospodarczego W. M. Gdańska;

d) wreszcie, dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV b. r. wprowadzona zostaje w Polsce reglamentacja dewizowa, która z uwagi na istnienie w Gdańsku odrębnego ustawodawstwa walutowego stworzyła skomplikowaną sytuację we wzajemnym obrocie polsko-gdańskim—zarówno towarowym, jak i walutowym.

Sytuację ogólną gospodarki gdańskiej w 1935 r. cechuje niepewność i niepokój, spowodowany pogarszającą się sytuacją walutową instytucji emisyjnej i wreszcie zdewaluowaniem guldena gdańskiego o 42,37%. Wszelkie następne incydenty po dokonanej dewaluacji w dużym stopniu przyczyniły się do pogłębienia depresji. Dopiero z końcem 1935 r. następuje nieznaczne odprężenie; prowadzone w okresie 2 miesięcy rozmowy o wykorzystaniu portu gdańskiego doprowadziły w grudniu do zawarcia umowy, przedłużającej protokół z dn. 18/IX 1933 r.

W I połowie 1936 r. ruch towarów w porcie gdańskim wykazuje nieznaczne ożywienie, jednak obroty towarowe, dokonywane przez importerów gdańskich, zarówno na własne potrzeby jak i na potrzeby konsumenta polskiego—uległy zmniejszeniu.

Spśród poszczególnych ważniejszych gałęzi przemysłowych nieznaczne ożywienie daje się zauważyć w dziale budowy okrętów. Zbyt produktów przemysłu przetwórczego uległ zmniejszeniu. W I połowie b. r. następuje nieznaczne ożywienie w przemysłach uszlachetniających, jak np. w dziale futrzarskim, bursztynów oraz tkactwa. W ogólności daje się stwierdzić raczej depresję na rynku produkcyjnym, a specjalnie w dziale produktów eksportowych, co było spowodowane trudnościami natury dewizowej, z jakimi walczą odbiorcy zagraniczni.

Liczy, charakteryzujące bezrobocie, uległy zmniejszeniu, ale głównie „optycznie”, ponieważ w rzeczywistości bezrobocie uległo tylko nieznacznemu obniżeniu, i to przeważnie dzięki przeniesieniu licznych bezrobotnych do Niemiec, który to proces datuje się już od połowy 1935 r.

Zbiory rolnictwa można określić jako średnie. W dziale produkcji buraków cukrowych wystąpiły znaczne trudności na skutek unieruchomienia w Gdańsku cukrowni, które nie mogły upłynnić swych należności, zamrożonych w Niemczech z tytułu dostaw cukru.

Jako widomy znak tendencji czynników gdańskich do zapewnienia samowystarczalności W. M. Gdańskowi w zakresie produktów rolnych, a specjalnie zbóż—należy uznać zmniejszenie zasiewów pszenicy, której Gdańsk posiada dość znaczne nadwyżki eksportowe (ok. 30 tys. t), przy równoległym zwiększeniu zasiewów żyta i jęczmienia.

Pewne dążności do usamodzielnienia się Gdańska od przywozu niektórych zbóż z Polski są przedmiotem dalszych wysiłków czynników gdańskich również w roku bieżącym.

Przywóz towarów morzem do Gdańska wykazuje wzrost pod względem wagi, natomiast eksport nieznacznie spadł. Ogólny obrót towarowy przez port gdański w 1935 r. w porównaniu z 1934 r. wykazuje nieznaczny spadek.

Pod względem wartości przeładunków portowych utrzymana została w przybliżeniu skala parytetowego wykorzystania Gdańska i Gdyni—stosownie do układu o wykorzystaniu portu gdańskiego z 1933 r.

W I połowie b. r. daje się zauważyć wzrost przeładunków portowych w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. Zwiększenie przywozu odnosi się w głównej mierze do rud, żelaza, stali, złomu i t. p. Wywóz wykazuje wzrost w dziale zbóż (poza żytem) oraz tarcicy.

Koszty utrzymania, po przeprowadzeniu dewaluacji guldena, zostały znacznie podwyższone i z końcem 1935 r. były o przeszło 25% wyższe w stosunku do okresu przeddewaluacyjnego, t. zn. przed 1/V 1935 r. Znaczna podwyżka, a właściwie mówiąc waloryzacja cen, nastąpiła w dziale towarów, importowanych do Gdańska z zagranicy i z Polski (ok. 70÷80% wartości przeddewaluacyjnej.)

W I połowie b. r. ceny hurtowe nieznacznie spadły—dzięki stosowaniu t. zw. cen maksymalnych, wyznaczanych przez Komisarza Cen (Preisprüfungs-Kommissar) oraz na skutek uspokojenia na rynku. Mimo to jednak poziom tych cen znajduje się o ok. 60÷70% wyżej od poziomu sprzed dewaluacji. Koszty utrzymania, a w szczególności ceny artykułów spożywczych—również nieznacznie spadły i znajdują się obecnie na poziomie o 23÷24% wyższym niż przed dn. 1/V 1935 r.

Rok 1935 wykazuje znaczne zmniejszenie obrotów w kredytowych—wskutek zachwiania zaufania do guldena. Obroty kredytowe w tym czasie spadły poniżej 30% obrotów w 1932/33 r. W I połowie b. r. sytuacja kredytowa wykazuje nieznaczne odprężenie.

Pod wpływem katastrofalnego spadku pokrycia guldena, jaki nastąpił na początku 1935 r., Senat W. M. Gdańska dokonał w dn. 1/V tego roku dewaluacji guldena o 42,37%, a więc do parytetu złotego. Wprowadzone w czerwcu ograniczenia dewizowe zostały uchylone w stosunku do innych walut w dn. 17/VII 1935 r., przy czym wprowadzona została t. zw. gospodarka guldena (Guldenbewirtschaftung), dzięki czemu obrót wszelkimi dewizami został zwolniony, a jedynie zabroniony został wywóz guldena oraz nabywanie za guldena obcych walut, chyba za specjalnym zezwoleniem Biura Kontroli.

Obieg banknotów od momentu dewaluacji został znacznie obniżony i doszedł do ok. 45% nominalu z I kwartału 1935 r. Charakterystyczną jest rzeczą, że w obrocie występuje w Gdańsku ciągle złoty, którego obieg oceniano się w 1935 r. na ok. zł 20 miln.

Zapas złota oraz dewiz, należących do pokrycia, w Banku Gdańskim wskutek polityki tegoż Banku i Senatu W. M. Gdańska został powiększony i osiągnął w końcu ub. r. stan z kwietnia 1935 r. Portfel wekslowy uległ znacznemu zwiększeniu—z powodu przejścia przez Bank Gdański t. zw. Arbeitsbeschaffungswechsel.

Sytuacja na rynku walutowym w końcu 1935 r. była bardzo ciężka, mimo to stopa dyskontowa Banku Gdańskiego obniżona została z 6% do 5%.

Na początku b. r. stosunki walutowe wykazują stabilizację. Gulden staje się walutą ściśle wewnętrzną—miejską—na podobieństwo miejskich walut znanych w średniowieczu. Dzięki sprawności funkcjonowania systemu gospodarki guldena w I kwartale b. r. wprowadzono dalsze zarządzenia, rezygnujące z niektórych rygorystycznych ograniczeń dewizowych.

Finanse W. M. Gdańska w tym okresie kształtują się pod znakiem znacznych oszczędności—celem usunięcia deficytowości budżetu. Z powodu zamrożeń należności pensyjnych dla b. urzędników niemieckich dokonano masowych wysiedleń urzędników do Niemiec, co miało spowodować w budżecie ok. 6,6 miln. guld. oszczędności. Wpływy podatkowe zostały utrzymane mniej więcej na poziomie 1934 r.

Polityka gospodarcza W. M. Gdańska stoi w 1935 r. i b. r. pod znakiem ciągłych pertraktacji w związku z coraz silniej-

szym zespaleniem W. Miasta z całością gospodarstwa Polski. Wyrazem tego było przejście od ograniczeń dewizowych (w dn. 1/VI 1935 r.) do systemu gospodarki guldena — Guldenbewirtschaftung, zwalniającej całkowitą ilość dewiz do swobodnego obrotu dla potrzeb obrotów portowych.

Trudności dewizowe w obrotach towarowych polsko-gdańskich zostały również usunięte na skutek interwencji ze strony Polski, co znalazło wyraz w protokole polsko-gdańskim z dn. 8/VIII i 1/X ub. r.

Wysiłki W. M. Gdańska zmierzają w kierunku zmniejszenia bezrobocia, co też w pewnym stopniu się udaje dzięki wpływom partii rządzącej na przedsiębiorstwa przemysłowe.

Wprowadzenie w Polsce ograniczeń dewizowych dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV b. r. spowodowało znaczne utrudnienie w obrocie towarowym i płatniczym polsko-gdańskim, i dopiero porozumienie z dn. 9/VI 1936 r. przyniosło zasadnicze rozwiązanie tej kwestii w ten sposób, że mimo odrębności walutowej polska granica dewizowa została przesunięta na granicę celną Polski, t. zn. że urzędy celne, położone na obszarze W. M. Gdańska, spełniają pewne funkcje, związane z kontrolą polskiego obrotu dewizowego, natomiast wewnętrzny obrót polsko-gdański pozostawiony został — poza nielicznymi wyjątkami — zupełnej swobodzie.

Z. Rogoziński

PRACA PORTÓW POLSKICH W SIERPNIU 1936 R. — Zamorskie obroty Gdyni i Gdańska kształtowały się — według tymczasowych danych zarządów obu portów — w sierpniu b. r. oraz porównawczo w lipcu b. r. i w sierpniu z lat ubiegłych w sposób następujący (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Lipiec	1936	627 960	412 023	1 039 983
Sierpień	„	659 764	471 184	1 130 948
„	1935	754 448	445 137	1 099 585
„	1934	655 278	551 184	1 206 462
W y w ó z				
Lipiec	1936	518 480	327 552	846 032
Sierpień	„	543 147	399 011	942 158
„	1935	673 344	360 210	1 033 554
„	1934	574 336	458 115	1 032 451
P r z y w ó z				
Lipiec	1936	109 480	84 471	193 951
Sierpień	„	116 617	772 173	188 790
„	1935	81 104	84 927	166 031
„	1934	80 942	93 069	174 011

W porównaniu z lipcem b. r. obroty w obu portach wzrosły. W Gdyni wzrost był spowodowany głównie większym wywozem węgla, wyrobów żelaznych i soli potasowych oraz większym przywozem rud i złomu. W Gdańsku wzrost obrotów ogólnych nastąpił wskutek większego wywozu zboża, drzewa i węgla; spadł natomiast przywóz rud.

W porównaniu z sierpniem ub. r. obroty w Gdyni spadły wskutek zmniejszenia się przede wszystkim wywozu węgla, drzewa i cukru i mimo wzrostu przywozu rud i złomu. W Gdańsku nastąpił wzrost obrotów wskutek zwiększenia się głównie wywozu zboża i drzewa przy równoczesnym spadku przywozu śledzi, porytów i węgla.

Wartość obrotów portowych w sierpniu oraz w porównawczych miesiącach — według danych Gł. Urzędu Stat. — przedstawia się następująco (w tys. zł):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Lipiec	1936	80 072	24 944	105 016
Sierpień	„	80 440	35 540	115 980
„	1935	71 037	22 979	94 016
„	1934	56 977	32 509	89 486
W y w ó z				
Lipiec	1936	35 279	18 687	53 966
Sierpień	„	32 851	29 361	62 212
„	1935	31 505	18 427	49 932
„	1934	26 162	24 121	50 283

P r z y w ó z

Lipiec	1936	44 793	6 257	51 050
Sierpień	„	47 589	6 179	53 768
„	1935	39 532	4 552	44 084
„	1934	30 815	8 388	39 203

Jak z powyższego zestawienia wynika, wzrosła wartość obrotów ogólnych w obu portach, osiągając w Gdyni najwyższą dotychczas notowaną kwotę. Na wzrost wartości w Gdyni wpłynęło zwiększenie się wartości przywozu, głównie skór i surowców włókienniczych, przy równoczesnym nieznacznym spadku wartości wywozu. W Gdańsku zwiększyła się przede wszystkim wartość wywozu zboża, drzewa i przetworów chemicznych, co wpłynęło na zwiększenie się wartości ogólnej, podczas gdy wartość przywozu utrzymała się mn. w. na poziomie z lipca b. r.

Suma obrotów obu portów w okresie styczeń — sierpień — według danych zarządów portów — przedstawiała się następująco (w tonach):

	Gdynia		Gdańsk]		Razem	
	O b r o t y o g ó ł e m					
1936	4 896 808	3 342 468			8 239 276	
1935	4 876 352	3 225 431			8 101 783	
1934	4 566 368	4 166 555			8 732 923	
W y w ó z						
1936	4 121 358	2 823 164			6 944 522	
1935	4 165 155	2 777 702			6 943 857	
1934	3 912 100	3 776 399			7 688 499	
P r z y w ó z						
1936	775 450	519 304			1 294 754	
1935	711 197	446 729			1 157 926	
1934	654 268	390 156			1 044 424	

Jak widać z powyższego, obroty obu portów w 8 miesiącach b. r. tylko nieznacznie przewyższają obroty tego samego okresu z ub. r. W stosunku do 1934 r. Gdynia wykazuje wzrost obrotów, Gdańsk natomiast nie osiągnął jeszcze poziomu z tego roku — głównie wskutek mniejszego wywozu, którego nie zrównoważył jednoczesny wzrost przywozu.

Udział portów polskiego obszaru celnego w ogólnym handlu zagranicznym w okresie 8 miesięcy b. r. pod względem wagi i wartości — według danych Gł. Urzędu Stat. — przedstawia poniższe zestawienie:

	O g ó ł e m		W y w ó z		P r z y w ó z	
	W a g a o b r o t ó w					
	tys. ton	%	tys. ton	%	tys. ton	%
Handel zagran.	9 931	100'0	8 073	100'0	1 858	100'0
Udział portów	7 625	76'7	6 636	82'2	989	53'0
„ Gdyni.	4 658	46'9	3 974	49'2	684	37'0
„ Gdańska	2 967	29'8	2 662	33'0	305	16'0
W a r t o ś ć o b r o t ó w						
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
Handel zagran.	1 280 513	100'0	651 928	100'0	628 585	100'0
Udział portów	829 760	64'8	423 020	64'8	406 740	64'7
„ Gdyni	596 973	46'6	234 744	36'0	362 229	57'6
„ Gdańska	232 787	18'2	188 276	28'8	44 511	7'1

Udział portów w ogólnym handlu zagranicznym wynosi zatem w 8 miesiącach b. r. pod względem wagi 76'7% (w analogicznym okresie ub. r. — 73'8), a pod względem wartości 64'8% (63'5) obrotów.

L. R.

REJSY SZKOLNEGO STATKU HARCERZY S/J „ZAWISZA CZARNY”. — Statek szkolny harcerzy s/j „Zawisza Czarny” w tegorocznej kampanii wyszkoleniowej odbył 2 miesięczne rejsy w lipcu i od połowy sierpnia do połowy września. Kapitanem statku jest Gen. Mariusz Zaruski, oficerami byli yachtmani, przeważnie harcerze, tylko w pierwszym rejsie był jeden oficer zawodowy. W obydwu rejsach „Zawisza Czarny” miał na swym pokładzie po 46 osób załogi.

Trasa pierwszego rejsu prowadziła przez Karlskronę i Visby (Szwecja), Hapsalu (Estonia), Hangö (Finlandia) i Gdynia. W Karlskronie „Zawisza Czarny” rewizytował „Svenska Sjöglarskolan” (Szwedzka Szkoła Żeglarska), której 2 yachty: „Allona” i „Kaparen” w czerwcu b. r. złożyły wizyty w Gdyni. W Hapsalu załoga s/j „Zawisza Czarny” reprezentowała harcerstwo polskie na narodowym zlocie skautów estońskich, a w Hangö — na narodowym zlocie skautów fińskich.

Drugi rejs odbył się na trasie: Kopenhaga, Göteborg, Nakskov (Dania) i Gdynia. Projektowane zajście do Oslo nie mogło nastąpić wskutek wciąż panujących wiatrów przeciwnych. W drodze powrotnej „Zawisza

Czarny" zawiązał do małego portu Danii — Nakskov na wyspie Laaland, w którym znajduje się druga co do wielkości duńska stocznia okrętowa, która wykonała sporo pracy dla polskiego tonażu. Wokół Nakskov mieszka około 600 rodzin polskich, drobnych rolników lub robotników rolnych, których właśnie z pozdrowieniami od Polski „Zawisza Czarny” odwiedził. Warunki nawigacyjne drugiego rejsu były o tyle niepomyślne, że statek żaglowy przez cały czas przesładowały przeciwnie wiatry, utrudniające lub wręcz uniemożliwiające żeglugę, w rezultacie czego nastąpiło kilkudniowe opóźnienie powrotu „Zawiszy Czarnego” do Gdyni.

Od dn. 15/IX b. r. s/j „Zawisza Czarny” przeszedł do II rezerwy, zimowanie odbędzie w basenie yachtowym w Gdyni.

B. P.

RYNEK FRACHTOWY. — Na głównych rynkach zbożowych w tygodniu sprawozdawczym notowano silne zapotrzebowanie tonażu do natychmiastowego załadunku, co spowodowało znaczną wyższkę stawek.

Na rynku La Platy zafrachtowano pod zboże ogółem 43 statki o łącznym tonażu 303 000 t, przy czym premie na tonaż do załadunku w październiku wynosiły od 6 d do sh 3/3, a na listopad sh 2/9.

Wobec sprzedaży znacznej ilości pszenicy kanadyjskiej dla dostawy do portów Anglii/kontynentu i Włoch — na rynku kanadyjskim panowało ogromne ożywienie, frachtujący nie mieli jednak trudności w zapewnieniu sobie odpowiedniego tonażu po ustalonych stawkach minimalnych.

Rynki wschodnie i Dalekiego Wschodu nie wykazywały większego ożywienia, stawki jednak miały tendencję wyższkową — tak, że do portów Anglii i kontynentu w wywozie soi z portu Dalny płacono sh 26/6, z Karachi sh 26/3, a za ryż z Sajgonu sh 29/- ÷ 29/3, podczas gdy w tygodniu ubiegłym stawka ta wynosiła sh 28/3.

Na wywóz nowego zbioru pszenicy australijskiej ustalona została ostatnio przez Administracyjny Komitet Żeglugi Nieregularnej podwyżka stawek minimalnych o sh 1/3 na tonie, pomimo to przy wzmożonym ruchu frachtowym płacono na rynku tym z południowych portów premie sh 2/6 na październik, sh 1/3 na grudzień a 6 d na styczeń/luty ponad ustalone stawki minimalne.

Brak tonażu do natychmiastowego załadunku na rynkach dunajskim i czarnomorskim spowodowały wyższkę stawek o sh 1/- na tonie, wobec czego płacono z portów Dunaju sh 20/6 do Anglii, a z Costanzy sh 16/- ÷ 16/6, za rudę z Poti do Stanów Zjedn. płacono sh 18/- zamiast 16/-, za węgiel z Marjupola sh 14/6 zamiast 13/6.

PRACA I SPRAWY SOCJALNE

STAN BEZROBOCIA MIEJSKIEGO W I PÓŁROCZU 1936 R. — Pierwsze półrocze 1936 r. przynosi pewną poprawę gospodarczą. W stosunku do poprzedzającego roku powiększa się produkcja przemysłowa.

Bezrobocie nieznacznie kurczy się, co wykazuje liczba zarejestrowanych poszukujących pracy w biurach Funduszu Pracy.

Zarejestrowani poszukujący pracy w biurach Funduszu Pracy (w tysiącach)

Wyszczególnienie	S t a n w k o ń c u m i e s i ą c a :											
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
Ogółem:	498'8	515'6	506'2	473'2	419'1	364'9	472'0	488'6	475'5	407'7	343'0	314'0
Rob. przemysłowi	441'1	457'5	448'0	415'5	364'1	313'2	422'8	440'0	426'6	360'6	296'9	270'3
„ rolni . . .	3'2	3'3	3'3	3'0	2'3	1'7	1'1	1'1	0'9	0'6	0'6	0'6
Prac. umysłowi .	45'0	44'8	45'0	45'0	43'7	41'7	38'0	38'7	38'8	37'9	36'2	34'7
Młodociani . .	1'3	1'3	1'4	1'2	1'2	1'1	1'5	2'1	2'2	2'0	3'6	3'1
Służba domowa .	8'1	8'7	8'5	8'5	7'9	7'1	8'6	6'8	6'8	6'3	5'7	5'3

Podług danych powyższych ogólne bezrobocie było w I kwartale 1936 r. o ok. 28 tys. osób mniejsze niż w I kwartale 1935 r. W II kwartale 1935 r. spadło ono o 28%, a w II kwartale 1936 r. — o 34%.

Liczba bezrobotnych robotników przemysłowych była w 1935 r. w I kwartale wyższa o ok. 19 tys. niż w 1936 r.; w II kwartale spadła ona w 1935 r. o 30%, a w 1936 r. o ok. 37%.

Pracownicy umysłowi w znacznie mniejszym stopniu odczuli poprawę gospodarczą kraju. Liczba bezrobotnych w tej grupie zmniejsza się tylko o 13% w 1936 r. w stosunku do 1935 r.

Duże natomiast zmniejszenie bezrobocia nastąpiło — podług omawianych danych — wśród zarejestrowanych rolników i służby domowej.

W pierwszym wypadku spadło ono o 38%, w drugim — prawie o 19%.

Wśród młodocianych bezrobocie dość znacznie wzrosło.

Badając rozwój bezrobocia w terenie, weźmiemy pod uwagę stan jego w końcu każdego z pierwszych 2 kwartałów ubiegłego półrocza. Robimy to w myśl metod, stosowanych przez Gł. Urz. Stat. przy zestawieniach materiałów statystycznych, dotyczących bezrobocia. Mianowicie, nie podaje się w tych wykazach przeciętnych liczb poszukujących pracy w danym okresie czasu, ale stan w końcu miesiąca, kwartału lub roku. W ten sposób skonstruowane zestawienie da nam możliwość porównywania liczb, w nim zawartych, z liczbami innych zestawień Gł. Urz. Stat.

Zarejestrowani poszukujący pracy w biurach Funduszu Pracy w/g grup województw (w tysiącach)

	I							II					
	Ogółem	Rob. przem.	Rob. rolni	Prac. umysł.	Mało-rolni	Służba domowa	Ogółem	Rob. przem.	Rob. rolni	Prac. umysł.	Mało-rolni	Służba domowa	
Woj. centralne													
koniec I kwart.	217'2	192'9	0'8	18'5	0'2	4'8	217'9	196'6	0'3	15'7	1'8	3'5	
„ II „	147'2	125'7	0'5	17'0	0'2	3'7	130'7	112'5	0'2	13'4	2'0	2'6	
w tym:													
Warszawa													
koniec I kwart.	37'9	28'0	0'0	8'0	0'1	1'7	30'9	23'9	0'0	5'6	0'1	1'3	
„ II „	25'9	16'7	0'0	7'7	0'1	1'4	22'1	16'1	0'0	4'9	0'1	1'0	
Woj. wschodnie													
koniec I kwart.	19'1	15'2	0'1	3'2	—	0'6	19'9	16'2	0'1	3'1	—	0'5	
„ II „	12'4	9'0	0'1	2'8	—	0'4	10'4	7'1	0'0	2'6	0'2	0'4	
Woj. zachodnie													
koniec I kwart.	206'9	183'2	2'1	18'1	1'0	2'5	182'6	164'4	0'3	15'5	0'4	1'9	
„ II „	172'7	151'1	1'0	17'4	0'9	2'3	144'3	127'3	0'2	14'2	0'8	1'8	
w tym:													
Śląsk													
koniec I kwart.	128'6	115'9	0'5	9'5	0'9	1'9	109'8	100'3	0'2	7'7	0'3	1'2	
„ II „	116'4	104'1	0'3	9'5	0'8	1'8	89'3	80'4	0'2	7'3	0'3	1'2	
Woj. południowe													
koniec I kwart.	63'0	56'7	0'3	5'1	0'2	0'7	55'2	49'4	0'3	4'6	—	0'9	
„ II „	32'5	27'3	0'1	4'4	—	0'7	28'6	23'5	0'2	4'5	0'1	0'5	
Ogółem													
koniec I kwart.	506'2	448'0	3'3	45'0	1'4	8'5	475'5	426'6	1'0	38'8	2'2	6'8	
„ II „	364'9	313'2	1'7	41'7	1'1	7'1	314'0	270'3	0'6	34'7	3'1	5'3	

Podług powyższych danych największą liczbę bezrobotnych mieliśmy w woj. centralnych, przy czym w I kwartale 1936 r. wzrasta ona w stosunku do takiegoż samego okresu czasu w 1935 r. wskutek wzrostu bezrobocia wśród robotników przemysłowych. To zwiększenie bezrobocia jest jednak tylko pozorne. Powstało ono bowiem tylko na tle wzmocnienia się rejestracji bezrobotnych, niewykazujących swego zawodu. To ostatnie zaś zjawisko było wywołane powiększeniem się robót publicznych, gdzie te elementy robotnicze znajdują najczęściej zajęcie. Z innych gałęzi wzrost bezrobocia wykazało górnictwo. Było to jednak powiększenie stosunkowo niewielkie. Pogląd ten potwierdza się faktem, że w II kwartale, gdy roboty publiczne objęły już całość potrzebnych im pracowników, rejestracja powyżej zaznaczonych elementów kurczy się.

W innych gałęziach pracy bezrobocie nie powiększa się, lecz kurczy—i to dosyć znacznie.

Bezrobocie w Warszawie rejestracja poszukujących pracy wykazała dosyć małe. Podług tych danych z większą siłą występuje ono w Łodzi i Zagłębiu Dąbrowskim.

W II kwartale bezrobocie na terenie woj. centralnych spada bardzo silnie—prawie o 40%. Spadek ten zaznacza się głównie wśród robotników przemysłowych. W mniejszym stopniu omawiany proces zaniku bezrobocia rozwinął się w Warszawie. Wprawdzie na tym terenie nie było wzrostu bezrobocia w I kwartale 1936 r. w stosunku do takiegoż okresu 1935 r., ale ogólny spadek bezrobocia podług tych danych nie wynosił nawet 15%, przy czym najsilniej ono zredukowało się wśród pracowników umysłowych i służby domowej, najslabiej—wśród robotników przemysłowych.

Drugim terenem, gdzie najsilniej występuje bezrobocie, są woj. zachodnie, przy czym silny udział ma tu Śląsk. W 1935 r. udział ten wynosił 60%; w 1936 r. udział ten nie zmniejszył się w I kwartale, a w II kwartale doszedł do 80%.

W południowych województwach w 1936 r. spada bezrobocie w stosunku do 1935 r. w I kwartale nieco mniej niż o 10%, a w II kwartale—jeszcze słabiej. Polepszenie wyraźniej wystąpiło tylko wśród robotników przemysłowych. Wśród pracowników umysłowych zaznacza się słabiej, a w II kwartale jest bezrobocie w tej grupie nawet większe niż w odpowiednim okresie 1935 r.

Najmniejsze bezrobocie mają woj. wschodnie. Powiększyło się ono jednak w I kwartale 1936 r. w stosunku do 1935 r. (I kwart.) o 6%. W II kwartale 1936 r. w ogólnej sumie zmniejszyło się prawie o 50%, przy czym wśród robotników przemysłowych zmalało przeszło o 55%, a wśród pracowników umysłowych—tylko o 20%.

Musimy tu zaznaczyć, że liczby te nie są materiałem ścisłym do ustalenia bezrobocia, a tylko orientacyjnym, dającym możliwość poznania kierunku rozwoju bezrobocia. Czasem jednak zawodzi i ten moment. Naprzykład, dane Gł. Urz. Stat. o zatrudnieniu wykazują w 1936 r. wzrost zatrudnienia kobiet i dzieci, gdy liczby o rejestrowanym bezrobociu nie ujawniają tego procesu, o czym się łatwo przekonać, porównawszy dane w poprzednich tablicach z następującym zestawieniem:

Zatrudnienie kobiet i młodocianych w wielkim i średnim przemyśle

	1931	1932	1933	1934	1935	1936
	% ogółu pracowników					
Kobiety . . .	23,8	23,8	25,0	27,6	27,0	27,2
Małoletni . .	4,4	3,6	2,3	1,7	2,2	2,7

Również mogą się nasunąć wątpliwości co do tempa likwidacji bezrobocia. Podług powyżej podanych liczb, spadek bezrobocia wynosi ok. 33% w I półroczu obecnego roku, zatrudnienie zaś w tym czasie wzrosło tylko o 17%, jak to wykazują liczby zarejestrowanych pracowników w wielkim i średnim przemyśle oraz na robotach publicznych. Obliczając zaś możliwości powiększenia zatrudnienia w 1936 r. na podstawie przepracowanych robotniko-godzin, doszlibyśmy do wniosku, iż mogłoby ono wzrosnąć tylko o 21%.

Z drugiej strony wzrost liczby obowiązkowo ubezpieczonych od wypadków w 1936 r. w ciągu pierwszych 4 miesięcy wynosi 139 tys. osób, spadek zaś bezrobocia w tym czasie tylko 64 tys. osób. Należy tu zaznaczyć, iż ubezpieczenie od wypadków podaje dzisiaj liczbę najbliższą liczby pracowników w Polsce.

Opierając się na powyższym, możemy stwierdzić, iż w 1936 r. bezrobocie w Polsce znacznie się zmniejszyło, o wiele więcej, niż mogą o tym powiedzieć zarejestrowane liczby poszukujących pracy. Ponieważ jednak znaczna część tych sił nie dostała się do pracy przez biura Funduszu Pracy, a została zaczerpnięta z ogólnego zapasu armii pracy, przeto w liczbach powyżej podanych nie mogła się ona ujawnić.

K. St.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Służba pracy młodzieży — dekr. z dn. 22/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 72/1936, poz. 515).

Nadzwyczajny wykaz imienny nieruchomości, podlegających wykupowi przymusowemu — dekr. z dn. 22/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 72/1936, poz. 516).

Odroczenie eksmisyj z lokali handlowych i przemysłowych — dekr. z dn. 29/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1936, poz. 525).

Państwowy Instytut Kultury Wsi — dekr. z dn. 29/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 75/1936, poz. 532).

Państwowe Gospodarstwo Leśne — dekr. z dn. 30/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 75/1936, poz. 533).

Deponowanie w Banku Polskim sum, przeznaczonych na wypłatę odsetek i kapitału z tytułu zagranicznych zobowiązań Skarbu Państwa, banków państwowych, przedsiębiorstw i funduszy państwowych oraz związków samorządu terytorialnego — dekr. z dn. 30/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 75/1936, poz. 534).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Nadzwyczajny wykaz imienny nieruchomości, podlegających przymusowemu wykupowi—rozporz. z dn. 28/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1936, poz. 527).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Uzupełnienie rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 25/VIII 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 72/1936, poz. 520).

Dalszy zapas cukru na okres kampanijny 1935/36 — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 26/IX 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Przemysłu i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 73/1936, poz. 522).

Zwrot cła przy wywozie niektórych towarów — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 29/VIII 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1936, poz. 528).

Ochrona jesiotrów, łososi i troci w Wiśle i jej dopływach — rozporz. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1936, poz. 530).

Ustalenie warunków wywozu drogą morską spirytusu i napojów, wyrobionych ze spirytusu — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 6/VIII 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 75/1936, poz. 535).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

10 października:

— „S. A. Przem. Włókn.” — o g. 10¹/₂ w lok. S-ki w Parzyżu, 76 rue de la Victoire.

17 października:

— Młyn w Głównej „Cerealia”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Poznaniu (Główna), Nadolnik 8.

18 października:

— „Wysowa” Zakł. Zdroj.-Kap., S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Krakowie, Rynek Kleparski 5.

19 października:

— T-wo Fabr. Motor. „Perkun”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Grochowska 46.

— Cukrownia „Chełmża”, S. A. — o g. 10¹/₂ w hot. Pomorskim w Chełmży.

— Cukrownia „Opalenica”, S. A. — o g. 11 w kasynie urzęd. S-ki w Opalenicy.

— T-wo Hand.-Przem. „Real”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Widok 24.

20 października:

— „Elektr. Koleje Dojazdowe”, S. A. — o g. 10 w lok. S. A. „Siła” w W-wie, Marszałkowska 94.

21 października:

— Karolewska Manuf. „K. Kröning i S-ka”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, 6 Sierpnia 5.

22 października:

— „Młyn Ziemiański”, S. A. — o g. 12 w lok. Pozn. B-ku Ziemiań w Poznaniu, al. Marcinkowskiego 13.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA OD ROLNICTWA NA ROK 1936.—W myśl § 2 lit. b rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 28/I 1936 r. o obliczeniu i poborze nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej w roku 1936—różnica między ostateczną kwotą daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej (rolnictwo) na rok 1936 a uiszczoną przedtem zaliczką płatna jest w terminie do dn. 30 listopada 1936 r. włącznie. W związku z powyższym Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 29/IX 1936 r. L. D. V 24044/2/36 poleciło natychmiast przystąpić do obliczania nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej.

Stawki nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej wynoszą:

1) dla płatników podatku gruntowego, opłacających państwowy podatek gruntowy ponad zł 25 do zł 60 rocznie (bez regresji), ustawowa stawka z art. 5 ust. 1—I lit. a ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej wynosi 20% podatku gruntowego, zwyczajna z art. 6 powyższej ustawy—5%, ostateczne zatem obciążenie tytułem nadzwyczajnej daniny dla tej kategorii płatników wynosi 25% państwowego podatku gruntowego;

2) dla płatników podatku gruntowego, opłacających państwowy podatek gruntowy ponad zł 60 rocznie (bez regresji), ustawowa stawka daniny z art. 5 ust. 1—I lit. b ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej wynosi 40% podatku gruntowego, zwyczajna kontyngentowa z art. 6 tejże ustawy—9%, ostateczne zatem obciążenie tytułem nadzwyczajnej daniny dla wymienionych wyżej płatników wynosi 49% państwowego podatku gruntowego.

Po obliczeniu kwoty daniny dla każdego płatnika urzędy skarbowe wypełnią „nakazy zapłaty na nadzwyczajną daninę majątkową”, które rozesłają poszczególnym płatnikom w takim czasie, aby bezwzględnie do dn. 15/XI 1936 r. zostały doręczone za potwierdzeniem odbioru.

Ministerstwo Skarbu w okólniku swym podkreśla, że bezwzględnie nie dopuści do powstania zaległości w nadzwyczajnej daninie majątkowej, a po upływie terminu płatności natychmiast wdroży energiczną egzekucję celem ściągnięcia nieuiszczonych kwot daniny.

NALEŻNOŚCI DROBNYCH PLANTATORÓW ZA DOSTARCZONE BURAKI.—Min. Skarbu okólnikiem z dn. 29/IX 1936 r. L. D. V 10252/1/36 r. poleciło zaniechać w roku 1936 dokonywania w cukrowniach zajęć należności za dostarczone buraki cukrowe przez właścicieli (posiadaczy) gospodarstw rolnych o obszarze, nieprzekraczającym 50 ha, którzy w 1936 r. po raz pierwszy rozpoczęli plantację buraków—i to zarówno celem pokrycia zaległości podatkowych, jak i innych należności, ściąganych przez urzędy skarbowe w trybie administracyjnym.

KONTROLA DEWIZOWA PRZESYŁEK POCZTOWYCH Z KARTAMI DO GRY.—W myśl § 10 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr. 57/1936, poz. 419) paczki wartościowe i polecone, wysłane pocztą zagranicę, winny być nadawane na pocztę w stanie otwartym. Ponieważ zaś w myśl § 2 p. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 31/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 32/1931, poz. 234) w razie wywozu kart do gry zagranicę skarbowy organ nadzorujący nakłada na poszczególne colli zabezpieczenia urzędowe, więc celem usunięcia kolizji między powołanymi przepisami zostało wydane zarządzenie, zawarte w § 7 p. 2 „Instrukcji w sprawie wykonywania przez urzędy pocztowe przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie krajowymi i zagranicznymi środkami płatniczymi”, które głosi:

„Na zasadzie udzielonego zezwolenia Komisji Dewizowej urzędy pocztowe mają przyjmować w stanie zamkniętym: paczki wartościowe z kartami do gry, o ile: a) do dokumentów przewozowych dołączona jest deklaracja wywozowa na wywóz zagranicę kart do gry, zaopatrzona przez skarbowy organ nadzorujący w zaświadczenie, stwierdzające ilość i rodzaj nałożonych zabezpieczeń; b) paczka wartościowa zabezpieczona jest w sposób, podany w owym zaświadczeniu; c) na stronie adresowej paczki umieszczona jest adnotacja: „paczka z kartami do gry—kontrola dewizowa przeprowadzona”, pod którą umieszczony będzie podpis nadzorującego organu skarbowego i odcisk pieczęci urzędowej. Jeżeliby rodzaj opakowania nie pozwalał na umieszczenie powyższej adnotacji oraz pieczęci urzędowej na samej paczce—adnotacja i pieczęć urzędowa będą umieszczone na deklaracji wywozowej”.

W myśl powyższego, Min. Skarbu zarządziło, aby urzędy, wymienione w § 13 omawianego rozporządzenia wykonawczego do ustawy

o opłacie stempelowej od kart do gry z dn. 31/III 1931 r.—przed nałożeniem zabezpieczeń na każdej paczce (colli), zawierającej karty do gry, a przeznaczonej do wysłania zagranicę (nie wyłączając W. M. Gdańska)—dokonywały kontrolę dewizową i wynik tej kontroli ujawniały ściśle w sposób, podany w przytoczonym wyżej tekście instrukcji pocztowej. Zarządzenie to dotyczy wszelkich przesyłek kart do gry zagranicę, a zatem nie tylko przesyłek pocztowych.

KALENDARZYK PODATKOWY NA PAŹDZIERNIK 1936 R.—W październiku płatne są podatki następujące:

1) do 25 października—zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za 1936 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego we wrześniu—przez wszystkie przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia, a z innych przedsiębiorstw—przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. oraz przemysłowe I÷V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe;

2) do 15 października—zaliczka kwartalna (za III kwartał) na podatek przemysłowy od obrotu za 1936 r. przez pozostałe przedsiębiorstwa (niewymienione w pkt. 1 i nieopłacające zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu);

3) do 5 października—podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii w okresie 16÷30/IX; do 20 października—tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w okresie pierwszych 15 dni października;

4) do 7 października—podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych we wrześniu b. r.;

5) do 31 października—II rata podatku od lokali za 1936 r.

Ponadto płatne są w październiku zaległości, odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu, oraz podatki, na które płatnicy otrzymają nakazy płatnicze z terminem płatności również w tym miesiącu.

AKCYZY I MONOPOLE

ZAPAS CUKRU NA OKRES KAMPANIJNY 1935/36.—Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 4/XII 1935 r., wydanym w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Przemysłu i Handlu, o wyznaczeniu i rozdziale kontyngentu oraz określeniu zapasu cukru na okres kampanijny 1935/36 („Dz. Ust. R. P.” Nr. 88, poz. 552) został ustanowiony na ten okres zapas cukru, który cukrownie obowiązane były zatrzymać w swych magazynach, w wysokości 10% ilości kontyngentów wewnętrznych, przypadających cukrowniom w tymże okresie. Ogólna ilość zapasu, ustanowionego wymienionym rozporządzeniem—wynosiła 300 tys. q cukru białego. Zarządzeniem Ministerstwa Skarbu z dn. 29/VII b. r. L. D. VI 8093/3/36 wspomniany zapas cukru został w całości przeniesiony do kontyngentu wewnętrznego.

Pomimo to—wobec dużego wzrostu spożycia cukru w kraju—kontyngent wewnętrzny okazał się niewystarczającym i rozporządzeniem z dn. 26/IX 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 73, poz. 522) został wyznaczony dalszy zapas cukru na okres kampanijny 1935/36 w wysokości 5% kontyngentów wewnętrznych poszczególnych cukrowni. Ogólna ilość tego dalszego zapasu cukru wyniosła 150 tys. q. Zarządzeniem Ministerstwa Skarbu z dn. 28/IX b. r. L. D. VI 10337/3/36 omawiany dalszy zapas cukru został w całości przeniesiony do kontyngentu wewnętrznego.

A zatem, łączna wysokość zapasu cukru w cukrowniach w okresie kampanijnym 1935/36 wyniosła 450 tys. q. Zapas ten w całości został przeniesiony do kontyngentu wewnętrznego.

NADZÓR SKARBOWY NAD PRODUKCJĄ I MAGAZYNOWANIEM CUKRU.—Na skutek zażaleń przemysłu cukrowniczego iż: 1) władze skarbowe skierowały do cukrowni w ubiegłej kampanii cukrowniczej 1935/36 nadmierną liczbę urzędników dla wykonywania stałego nadzoru skarbowego, 2) urzędnicy stałego dozoru skarbowego z powodu braku należytego obznajenia z przebiegiem produkcji cukru i przeprowadzaniem analiz chemicznych w laboratorium cukrowni oddziaływali ujemnie na sprawność wytwórczą nadzorowanych przedsiębiorstw, 3) władze skarbowe żądają wprowadzania rzekomo zbędnych zmian w urzędzeniach cukrowni i magazynowaniu cukru—Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 8/IX b. r. L. D. VI 6202/3/36 zarządziło:

4) ażeby liczba urzędników, delegowanych na okres kampanii do sprawowania stałego nadzoru w cukrowni, nie wykraczała poza ramy, niezbędne do utrzymania na terenie danej cukrowni nieprzerwanego w ciągu całej doby nadzoru skarbowego nad przebiegiem wyrobu i wysyłek cukru — w myśl okólnika z dn. 26/II 1935 r. L. D. VI 15349/4/34 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 7, poz. 142);

2) aby do sprawowania stałego nadzoru w cukrowniach delegowani urzędnicy kontroli skarbowej, należycie obznajmionych przynajmniej teoretycznie z przerobem buraków, wyrobem cukru oraz z przeprowadzaniem analiz chemicznych na zawartość cukru w burakach i produktach pochodnych, i wreszcie

3) aby władze skarbowe bezwzględnie powstrzymały się od żądania wprowadzania takich zmian w urządzeniach cukrowni, które nie są konieczne z punktu widzenia obowiązujących przepisów lub bezpieczeństwa interesów Skarbu Państwa.

B. L.

ZMIANA TARYFY NA WYROBY TYTONIOWE. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 27/VIII 1936 r., ogłoszonym w „Dz. Urz. R.P.” Nr. 70/1936, poz. 502, zmieniono cennik wyrobów tytoniowych w następujący sposób: 1) skreślono cygara „El Aliento” po gr 90 za sztukę i „Książę Józef” po gr 85 za sztukę; 2) skreślono papierosy bezustnikowe „Ariston” po gr 7.5 za sztukę; 3) wprowadzono nowe papierosy ustnikowe, wypuszczone na rynek przez Polski Monopol Tytoniowy pod nazwą: „Lot” po gr 6 za sztukę.

Cygara i papierosy, skreślone z cennika i wymienione powyżej, będą sprzedawane do wyczerpania ich zapasów po dotychczasowych cenach.

PIENIĄDZ I KREDYT

OBSŁUGA POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH. — W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 75, poz. 534, ogłoszony został dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 30/IX 1936 r. w sprawie deponowania w Banku Polskim sum, przeznaczonych na wypłatę odsetek i kapitału z tytułu zagranicznych zobowiązań o charakterze publicznym.

Dekret ten jest konsekwencją stanowiska Polski, sformułowanego w deklaracji, ogłoszonej w New-Yorku przez delegatów Rządu w końcu czerwca b. r. W deklaracji tej Rząd polski zakomunikował przedstawicielom wierzycieli zagranicznych, iż — z uwagi na obecną sytuację finansową — Polska widzi się zmuszoną zawiesić transfer obsługi swoich pożyczek zagranicznych. Sumy, przekazywane dotychczas z tego tytułu zagranicę, obecnie będą deponowane w Banku Polskim na specjalnych rachunkach. Rozumie się, że nie dotyczy to kwot, przeznaczonych na obsługę kuponów, przedstawianych do realizacji w kraju.

Ponieważ jednak odnośne kontrakty poszczególnych pożyczek zawierają rozmaite klauzule zabezpieczające, które obecnie — wobec deklaracji z czerwca b. r. o niemożności transferu obsługi — straciły swój istotny sens, przeto dla wyjaśnienia istotnego stanu rzeczy i dla przeprowadzenia technicznych zarządzeń trzeba było pewnego aktu, normującego wszystkie wypadki w jedne ramy. Tym aktem jest właśnie dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 30/IX 1936 r. w sprawie deponowania w Banku Polskim sum, przeznaczonych na wypłatę odsetek i kapitału z tytułu zagranicznych zobowiązań o charakterze publicznym.

Dekret ten upoważnia Ministra Skarbu do zarządzania otwarcia w Banku Polskim rachunków zablokowanych dla deponowania sum przeznaczonych na opłacanie odsetek i rat kapitałowych pożyczek, emitowanych zagranicą przed dn. 27/IV 1936 r. przez Skarb Państwa, banki państwowe i związki samorządu terytorialnego. Wprowadzenie powyższego upoważnienia okazało się konieczne dla ułatwienia gospodarowania kwotami, wpłaconymi na rachunek agentów fiskalnych. W praktyce jednak wypłaty z tych rachunków na cele obsługi kuponów, przedstawianych w kraju, byłyby utrudnione, gdyż wypłaty z rachunków zablokowanych mogą być dokonywane jedynie za zgodą wierzyciela, agencji zaś fiskalni nie są wierzycielami, a jedynie powiernikami opłacanych na rachunek wierzycieli odsetek i rat kapitałowych. Przez upoważnienie Ministra Skarbu do otwierania rachunków zablokowanych usunięte więc zostały trudności techniczne. Upoważnienie to będzie mogło być wykorzystane nie tylko dla otwierania kont zablokowanych dla obsługi długów emisyjnych, lecz również i innych zobowiązań zagranicznych Skarbu Państwa, banków państwowych, przedsiębiorstw i funduszy państwowych, oraz związków samorządu terytorialnego,

oczywiście, o ile zobowiązania te zaciągnięte zostały przed dn. 27/IV 1936 r., a więc przed terminem wprowadzenia ograniczeń dewizowych.

Dekret z dn. 30/IX 1936 r. postanawia, że sumy, wpływające na rachunki specjalne w Banku Polskim, prowadzone w myśl umów pożyczkowych, będą — na zarządzenie Ministra Skarbu — przelewane przez Bank Polski na odpowiednie rachunki zablokowane w wysokości, potrzebnej na pokrycie poszczególnych rat odsetkowych i kapitałowych. Przepis ten pozostaje w związku z tym, że niektóre nasze pożyczki zagraniczne zabezpieczone są na pewnych dochodach państwowych (np. pożyczka stabilizacyjna na dochodach z ceł). Dochody te przekazywane są na rachunek agentów fiskalnych, a nadwyżki, jakie pozostawały po opłaceniu rat półrocznych, mogły być zwalniane dopiero na zarządzenie agentów. Obecnie, celem uproszczenia tej procedury w związku z wprowadzeniem przepisów dewizowych, Minister Skarbu będzie — bez najmniejszego naruszenia samego mechanizmu wpłat — zarządzał przenieszenie z rachunków agentów fiskalnych na rachunki zablokowane kwot, potrzebnych na opłacenie rat odsetkowych i kapitałowych. Jednocześnie nadwyżki, pozostałe na rachunkach agentów, zwalniane będą przez Bank Polski i stawiane do dyspozycji Skarbu Państwa.

W końcu dekret z dn. 30/IX 1936 r. upoważnia Ministra Skarbu do zarządzania wypłat z rachunków zablokowanych — otwartych na zasadzie art. 1 dekretu — zgodnie z przeznaczeniem sum, zdeponowanych na tych rachunkach. Wypłaty te zarządzane będą oczywiście przy całkowitym pozostawieniu w mocy przepisów dotychczasowych umów pożyczkowych, dotyczących zabezpieczenia obsługi pożyczek na rachunkach agentów fiskalnych.

Treść pokrótce przedstawionych powyżej postanowień dekretu z dn. 30/IX 1936 r. stanowi właściwą formę rozwiązania trudności technicznych, jakie powstały — na skutek zmienionej sytuacji — przy załatwianiu przekazywania rat odsetkowych i kapitałowych wierzycielom naszych pożyczek zagranicznych.

KONTROLA DEWIZOWA PRZESYŁEK POCZTOWYCH Z KARTAMI DO GRY — p. str. 1182.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW 1 PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 21 do 26 września 1936 r.

Międzynarodowe powikłania polityczne były przyczyną dużej nerwowości na wszystkich giełdach pieniężnych, a zamknięcie giełd francuskich i angielskich w dn. 26/IX przyczyniło się jeszcze bardziej do spotęgowania nastroju niepewności i oczekiwania. Dewiza angielska w dalszym ciągu była notowana na niebywale wysokim poziomie; dopiero podwyższenie z dniem 24/IX stopy dyskontowej we Francji spowodowało lekkie osłabienie funta. Nadmienić należy również o wyjątkowo silnym spadku notowań florena holenderskiego, który zdecydowanie wyprzedził straty pozostałych dewiz. Poszczególne dewizy okres sprawozdawczy zamknęły następującymi stratami (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0.03½, franki szwajcarskie 0.35, belgi 0.05, korony czeskosłowackie 0.01, floreny holenderskie 2.10, korony szwedzkie 0.25, korony duńskie 0.25 i korony norweskie 0.35; ponadto dolary (zarówno gotówkowe jak i telegraficzne) zmniejszyły o zł 0.008/8 na \$ 1 oraz funty szterlingi — o zł 0.02 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5'31	5'30 ³ / ₈	5'30 ³ / ₈
„ „ „ telegr.	\$ 1	5'31 ¹ / ₈	5'30 ³ / ₄	5'30 ³ / ₄
Funty szterlingi . .	£ 1	26'91	26'86	26'86
Franki francuskie . .	100 fr.	34'95	34'92 ¹ / ₂	34'92 ¹ / ₂
Franki szwajcarskie . .	100 fr.	173'05	172'65	172'65
Belgi	100 blg.	89'75	89'60	89'70
Marki niemieckie . .	100 RM	212'36	212'36	212'36
Korony czeskosłow. .	100 kor.	21'94	21'93	21'94
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	360'35	358'45	358'45
Guldeny gdańskie . .	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie . .	100 kor.	138'75	138'45	138'45
Korony duńskie	100 kor.	120'15	119'85	119'85
Korony norweskie . .	100 kor.	135'20	134'90	134'90

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych panowało słabe usposobienie; zawierane były transakcje po kursach w wielu wypadkach bardzo silnie obniżonych. Sztuki obu emisji 3% Poż. Inwestycyjnej Premiowej straciły po zł 1.50, a serie teje pożyczki — po zł 2.00. Druga z pożyczek premiowych — 4% Poż. Dolarowa — po mocniejszym początku ostabiała, zniżkując o zł 1.25. W grupie pozostałych pożyczek — najsilniej zniżkowała 7% Poż. Stabilizacyjna, tracąc 4.25% nom., następnie — 6% Poż. Dolarowa, której strata wynosiła 4.00% nom., wreszcie 5% Poż. Konwers., która przy minimalnych obrotach spadła o 2.00% nom.

Podobny zniżkowy nastrój panował i na rynku papierów lokacyjnych prywatnych, gdzie równoległe z redukcją obrotów szedł i spadek notowań. Tutaj poszczególne papiery odnotowały straty w następującej wysokości (w % -ach nominalu): 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego 0.25, 4% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. 1.50, — 4½% tegoż Towarzystwa (w zł w zł.) 1.12, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy 1.75, — 5% z 1933 r. (skonwertowane) 0.75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Częstochowy z 1933 r. 1.50 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. 0.50; jedyny wyjątek w tym zniżkowym ruchu papierów prywatnych stanowią 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt., które okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem w wysokości 0.25% nom.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
§ 1 Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	62.25	61.50	61.50
„ „ serie 1	„ „ „ „	75.50	75.00	75.00
II „ „ sztuki	„ „ „ „	63.00	61.50	61.75
„ „ „ serie	„ „ „ „	„ „ „	„ „ „	76.00
4% Pożyczka Dolarowa	\$ 1	46.00	45.00	45.00
		w % % nominalu		
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	51.50	49.75	50.00
5% „ „ Konwers. Kol.	zł	51.50	51.50	51.50
6% „ „ Dolarowa	\$	62.50	62.00	62.00
7% „ „ Stabilizacyjna ²⁾	\$ ³⁾	55.50	52.00	52.00
		-56.00 ⁴⁾	-52.00 ⁴⁾	-52.00 ⁴⁾

Listy zastawne i obligacje banków				
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	94.00	94.00
7%	„ „ Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94.00	94.00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94.00	94.00
5%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	—	—
5½%	L. Z. Banku „ „	zł w zł. 1924	81.00	81.00
5½%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81.00	81.00
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81.00	81.00
5½%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81.00	81.00

Listy zastawne i obligacje towarzystwa kredytowych				
8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol- skiego ⁵⁾	zł	83.50	-84.50
4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	45.00	44.50
4%	„ „ „ „	zł	44.50	-44.75
4½%	„ „ „ „	zł	36.50	41.25
4½%	„ „ „ „	zł w zł.	41.63	51.75
4½%	„ „ „ „	zł	51.75	53.55
5%	„ „ „ „	zł	54.00	53.55
			-53.75	
5%	„ „ „ „	Kred. m. Warszawy	54.00	52.50
		z 1933 r.	54.00	53.50
			-54.00	
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Częstocho- wy z 1933 r.	zł	44.50	
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	40.50	40.00

1) \$ 5 = zł 44.57.

2) Z wyłączeniem transzy francuskiej.

3) \$ 1 = 5.18 fr. szwajc. = Hfl. 2.4884.

4) Dotyczy drobnych odcinków.

5) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	47.00	
Obligacje miast				
VII 5½%	Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	48.75	48.25
VI ³⁾ 6%	„ „ „ „	zł	55.50	55.00
VIII i IX 6%	„ „ „ „	zł	52.00	52.00

POŻYCZKI POLSKIE

NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	7÷12/IX	14÷19/IX	21÷26/IX
New-York			
6% dolarowa 1920	61—55—61 (27 000)	64 ^{7/8} —60 ^{3/4} (9 000)	61—57 ^{1/8} —57 ^{1/8} (15 000)
8% Dillon 1925	62½—55—62½ (39 000)	66—61½—61½ (52 000)	61 ^{3/4} —56 ^{3/8} —56 (49 000)
7% stabilizac. 1927	84½—77—84½ (36 000)	88 ^{1/4} —85—86 ^{1/4} (50 000)	86 ^{3/8} —78—78 (96 000)
7% Warszawy 1928	52 ^{7/8} —45—52 ^{7/8} (66 000)	53 ^{7/8} —51½—52 (48 000)	52 ^{1/4} —46—46½ (41 000)
7% Śląska 1928	52 ^{7/8} —45—52 ^{7/8} (34 000)	55 ^{3/4} —51½—52 (40 000)	52½—46 ^{1/8} —46 ^{1/8} (17 000)
Londyn			
7% stabilizac. 1927	71.61—69.11 —70.61	71.72—69.97 —70.97	70.78—69.28 —69.78
Zurych			
7% stabilizac. 1927	—	—	—
Paryz			
7% stabilizac. 1927	42.95—38.25	46.73—44.77	50.54—50.46
Mediolan			
7% włoska 1924	84.22—83.42 (325)	86.68—83.78 —86.28 (700)	86.25—86.25 (150)

Z BANKU POLSKIEGO

BANK POLSKI W SIERPNIU 1936 R. — Obroty walutowe Banku Polskiego w sierpniu kształtowały się korzystnie — tak, że rezerwy w a l u t o w e uległy zwiększeniu, podnosząc się z zł 8.3 miln. w końcu lipca do zł 14.6 miln. w końcu sierpnia; poziom tegoroczny rezerw był wyższy od zeszłorocznego w tym samym czasie (ultimo sierpnia) o zł 3.8 miln.

Dopływ złota do Banku (z drobnego skupu przez oddziały Banku, utrzymywał się w sierpniu na stosunkowo dość wysokim poziomie — tak, że rezerwy złota zwiększyły się o zł 0.7 miln. do zł 366.6 miln. W porównaniu z ultimo sierpnia ub. r. rezerwy złota na ultimo sierpnia b. r. wykazują znaczny spadek, mianowicie o zł 145.0 miln., spowodowany dokonowanymi w międzyczasie sprzedażami złota zagranicę.

W związku z tym zmniejszyło się również silnie w ciągu roku procentowe pokrycie złotem obiegu biletów bankowych i podlegającej pokryciu części natychmiast płatnych zobowiązań (przewyżki ich ponad zł 100 miln., uznane za pewne niezmiennie minimum tych zobowiązań). W okresie miesięcznym (sierpnia) pokrycie to również nieco obniżyło się, jak to widzimy z poniższego zestawienia:

%	
31/VII 1936	33.75
31/VIII „	32.96
31/VIII 1935	49.13

Spadek procentu pokrycia w sierpniu — mimo że suma pokrycia, t. j. zapas złota, wzrosła — tłumaczy się jednoczesnym zwiększeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (właściwie części ich, podlegającej pokryciu), mianowicie z zł 1 173.7 miln. do zł 1 201.6 miln. (względnie z zł 1 073.7 miln. do zł 1 101.6 miln.). Właściwie zwiększył się tylko

1) Kursy — w % -ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

den składnik tej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych, który na ultimo sierpnia zwyżkował szczególnie silnie, bo o zł 54·2 miln., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał w sierpniu spadek, wywołany w drobnej części skurczeniem się tych zobowiązań na początku miesiąca, głównie zaś — ich spadkiem na ultimo miesiąca o zł 23·8 miln.

Spadek zobowiązań w III dekadzie sierpnia był spowodowany przede wszystkim odpływem lokat żyrowych z Banku, gdyż saldo „różnych rachunków” uległo niższości tylko o zł 5·0 miln.

Zniżka lokat żyrowych na ultimo sierpnia nie dotyczyła lokat kas państwowych, które utrzymują się od dłuższego już czasu na bardzo niskim poziomie, a w III dekadzie sierpnia minimalnie wzrosły; spadek cały skoncentrował się na lokatach prywatnych, które osiągnęły poziom prawie taki sam jak przed miesiącem, t. j. w końcu lipca b. r., choć o ok. 10% wyższy niż przed rokiem. Liczbowo ten ruch lokat żyrowych ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe;	
	kas państwowych	pozostałe
31/VII 1936	1'4	145'6
20/VIII „	1'3	163'2
31/VIII „	1'4	145'9
31/VIII 1935	3'3	133'0

Obieg biletów bankowych wzrósł na ultimo sierpnia o zł 54·2 miln., a więc znacznie silniej niż na ultimo lipca (o zł 34·0 miln.), choć słabiej niż w końcu sierpnia ub. r. (o zł 70·0 miln.). W I półroczu b. r. wzrost obiegu na ultimo poszczególnych miesięcy był większy niż w sierpniu w następujących miesiącach: lutym (o zł 59·6 miln.), kwietniu (o zł 67·9 miln.) i w maju (o zł 60·4 miln.).

Obieg biletów bankowych, przekroczywszy na ultimo sierpnia zł 1 mild., okazał się wyższym nie tylko niż przed miesiącem, t. j. na ultimo lipca b. r., ale także niż przed rokiem, t. j. na ultimo sierpnia ub. r., jak to widzimy z następującego zestawienia (w miln. zł):

31/VII 1936	998'4
20/VIII „	976'5
31/VIII „	1'030'8
31/VIII 1935	982'6

Silny wzrost obiegu na ultimo sierpnia częściowo tylko znalazł odpowiednik w odpływie lokat żyrowych, a w większym stopniu został spowodowany zwyżkową tendencją kredytów, a także i dopływem złota i dewiz do Banku.

Jeśli chodzi o kredyty, to poważnie wzrósł na ultimo sierpnia portfel wekslowy, mianowicie o zł 23·1 miln., gdy na ultimo lipca portfel wekslowy nawet skurczył się o zł 0·9 miln., a na ultimo czerwca — o zł 2·5 miln.; natomiast na ultimo sierpnia ub. r. mieliśmy również wzrost portfelu wekslowego, i to nieco większy niż w b. r., mianowicie o zł 27·5 miln. Pożyczki zastawowe, które przez pierwsze 2 dekady

sierpnia zniżkowały, w III dekadzie wykazały lekki wzrost, mianowicie o zł 3·6 miln. Portfel biletów skarbowych, skupionych przez Bank Polski, wykazał na ultimo sierpnia wzrost minimalny, bo tylko o zł 0·3 miln.

W okresie całego sierpnia kredyty Banku wykazały wzrost — z wyjątkiem jedynie pożyczek zastawowych, które o niespełna 10% zniżkowały. W liczbach absolutnych te zmiany w stanie kredytów Banku w sierpniu ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+)	lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe	+ 8'1	
Pożyczki zastawowe	— 12'6	
Bilety skarbowe	+ 4'8	

W okresie rocznym — od końca sierpnia ub. r. do końca sierpnia b. r. — skurczył się nieznacznie portfel wekslowy, jak również portfel biletów skarbowych, natomiast pożyczki zastawowe więcej niż podwoiły się; różnice w stanie kredytów w przeciągu roku przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+)	lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe	— 6'6	
Pożyczki zastawowe	+ 67'8	
Bilety skarbowe	— 8'5	

Co się tyczy innych form operacji czynnych Banku, to zauważyć należy, że na ultimo sierpnia silnie, bo o zł 15·7 miln., zmniejszył się zapas skupionych przez Bank monet srebrnych i bilonu, który to zapas również w ciągu całego sierpnia wykazał spadek (o zł 9·7 miln.); portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego na ultimo sierpnia wzrósł zaledwie o zł 0·02 miln.; ale z powodu silniejszej zwyżki w II dekadzie wykazał w ciągu całego sierpnia wzrost o zł 15·2 miln.; dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostawał w ciągu całego miesiąca niezmienny.

Całkowite bankowe pokrycie obiegu biletów Banku, obejmujące rezerwy walutowe i wszystkie formy kredytów Banku — przedstawiało się w okresie sierpnia b. r. następująco (w tys. zł):

	31/VII	20/VIII	31/VIII
Waluty i dewizy	8 330	9 212	14 633
Weksle krajowe	634 874	619 842	642 978
Bilety skarbowe	46 258	50 805	51 077
Polskie monety srebrne i bilon	28 065	34 395	18 737
Pożyczki zabezpieczone zastawami	136 494	120 296	123 882
Papiery proc. własne	109 199	124 352	124 371
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	1 053 220	1 048 902	1 065 678

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

RUCH CEN NA RYNKACH ŚWIATOWYCH.

Wbrew normalnej tendencji koniunkturalnej, okresowy ożywienia produkcji i obrotów, rozpoczynającemu się już z początkiem 1933 r. — przez czas dłuższy nie towarzyszyła zwyżka cen głównych produktów światowych. W pierwszych latach poprawy ceny głównych surowców i artykułów rolniczych kształtują się w dalszym ciągu na niskim poziomie. Dodatni zwrot na tym odcinku następuje dopiero z końcem 1934 r. i w ub. r.

Tendencja zwyżkowa obejmuje w tym okresie w pierwszym rzędzie surowce przemysłowe. Zwyżka cen surowców następuje pod wpływem poprawy stosunku pomiędzy popytem a ofertą na te artykuły. Zapasy światowe surowców zaczynają szybko obniżać się, z jednej strony wskutek restrykcji wytwórczości, przeprowadzonej przez porozumienia

producentów, z drugiej — wskutek zwiększonego zapotrzebowania przemysłowego. Poważną rolę w ruchu zwyżkowym cen surowców odegrały w ub. r. pogłoski o możliwości wojny oraz wojna w Abisynii, wywołując panikę i powodując masowe zaopatrywanie się przemysłów wszystkich niemal państw w surowce. W ub. r. poważną zwyżkę wykazały ceny niemal wszystkich głównych surowców przemysłowych, jak: ropy, cyny, cynku, miedzi, ołowiu, wełny, bawełny i t. p.

W ub. r. po raz pierwszy podniosły się również poważnie ceny artykułów rolniczych, a w szczególności zbóż. W dużej mierze wpłynęły na to deficytowe zbiory w 1934 r. i 1935 r. w głównych centrach eksportowej produkcji zbóż, t. j. w Stanach Zjedn. i w Kanadzie. Zwyżka cen rolniczych nie była jednak w ub. r. zbyt wielka i jednolita.

Z początkiem b. r. okazało się, że zwyżka cen na rynkach surowcowych nie jest dosta-

tecznie ugruntowana i że w 1935 r. oparta ona była w dużym stopniu na momentach spekulacyjnych. W pierwszym kwartale b. r. zwyżkowały nadal niektóre tylko surowce, jak: nafta, kauczuk, wełna i metale, przy czym jednak i tutaj tempo zwyżkowe znacznie osłabło. W II kwartale b. r. nastąpiło zasadniczo pogorszenie się cen artykułów surowcowych, a tendencję zwyżkową zachowały ceny takich artykułów, jak: kauczuk i nafta, przed którymi rozwijają się nadal pomyślnie perspektywy w związku z wzrostem zapotrzebowania, spowodowanym rozwojem wytwórczości samochodowej; natomiast ceny cynku, cyny i ołowiu spały — w związku z wzrostem wytwórczości tego artykułu. Nieszczerze również przedstawiały się prognozyki cen bawełny i wełny. Miedź, której ceny utrzymywały się na stosunkowo wysokim poziomie, wykazywała jednak lekką tendencję zniżkową, co fachowcy tłumaczyli strajkami

we Francji i w Belgii, oraz zaburzeniami w Holandii.

Odmienne ewolucja zachodziła na odcinku cen zbożowych; tutaj sytuacja w I kwartale b. r. przedstawiała się wybitnie niepomyślnie, gdyż ceny produktów rolnych zaczęły zniżkować. W II kwartale natomiast nastąpił zasadniczy zwrot, a to pod wpływem wiadomości o niepomyślnych perspektywach zbiorów zbożowych. Cena pszenicy amerykańskiej, notowana w styczniu b. r. ok. 82 cent. za buszel, spadła w maju do 73 cent., w lipcu zwyżkowała do 91 cent., a z początkiem sierpnia notowana była 111¼ cent. W ślad za pszenicą zwyżkowały silnie ceny innych zbóż, a w szczególności żyta, jęczmienia i kukurydzy.

I tym razem ewolucja cen zbożowych pozostaje w ścisłym związku z fatalnym stanem zbiorów zbożowych w świecie, spowodowanym niepomyślnymi warunkami klimatycznymi. Obecnie wiadomo już, że tegoroczne zbiory będą niższe od zeszłorocznych i wyraźnie deficytowe. Europejskie zbiory pszenicy są niższe o 3% od zeszłorocznych, a jeszcze większy spadek wykazują zbiory zamorskie w Stanach Zjedn., Kanadzie i Argentynie.

Niepomyślne warunki klimatyczne a w szczególności posucha, która zniszczyła częściowo zboża i paszę, wywołała niejednolite fluktuacje w stosunku do poszczególnych artykułów rolniczych. Oczekiwać, mianowicie, należy, że równoległe ze zwyżką cen zbóż i paszy następować będzie zniżka cen niektórych artykułów hodowlanych, jak bydła i mięsa. Wskutek braku paszy zachodzi bowiem konieczność, zwłaszcza w Stanach Zjedn. i w Argentynie, masowego uboju bydła. Wybijanie bydła musi wpłynąć na zwyżkę cen innych produktów hodowlanych, stanowiących bądź zastępcze produkty żywnościowe, bądź związanych z hodowlą bydła, jak np. mleka i jaj. Będzie to, oczywiście, jedynie stadium przejściowe, gdyż po okresie przymusowej likwidacji żywego inwentarza nastąpi reakcja w postaci zwyżki cen bydła i mięsa. Tak więc zdaje się nie ulgać wątpliwości, że na odcinku cen rolniczych na dłuższy okres czasu utrwali się tendencja zwyżkowa.

Zwyżka cen rolniczych posiada wielkie znaczenie dla dalszych możliwości ewolucyjnych gospodarki światowej. Podnosi ona bowiem siłę kupna szerokiej mas rolniczych we wszystkich krajach i stanowi zdrową podstawę ożywienia przemysłowego. W dziedzinie produkcji przemysłowej, jak dotychczas, nie nastąpiła poważniejsza zwyżka cen. Oporność cen artykułów przemysłowych na tendencję zwyżkową ma w obecnym okresie przyczyny nieco specjalne, jak w szczególności nadmierną rozbudowę wytwórczości przemysłowej w skali światowej, industrializację krajów rolniczych i t. p., oraz ostrą walkę konkurencyjną, jaka prowadzona jest tymi artykułami w handlu międzynarodowym.

Obserwując zwyżkę cen surowców i artykułów rolniczych na odcinku ostatnich kilku lat, stwierdzić należy, iż mimo osiągnięcia w poszczególnych wypadkach stosunkowo wysokiego poziomu zwyżka ta nie spowodowała znaczącego ogólnego podniesienia cen światowych. Ceny światowe podniosły się obecnie w stosunku do najniższych cen kryzysowych zaledwie o ok. 10%. Przypisać to także należy temu, że ruch zwyżkowy cen nie był jednolity we wszystkich krajach i że zachodziły w nim duże dysproporcje lokalne. Poza barierami celnymi i ograniczeniami prohibicyjnymi poszczególne państwa prowadziły własną politykę cen, nieharmonizującą z ewolucją cen na rynkach światowych.

Rzeczpospolite nie się ruchu zwyżkowego cen głównych artykułów, stanowiących podstawę międzynarodowego obrotu, nie ulega

najmniejszej wątpliwości i pozwala żywić nadzieje na utrwalenie dodatnich tendencji koniunkturalnych. Czynnikiem, trwale dodatnim na odcinku cen, jest w szczególności poprawa sytuacji na rynkach rolniczych. Na dalszą metę utrzymanie tendencji zwyżkowych zależy w wysokim stopniu od rozwoju koniunktur w wielkich centrach gospodarczych świata, a zwłaszcza w Stanach Zjedn. i W. Brytanii.

Dr B. Rm.

FRANCJA

NOWA USTAWA MONETARNA. — W dn. 28 ub. m. Rząd zgłosił w Izbie Deputowanych projekt nowej ustawy finansowej, zawierającej 26 artykułów, zgrupowanych w 5 rozdziałach. Projekt ten z pewnymi zmianami przyjęty został przez Izbę Deputowanych, aczkolwiek niechętnie, z motywacją, że Izba została postawiona wobec faktów dokonanych. Natomiast w Senacie projekt uległ poważnym zmianom (zwłaszcza w dziale socjalnym), odrzuconym następnie przez Izbę. Ostatecznie jednak nastąpił kompromis między obu izbami, w którym obronione zostały główne punkty projektu rządowego.

Ustawa w art. 1 zawieszona stosowanie postanowień art. 2 i 3 ustawy monetarnej z dn. 25/VI 1928 r. Artykuły te ustanawiały, że wartość franka równała się 65½ miligramom złota, i że Bank Francji obowiązany był do wymieniania banknotów na złoto.

Art. 2 postanawia, że nowa wartość franka w złocie będzie ustalona przez dekret i nie może być niższa od 43 miligramów ani wyższa od 49 miligramów złota. Jest to formuła, odpowiadająca formule, przyjętej przez Belgię i przez Amerykę.

Art. 3 ustawy przewiduje ustanowienie funduszu stabilizacyjnego w celu utrzymania kursu franka na nowym parytecie. Fundusz stabilizacyjny będzie administrowany przez Bank Francji na rachunek i pod odpowiedzialnością Skarbu Państwa. W związku z zawieszeniem wymienialności banknotów na złoto Bank Francji będzie upoważniony do sprzedaży i zakupu złota i dewiz zagranicznych.

Art. 4 przewiduje ponowne zawarcie układu pomiędzy Skarbem Państwa a Bankiem Francji. Tekst układu zawarty jest w załączniku do ustawy i składa się z 3 punktów. Punkt 1 upoważnia Bank Francji do zrewaloryzowania zapasów złota i dewiz, przy czym przewiduje rewaloryzację tylko na podstawie wyższego parytetu, to jest 49 miligramów złota dla franka. Punkt 2 przewiduje, że nadwyżka, jaka zostanie osiągnięta z przeliczenia zapasów złota i dewiz, będzie podzielona w ten sposób, że 10 mild. franków zostanie przeznaczona na fundusz stabilizacyjny, pozostała zaś nadwyżka w wysokości ok. 6 mild. fr. będzie wniesiona na rachunek awansów, przyznawanych przez Bank Francji Skarbowi Państwa na podstawie konwencji z czerwca b. r. Punkt 3 przewiduje ew. zawarcie dodatkowej konwencji, dotyczącej ew. dalszych nadwyżek, wynikających z rewaloryzacji po ostatecznym ustaleniu parytetu złotego franka. Ewent. nadwyżki z tej dodatkowej rewaloryzacji, jak również pozostałości z przyszłej likwidacji funduszu stabilizacyjnego — będą mogły być przeznaczone tylko na amortyzację długów publicznych.

Art. 5 przewiduje zawarcie między Rządem a bankami emisyjnymi kolonij i protektoratów układów co do zrewaloryzowania zapasów złota tych banków i co do ew. przeznaczenia nadwyżek, wynikających z tej rewaloryzacji.

Art. 6 dotyczy ważności transakcji międzynarodowych, określonych we frankach złotych, zawartych przed ogłoszeniem ustawy.

Art. 7 odnosi się do banków emisyjnych kolonialnych.

Art. 8 przekazuje Bankowi Francji kontrolę nad obrotami złotem, postanawiając, że nabywanie i sprzedaż złota w sztabach lub monetach odbywać się może tylko na podstawie upoważnienia ze strony Banku Francji. Artykuł ten pozostaje w związku z zawieszeniem wymienialności banknotów na złoto.

Art. 9 upoważnia dłużników do żądania odroczenia płatności zobowiązań, zawartych w dewizach zagranicznych, których termin płatności przypadał na najbliższe dni.

Art. 10 — 12 mają na celu zabezpieczenie na rzecz Państwa wszystkich ew. zysków, jakie mogą wynikać dla osób prywatnych z tytułu posiadania lub przechowywania przez nie złota. Artykuły te mają na celu zapobieżenie temu, by osoby, które niedawno zakupiły i przewaloryzowały złoto, przez obecną reformę monetarną nie osiągały niesłusznych zysków. Zagadnienie to rozwiązane zostaje w ten sposób, że wszystkie osoby prywatne, posiadające złoto w ilości ponad 50 gramów, obowiązane są zgłosić je w urzędach podatkowych w terminie do dn. 10 października, przy czym administracja skarbową wymierzy tym osobom podatek, w wysokości równej nadwyżce wartości złota w stosunku do franka obiegowego. Niezgłoszenie złota lub też deklaracja, nie odpowiadająca istotnie posiadanej ilości, będą karane grzywną w wysokości równej wartości złota nie zadeklarowanego. Towarzystwa i przedsiębiorstwa handlowe zobowiązane są również do składania tego rodzaju deklaracji, przy czym obowiązywać będzie solidarna odpowiedzialność prezesów i dyrektorów danego towarzystwa.

Art. 13 nakazuje zgłoszenie w terminie do 15 dni od chwili ogłoszenia ustawy wszelkich transakcji w dewizach zagranicznych, zawartych w okresie 20 — 26 września. Artykuł ten stał się jednym z przedmiotów tarć między Izbą a Senatem. Mianowicie, Senat wprowadził nowe postanowienia o specjalnym opodatkowaniu transakcji terminowych na giełdzie, zawartych między 1 a 26 września. Senat wychodził z założenia, że, jeżeli posiadaczom złota Państwo odbiera cały zarobek, jaki mogliby osiągnąć z dewaluacji, również należy obłożyć specjalnym podatkiem nadmierny zysk spekulacyjny, osiągnięty wskutek dewaluacji przez tych, którzy zawarli giełdowe transakcje terminowe na ultimo września. Chodziło o ustalenie stopy procentowej i sposobu ewentualnego ściągnięcia przez Państwo zarobków spekulacyjnych, ponieważ zasada obciążenia transakcji terminowych została przez Izbę przyjęta. Po trzykrotnej wędrowce ustawy dewaluacyjnej między Izbą i Senatem ten ostatni postanowił wprowadzić jeszcze pewne drobne poprawki, które Izba odrzuciła, a i Senat ich ostatecznie nie podtrzymał.

W dalszych artykułach rządowego projektu ustawy zawarto sprawy socjalne. Projekt przewidywał upoważnienie Rządu do regulowania w drodze dekretów Rady Ministrów stopy płac i dostosowywania ich do kosztów utrzymania. W procedurze ustalania wysokości płac uczestniczyć mają przedstawiciele obu stron zainteresowanych, t. j. pracodawców i pracowników.

Następny artykuł upoważnia Rząd do regulowania mocą dekretów (które wydawane mogą być do dn. 31 grudnia 1937 r.) wszystkich płac urzędników i pracowników państwowych i komunalnych w celu dostosowania tych płac do poziomu z 1930 r. Wszelkie zarządzenia, które Rząd podejmie na podstawie tego artykułu, będą przedstawiane do aprobaty Parlamentowi w ciągu 3 miesięcy od chwili ich wydania.

Artykuły dalsze dotyczą złagodzenia dekretów oszczędnościowych Rządu Laval'a w stosunku do kombatanów i emerytów oraz zmniejszenia podatku od artykułów pierwszej potrzeby, celem uniknięcia zwyżki cen i t. d.

Sprawy socjalne stały się głównym przedmiotem walki między Izłą a Senatem, który obawiał się, że masowa zwyżka płac zniweluje korzyści, jakie dewaluacja winna dać życiu gospodarczemu. Pierwotnie Senat w ogóle odrzucił cały artykuł socjalny ustawy. Sprawa wydawała się bardzo trudną, bo po uchwale Senatu, odrzucającej dział socjalny ustawy, Izba w nocy z środy na czwartek przywróciła pierwotny tekst w całości. Główna walka między Senatem a Izłą i Rządem toczyła się o dwa ściśle z sobą związane zagadnienia: przewidywaną zwyżkę płac oraz pełnomocnictwa dla Rządu. Pierwotny projekt ustawy przewidywał wprowadzenie dla wszystkich płac ruchomej taryfy, uzależnionej od wskaźnika kosztów utrzymania. Izba Deputowanych pod naciskiem partii radykalnej uchwiliła pełnomocnictwa dla Rządu do wydawania dekretów we wszystkich sprawach, związanych z ewentualną zwyżką cen, zarówno w dziedzinie zwalczania drożyzny, jak i dostosowywania płac do ewentualnych skutków drożyzny. Senat odrzucił tę formułę, wstawiając do ustawy tylko nowelę dotychczasowej ustawy z sierpnia b. r. o przeciwdziałaniu nieuzasadnionej zwyżce cen. Izba w nocy z środy na czwartek przywróciła pełnomocnictwa Rządu.

Po kilkunastogodzinnych pertraktacjach między przedstawicielami stronnicw lewicy w Izbie i Snacie został zawarty kompromis. Utrzymano formułę Senatu, nowelizującą ustawę o zwalczaniu drożyzny, jednocześnie wprowadzono ustęp, upoważniający Rząd do wydawania dekretów, stosujących przymusową koncyliację i arbitraż w konfliktach strajkowych, wynikających w związku z zwyżką cen. Upoważnienie to Senat ograniczył wymaganiem uprzedniej opinii Naczelnej Rady Gospodarczej i Rady Stanu.

Szereg postanowień, znoszących dekry oszczędnościowe, obciążające b. kombatanów i emerytów, postanowienia, dotyczące umów między Rządem a Kasą Amortyzacyjną i Kredytem Hipotecznym, a przyznające tym instytucjom przeszło 3 mild. fr., oraz postanowienie, przyznające pewne przywileje nabywcom ostatniej emisji bonów skarbowych — zostały z ustawy wyłączone i wniesione przez Rząd do Izby jako odrębne ustawy. Zarówno Izba, jak i Senat ustawy te uchwiliły.

STANY ZJEDN. AM.

BILANS PŁATNICZY ZA 1935 R. — Sekretarz Stanu dla Handlu, Daniel Roper, opublikował ostatnio liczby, dotyczące kształtowania się bilansu płatniczego w ub. r. Bilans ten charakteryzuje znaczny spadek dodatniego salda bilansu handlowego przy równoczesnym znacznym wzroście dopływu złota i srebra oraz kapitałów długo- i krótko-termiowych.

Lata ostatnie przyniosły w dziedzinie obrotów handlowych Stanów Zjedn. z zagranicą wyraźną poprawę. Wartość wywozu, która spadła z początkiem 1933 r. do ok. \$ 100 miln. miesięcznie, obecnie wynosi ok. \$ 200 miln. Poprawa w tej dziedzinie nie może być jednak uważana za odzwierciedlającą ożywienie gospodarcze, chociażby wskutek tego, że wzrost liczb w dużej części spowodowany jest zwyżką cen, będącą wynikiem dewaluacji o 40% dolara.

W 1933 r. wywóz amerykański przedstawiał wartość \$ 1 675 miln., przywóz natomiast \$ 1 450 miln. — tak, że saldo dodatnie bi-

lansu handlowego wynosiło \$ 225 miln. W 1934 r. wywóz podniósł się do \$ 2 133 miln., a przywóz do \$ 1 655 miln. — wskutek tego saldo dodatnie wzrosło do \$ 477 miln. W ub. r. następuje dalszy wzrost wywozu — do \$ 2 283 miln., podczas gdy przywóz wzrasta aż do \$ 2 048 miln., co powoduje spadek salda dodatniego do \$ 235 miln.

Czynniki miarodajne tłumaczą wzrost przywozu zwiększonym zapotrzebowaniem surowców, które stanowiły 29% całego przywozu, gdy 31% przypada na artykuły żywnościowe, 20% — na półprodukty, a 20% — na wyroby fabryczne. Wywóz amerykański natomiast jest mniej zróżniczkowany i składa się w 30% z surowców, a resztę stanowią główne półprodukty.

O poprawie gospodarczej kraju świadczą dane, dotyczące t. zw. bilansu turystycznego, a mianowicie wzrost wydatków turystów amerykańskich zagranicą. Bilans ten nadal przedstawia się dla Stanów Zjedn. zdecydowanie ujemnie. Wydatki turystów amerykańskich zagranicą oceniane są w ub. r. na \$ 409 miln. — wobec \$ 331 miln. w 1934 r., wydatki turystów zagranicznych w Stanach Zjedn. — na \$ 117 miln. — wobec \$ 86 miln. Zmniejszyły się znacznie sumy, które emigranci wysyłają do swoich dawnych krajów ojczystych; podczas gdy w latach 1928 i 1929 wynosiły one jeszcze ok. \$ 250 miln., to w ub. r. spadły poniżej \$ 100 miln. Operacje finansowe, związane z turystyką, żegluga, dobroczynnością, przesyłkami emigrantów, notują po stronie aktywnej łącznie \$ 409 miln., a po stronie pasywnej — \$ 837 miln., z czego wynika deficyt płatniczy w kwocie \$ 426 miln.

Szczególnie uderzającym zjawiskiem przy analizie liczb obrotów płatniczych Stanów Zjedn. za ub. r. jest dopływ złota. Przybrał on olbrzymie rozmiary; wartość złota, zakupionego zagranicą w ub. r., wynosiła \$ 1 739 miln. — wobec \$ 1 217 miln. w 1934 r. Do tego doliczyć należy srebro wartości \$ 208 miln. — wobec \$ 461 miln. w 1934 r. Zapasy złota Skarbu i banków Stanów Zjedn. przekraczają obecnie \$ 10½ mild., przy czym dla porównania warto zaznaczyć, że zapasy złota we Francji wynosiły ok. \$ 3½ mild., W. Brytanii \$ 1 800 miln., Hiszpanii \$ 700 miln., Belgii \$ 600 miln., Szwajcarii, Holandii, Japonii i Argentyny \$ 400 miln., Włoch poniżej \$ 300 miln. Ponieważ produkcja światowa wynosiła w ub. r. \$ 1 044 miln. (przy obecnej jego cenie) wobec \$ 963 miln. w 1934 r. i \$ 887 miln. w 1933 r., przeto w okresie z ostatnich lat Stany Zjedn. wchłonęły całkowitą produkcję światową złota lat 1933÷1935. W ub. r. dopływało do Stanów Zjedn. złoto w pierwszym rzędzie z W. Brytanii wartości \$ 315 miln. (wobec \$ 500 miln. w 1934 r.), z Francji — \$ 934 miln. (231), z Holandii — \$ 227 miln. (94), z Kanady — \$ 95 miln. (86) i z Indji Brytyjskich — \$ 75 miln. (76).

W ub. r. uzyskały Stany Zjedn. świeży dopływ kapitałów wartości \$ 1 536 miln. Z liczb powyższej — \$ 442 miln. przypada na sprzedaż akcji i obligacji, a \$ 870 miln. — na lokaty krótkoterminowe. Odnosne liczby w 1934 r. wynosiły zaledwie \$ 202 i \$ 192 miln. Tak wielki dopływ kapitałów przypisać należy tendencji zwyżkowej giełd amerykańskich, które przyciągnęły zarówno oszczędzających, jak i spekulantów zagranicznych. Procenty i dywidendy, płacone przez Stany Zjedn. zagranicy, wynosiły \$ 146 miln., podczas gdy dywidendy, płacone przez zagranicę Stanom Zjedn. — \$ 921 miln., a więc o 6% więcej aniżeli w 1934 r. Ogółem lokaty krajowe zagranicznych w Stanach Zjedn. szacowane są obecnie na ok. \$ 5 mild., przy

czym na lokaty akcyjne przypada \$ 2 015 miln., na akcje uprzywilejowane — \$ 329 miln., na obligacje — \$ 607 miln., a na inwestycje bezpośrednie — \$ 1 045 miln. Poważniejszą pozycję w lokatach kapitałowych w Stanach Zjedn. zajmowało jedynie 5 krajów, a mianowicie: Anglia (27%), Kanada (20%), Holandia (12½%), Szwajcaria (8%) i Francja (5½%).

Dr B. Rm.

CZECHOSŁOWACJA

ZAMIERZENIA GOSPODARCZE RZĄDU. — Rząd czechosłowacki zajmuje się obecnie głównie zagadnieniami gospodarczymi. O ile wszelkie wysiłki do ożywienia życia gospodarczego skierowane były dotychczas w kierunku podwyższenia obrotów krajowych — o tyle obecnie Rząd zwrócił całą swą uwagę na kwestię wywozu. Wychodząc z założenia, że przemysł krajowy jest silnie obciążony podatkami niż konkurencyjny przemysł zagraniczny — Rząd zamierza rozszerzyć znacznie podstawy prawne do refundowania podatków dla przemysłu eksportowego. Oczywiście, z pomocy tej korzystać będzie tylko przemysł, który jej rzeczywiście potrzebuje.

Następnie projektowane jest stworzenie centralnej organizacji gospodarczej, której zadaniem będzie gospodarcza penetracja w Rumunii i Jugosławii; w centrali tej zorganizowane zostaną przedsiębiorstwa przemysłowe i bankowe. Centrala ma się stać podstawą do rozszerzenia gospodarczych stosunków z państwami Małej Ententy, oczywiście przy ich współudziale i zgodzie, przy czym nie wyłącza się współpracy innych państw zainteresowanych w basenie naddunajskim, jak: Włochy i Niemcy.

Z innych zagadnień gospodarczych należy podkreślić starania Rządu o rozdział robót inwestycyjnych między okręgi, najsilniej dotknięte bezrobociem (Słowacja, Sudety).

W związku z programem inwestycyjnym stworzony zostanie też tak zw. „budżet ewidencyjny” robót publicznych, który obejmie wszelkie inwestycje, projektowane w okresie najbliższych 3 lat, a których koszty mają wynosić 15 mild. Kcz. Środki, potrzebne na te inwestycje, płynąć będą zarówno z budżetów bieżących, jak i z pożyczki inwestycyjnej z bieżącego roku.

RUMUNIA

KONTROLA OBIEGU KRUSZCÓW CENNYCH. — W połowie sierpnia wydany został dekret, regulujący obieg cennych kruszców.

Na mocy postanowień dekretu, obieg kruszców w jakimkolwiek stanie lub pod jaką bądź formą od dn. 19/VIII b. r. dozwolony jest tylko w granicach i na warunkach, określonych dekretem. Pod obiegami rozumieć należy każdy akt sprzedaży lub depozytu, dokonany lub usiłowany, osobiście bądź za pośrednictwem osób trzecich. Transport kruszców podlega również nowym przepisom, które zastosowane będą tylko do złota, srebra i platyny w sztabach lub w postaci piasku, topionego metalu lub t. p. Nie podlegają rozporządzeniom nowego dekretu przedmioty z kruszców cennych, służące do użytku osobistego, jak np. przedmioty sztuki, sztucze, biżuterja, przedmioty, przeznaczone do kultu religijnego, objekty dentystyczne lub farmaceutyczne. Prawo pierwokupu kruszców wyżej wymienionych zastrzeżone zostało dla Państwa, które ze swojej strony ustępuje Bankowi Narodowemu całą ilość złota, pochodzącego z wykonywania prawa pierwokupu. Co się tyczy

srebra i platyny — to Bank Narodowy otrzyma tylko nadwyżkę, przekraczającą zużycie na potrzeby państwowe. Bank Narodowy upoważniony jest do wykonywania wszystkich transakcyj kupna i kontroli obiegu kruszców, co do których Państwo ustaliło swoje prawa pierwokupu

Przemysł zobowiązany został do komunikowania Bankowi Narodowemu w okresach 15-dniowych ilości wyprodukowanego surowca. Bank Narodowy ustalił w porozumieniu z produkującymi terminy dostawy.

Depozyty kruszców cennych zabronione są od chwili ogłoszenia dekretu.

Jubilerzy i warsztaty, pracujące nad obróbką kruszców, będą mogły wykonywać swój zawód pod warunkiem, że stosować się będą do zarządzeń Banku Narodowego.

Wykroczenia przeciw dekretowi będą karane wzięciem od 3 miesięcy do roku oraz grzywną w wysokości od 5 tys. do 1 miln. lei. Okoliczności łagodzące, towarzyszące wykroczeniu, nie będą brane pod uwagę przy wymiarze kary.

SZWECJA

REGLAMENTACJA PRZYWOZU ZBOŻ.

—W Szwecji, podobnie jak i w innych krajach europejskich, handel zbożem, w szczególności import, jest zreklamowany. Kupiec zbożowy, pragnący dostarczyć na rynek szwedzki pewną ilość zboża, musi uzyskać w Państwowym Komitecie Rolniczym pozwolenie wwozu; na ogół, pozwolenie to można uzyskać jedynie wówczas, gdy szwedzki zapas zboża nie pokrywa zapotrzebowania krajowego, przy czym wyjątkiem od tej zasady jest wydawanie pozwoleń wwozu na ziarno pszeniczne, potrzebne do uzyskania lepszych gatunków mąki, bowiem Szwecja zwykle importuje pewne ilości pszenicy, w szczególności twarde ziarno kanadyjskiej „Manitoby”, aby, zmieszawszy ją w pewnym określonym stosunku procentowym z ziarnem krajowym, otrzymać po zmieleniu lepsze rodzaje mąki. Uzyskanie pozwolenia wwozu zboża, nieprzeznaczonego do zmieszania z krajowym, podlega opłacie 4 kor. szwedzkich od 100 kg ziarna, co jest opłatą wysoką, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę ceny zboża (w szczególności żyta — 16.50 ÷ 17 kor. za 100 kg, pszenicy — 17.75 ÷ 18.25 kor. za 100 kg).

Celem reglamentacji importowej jest ochrona krajowego gospodarstwa rolnego. W związku

z tym, bardzo znaczne ilości pszenicy i żyta są od szeregu lat zakupywane i magazynowane przez Państwo, a raczej przez specjalnie do tego celu stworzoną instytucję t. zw. Svensk Spannmåls A/B. Instytucja ta posiada pewnego rodzaju monopol handlu zbożem, celem regulowania rynkowej ceny zboża. Rząd szwedzki bowiem, troszcząc się o zarobki rolników, stara się utrzymać odpowiednio wysoką cenę zboża. Dzięki tej polityce zbożowej, jak również dzięki pewnym przepisom, regulującym obrót innymi produktami rolnictwa, jak: masło, mleko i t. p., sytuacja gospodarzy rolnych ostatnio znacznie się poprawiła. Obecne postanowienia importowe oraz polityka licencji wwozowych mają termin ważności do dn. 1/XI b. r., jednak należy przypuszczać, iż — poza małymi zmianami — zostaną i po tym terminie utrzymane. Zmiany te, zresztą nieznaczne, dają się już zaobserwować, mianowicie w dn. 11/IX b. r. zdecydowano obniżyć cło na makucho i mąkę pastewną (importowane) o 0.02 kor. szw. na kg, cło więc na makucho liniane i mąkę z siemienia lnu wynosi od dn. 12/IX b. r. 0.02 kor. szw., a na inne gatunki makuchoń oraz mąki pastewnej — 0.04 kor. szw. od 1 kg. Jednocześnie opłata za importowaną kukurydzę została obniżona o 0.01 kor. szw. na 1 kg do 0.05 kor. szw. za 1 kg. Obniżenia te są spowodowane zwykłą ceną na te produkty na rynku światowym, co utrudniało ich użycie na cele hodowlane.

JAPONIA

WZROST EKSPORTU ŻELAZA I STALI.

—Wyróż żelaza i stali w I połowie b. r. wynosił 246 242 t wartości 38.72 miln. jenów, a więc wzrósł ilościowo o 21.0% i wartościowo o 33.0% w stosunku do I półrocza 1935 r. Wobec jednoczesnego wzrostu produkcji w Mandżukuo — eksport japoński zarówno do tego kraju jak i do Kwantungu maleje. Tym większy jest więc wzrost eksportu na rynki dalsze. Pierwsze miejsce poza Kwantungiem w dalszym ciągu zajmują Chiny, następne — Syjam i Indie Holenderskie.

Eksport najważniejszych artykułów przedstawia się następująco (w tys. ton):

	I półrocze	
	1936	1935
Żelazo walcowane	55.7	63.8
Blacha ocynkowana	50.8	9.7

Blacha inna	39.2	6.9
Drut ciągniony ocynk.	24.1	17.9
Szyny	22.7	54.4
Rury	17.7	22.3

Powyższe zestawienie wykazuje dość znaczne przesunięcia między poszczególnymi artykułami wywozu hutniczego.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 14 ÷ 26/IX b. r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	14 ÷ 19/IX	21 ÷ 26/IX	Wzrost (+) lub spadek (—)
Pszenica			
Berlin	21.90	21.90	—
Praga	159.31	159.31	—
Chicago	4.76	4.42	— 7.2
Buenos Aires	3.65	3.62	— 0.9
Liverpool	4.26	4.42	+ 3.7
Wiedeń	33.87½	33.87½	—
Hamburg	6.84	7.15	+ 4.5

Ż y t o

Berlin	16.20	16.20	—
Praga	124.38	124.38	—
Chicago	3.28	3.33	+ 1.5
Wiedeń	26.43	26.43	—
Hamburg	4.00	4.30	+ 7.5

O w i e s

Berlin	—	—	—
Praga	114.50	114.50	—
Chicago	3.17	3.20	+ 0.9
Buenos Aires	—	—	—
Liverpool	3.43	3.67½	+ 6.9
Wiedeń	25.17	25.00	— 0.7
Hamburg	3.77	3.80	+ 0.7

Jęczmień browarowy

Berlin	—	—	—
Praga	127.00	127.00	—
Chicago	5.90	6.06	+ 2.7
Wiedeń	31.20	31.46	+ 0.8
Hamburg	—	—	—

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 600; II i III str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 400, 1/2 str. — 250, 1/4 str. — zł 150, 1/8 str. — zł 90. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą:

„C. Hartwig“, Spółka Akcyjna w Poznaniu

podaje do wiadomości, że uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów Spółki z dn. 17 sierpnia 1936 r. postanowione zostało:

1) obniżyć kapitał akcyjny o zł 1 800 000.00, przy zamianie akcji uprzywilejowanych Serii A na akcje okazicielskie Serii C, przez złączenie akcji w stosunku dziesięć do jednej z tym, że na dziesięć akcji 100-złotowych lub dwadzieścia akcji 50-złotowych z każdej zawsze serii w wysokości nom. zł 1 000.00 akcjonariusze otrzymają jedną akcję w wysokości nom. zł 100.00;

2) podwyższyć obniżony w sposób powyższy kapitał akcyjny o zł 1 000 000.00 do ogólnej sumy zł 1 200 000.00 drogą emisji 10 000 sztuk akcji okazicielskich Serii II po zł 100.00 nom. wartości każda.

Na mocy art. 436 i nast. K. H. Zarząd Spółki ofiaruje niniejszym akcje te dotychczasowym akcjonariuszom na podstawie uchwały powołanego wyżej Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów Spółki z dn. 17 sierpnia 1936 r. na następujących warunkach: prawo poboru podlegają 10 000 sztuk akcji okazicielskich Serii II po zł 100.00 nom. wartości każda. Cena emisyjna wynosi zł 100.00 za jedną akcję. Nowe akcje uczestniczyć będą w dywidendzie od dn. 1 stycznia 1937 r. Dotychczasowi akcjonariusze mają prawo poboru pięciu akcji nowej emisji w stosunku do takiej ilości akcji złotych dotychczasowej emisji, które reprezentują wartość nom. zł 1 000.00, po uwzględnieniu zaś obniżenia kapitału akcyjnego Spółki reprezentować będą wartość nom. zł 100.00. Akcjonariusze winni wykonać swe prawo poboru w terminie do dn. 26 października 1936 r. Wpłaty na nowe akcje przez dotychczasowych akcjonariuszów winny być dokonane w siedzibie Banku Związku Spółek Zarobkowych, Spółki Akcyjnej w Poznaniu, lub w którymkolwiek z jego Oddziałów, w pełnej wysokości, to jest w sumie zł 100.00 za każdą nową akcją i to w terminie dla wykonania poboru określonym, to jest do dn. 26 października 1936 r. W razie niewykonania prawa poboru przez dotychczasowych akcjonariuszów oraz nieuiszczenia wpłat na nowe akcje w powyższym terminie, zostanie wyznaczony drugi termin poboru pozostałych akcji przez wszystkich dawnych akcjonariuszów, przy czym dodatkowy przydział akcji nastąpi w stosunku do zgłoszeń. Akcje nieobjęte Zarząd przydzieli według swego uznania, jednak nie poniżej ceny emisyjnej. Zapisujący się na akcje przestanie być zapisem związany, jeżeli nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania do dn. 1 kwietnia 1937 r.

III OGŁOSZENIE

W związku z uchwalonym przez Walne Zgromadzenie Spółki naszej w dn. 17 sierpnia 1936 r. obniżeniem kapitału akcyjnego o zł 1 800 000.00 wzywamy po myśli art. 441 par. 1 K. H. wierzycieli, aby na wypadek niezgadzania się na obniżenie kapitału akcyjnego wnieśli swe sprzeciwy do dn. 29 grudnia 1936 r.

Poznań, dn. 28 września 1936 r.

C. Hartwig Spółka Akcyjna
Zarząd

1912-36-38-40

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Fabryka Pończoch Adolf Kobsz, Spółka Akc. w Łodzi

niniejszym oznajmia, że na Walnym Zgromadzeniu Spółki w dn. 23 kwietnia 1936 r. uchwalono

OBNIŻYĆ KAPITAŁ ZAKŁADOWY
ze zł 1 500 000 do zł 1 000 000

i wzywa wierzycieli Spółki do ewentualnego zgłaszania sprzeciwów — w myśl art. 441 K. H.

1976-39-40-41

II OGŁOSZENIE

Cukrownia Chełmża, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że Walne Zgromadzenie, zwołane na poniedziałek 28/IX 1936 r. w Dworze Artusa w Toruniu, nie odbędzie się. Natomiast zaprasza się PP. Akcjonariuszów, uprawnionych do głosowania na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

firmy Cukrownia Chełmża, Spółka Akcyjna, które odbędzie się w poniedziałek dn. 19 października 1936 r. o godz. 10.30 przed poł. w Hotelu Pomorskim w Chełmży.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej dotyczące bilansu, rachunku strat i zysków oraz o przebiegu i stanie interesów; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 4) Uchwała odnośnie pokrycia straty; 5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej (§ 20 p. 6 statutu) w miejsce ustępujących Panów: Działowski, Plehna, Mellina, Strübinga i Pacoszyńskiego; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących Panów: K. Feldtkeller, Koniczynka; Leo Feldt, Kowroz; H. H. v. Loga, Wichorze; Paul Cleinow, Książki; 7) Udzielenie Zarządowi pełnomocnictwa na wpisanie do księgi hipotecznej obowiązków, wymienionych w § 6 umowy z Dyrekcją Lasów Państwowych w Toruniu. Paragraf 6 brzmi: „Dzierżawca jest odpowiedzialny za wszelkie spowodowane przez Cukrownię straty, jakie poniesie użytkujący rybołówstwo na wydzierżawionym jeziorze. Zgłoszone przez probostwo w Chełmży z tego tytułu uzasadnione pretensje, winien dzierżawca uwzględnić bez potrzeby interwencji ze strony wydzierżawiającego Skarbu Państwa (Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu), regulując stosowne odszkodowanie, względnie usuwając przyczyny, powodujące straty w rybołówstwie. Tak samo dzierżawca obowiązuje się zaspokoić pretensje osób trzecich, w szczególności właścicieli gruntów, przylegających do jeziora”; 8) Powzięcie uchwały co do prawidłowo nadesłanych wniosków i zażaleń, przy czym nadmieniamy, że — stosownie do art. 394 kodeksu handlowego, jak również § 16 i 19 statutu — akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/20 część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać pomieszczenia poszczególnych spraw w porządku dziennym, co powinno być zgłoszone nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Cukrownia Chełmża Spółka Akcyjna
Przewodniczący Rady Nadzorczej

(—) K. Feldtkeller 1971-39-40

„Petropol“ Polska Akcyjna Spółka Górnicza

Na odbytym w dn. 17 lutego 1936 r. Nadzwyczajnym Walnym Zebraniu Akcjonariuszy uchwalono jednogłośnie

PRZENIESIENIE SIEDZIBY SPÓŁKI Z KATOWIC DO DROHOBYCZA

i wybrano członkami Rady Nadzorczej PP. Georgea, Cowpera Hugh Mattheya, przemysłowca w Londynie, Dr Natana Sussmanna, Warszawa, Basila Mc Kenziego, Wiedeń, Dr Zygmunta Teichera, Drohobycz, Stuart Strickland Moore-Ede, Londyn i Henryego Williama Sandersa, Londyn. 1986

Zarząd Cukrowni i Rafinerii „Zbiersk“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 października 1936 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w Warszawie, w Biurze Zarządu przy ul. Koszykowej Nr. 8

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1935/36, udzielenie Zarządowi absolutorium i podział zysku; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór jednego członka Zarządu; 7) Wybór jednego członka Rady Nadzorczej; 8) Wnioski akcjonariuszów: 1) Walne Zgromadzenie z uwagi na konieczność przeprowadzenia jak najdalej idących oszczędności w administracji majątkiem Spółki postanawia w powołaniu się na uprawnienie art. 16 Statutu Spółki ograniczyć liczbę członków Zarządu Spółki z 4-ch do 3-ch. 2) Walne Zgromadzenie wobec ograniczenia liczby członków Zarządu do 3-ch, chcąc zapewnić sobie całkowitą swobodę wyboru Zarządu opartego na nowych zasadach i nie pozbawiać się możliwości ponownego wyboru któregośkolwiek z obecnych członków Zarządu, a zwłaszcza ustępującego w obecnej kadencji czynnego członka Zarządu, a równocześnie Dyrektora Zarządzającego, postanawia w związku z art. 31 Statutu Spółki, a na podstawie art. 368 K. H. — odwołać wszystkich członków urzędującego Zarządu, i dokonać ponownego wyboru Zarządu na nowych zasadach. 3) Wybory nowego Zarządu; 9) Wnioski Zarządu: Wobec wniosków akcjonariuszy, Walne Zgromadzenie poweźmie decyzję w sprawie wysokości stałych uposażeń członków Zarządu, w myśl § 24 Statutu.

PP. Akcjonariusze pragną uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 8 — akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji. 1995

I OGŁOSZENIE**Zarząd Spółki Akcyjnej
Zakład Elektryczny Okręgu Lwowskiego, Spółka Akcyjna
we Lwowie, ul. Sapiehy 1. 3**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 października 1936 r. o godz. 13 odbędzie się w sali posiedzeń Magistratu Lwowskiego

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie kooptacji członków Rady Nadzorczej;
2) Zmiana statutu przez podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 2 miln.

Właściciele akcji na okaziciela korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje w biurze Zarządu Spółki Lwów, Sapiehy 3/II. 2001-40-41

I OGŁOSZENIE**WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ
Fabryka Waty Hygroskopijnej „ALBA“, Spółka Akcyjna**

odbędzie się w dn. 23 października 1936 r. o godz. 14 u notariusza Siennickiego, Warszawa, Kapucyńska 6.

Porządek obrad: Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1935 r. i udzielenie Zarządowi pokwitowania z pełnionych obowiązków. Określenie wynagrodzenia Zarządu. Wolne wnioski.

Celem uzyskania prawa uczestnictwa w Zgromadzeniu należy złożyć Zarządowi akcje 7 dni przed Zgromadzeniem.

1992-40-41

ZARZĄD**Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie „Vita i Krakowskie“
SPÓŁKA AKCYJNA**

podaje do wiadomości, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 15 października 1936 r. o godz. 11 rano w lokalu Towarzystwa przy ulicy Jasnej 6, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1935 r.; 3) Podział zysków lub pokrycie strat za 1935 r.; 4) Zmiana paragrafu 7 Statutu Spółki i wymiana akcji. Paragraf 7 brzmić będzie: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 1 000 000.00 (milion złotych) pełnowpłaconych. Kapitał jest podzielony na 10 000 (dziesięć tysięcy) akcji po zł 100 (sto złotych) nominalnej wartości każda”; 5) Udzielenie absolutorium władzom Spółki; 6) Przejęcie portfela ubezpieczeń na życie jednego z towarzystw ubezpieczeniowych; 7) Zatwierdzenie budżetu na 1936 r. oraz określenie wynagrodzenia Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki na tenże rok; 8) Wybór ustępujących członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki; 9) Wolne wnioski.

Właściciele akcji, chcący korzystać z prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć je w Towarzystwie i nie odbierać przed zakończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w instytucji kredytowej. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

1996

II OGŁOSZENIE**Zarząd Towarzystwa Handlowo-Przemysłowego „REAL“
SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia, że w dn. 19 października b. r. o godz. 17 w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Widok 24, odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Uchwała co do dalszego egzystowania Spółki, względnie postawienie Spółki w stan likwidacji i wybory likwidatora; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Walnym, winni zadośćuczynić wymaganiom art. 399 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27/VI 1934 r. 1994

I OGŁOSZENIE**Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrownia Środa**

zaprasza wszystkich PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w poniedziałek dn. 26 października 1936 r. o godz. 17.30 na Sali Malinowej Hotelu „Bazar“ w Poznaniu, z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1935/36; 3) Przyjęcie do wiadomości sprawozdania rewizora ksiąg za 1935/36 r.; 4) Zatwierdzenie bilansu i r-ku strat i zysków oraz uchwała odnośnie pokrycia strat za 1935/36 r.; 5) Udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 6) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej, w miejsce ustępujących; 7) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisowym terminie.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem odbycia Zebrania złożyć w Biurze Zarządu Cukrowni swoje akcje lub zaświadczenie, zgodnie z art. 399 kodeksu handlowego.

1989

Z a r z ą d

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa WYROBÓW WEŹNIANYCH M. A. WIENER W ŁODZI SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszy, że w dn. 27 października 1936 r. o godz. 16 w lokalu Sp. Akc. w Łodzi przy ul. Cegielnianej Nr. 66 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i przyjęcie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej za lata 1934 i 1935; 3) Zatwierdzenie bilansów oraz rachunków zysków i strat za lata 1934 i 1935; 4) Powzięcie uchwał: a) po myśli artykułu 430 K. H. i b) odnośnie wydanego zobowiązania rodzinie b. członka Zarządu; 5) Zmiana § 9 statutu; 6) Przyznanie wynagrodzenia członkom Zarządu i Komisji Rewizyjnej za lata 1934 i 1935; 7) Wybór członków Zarządu; 8) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 9) Udzielenie upoważnienia Zarządowi do sprzedania, przepisania części nieruchomości Nr. Hip. 326a, oznaczonych N. N. 1, 2, 3, 4, 5 i 6 na szkicu projektu podziału (z adnotacją oddziału Regulacji Miasta z dn. 11.III 1932); 10) Udzielenie upoważnienia Zarządowi do wydzierżawienia nieruchomości Nr. Hip. 326a za lata 1937 i 1938, względnie do zbycia prawa do komornego za wyżej oznaczone lata w inny sposób; 11) Udzielenie upoważnienia Zarządowi do skreślenia wierzytelności, uznanych za nieściągalne; 12) Wolne wnioski: § 9 Statutu brzmi: „Zarząd składa się z 5 członków i jednego kandydata według uchwały Walnego Zgromadzenia, wybranych przez Walne Zgromadzenie, z pośród Akcjonariuszy, względnie z poza ich grona” według wniosku Zarządu brzmić będzie: „Zarząd składa się z trzech członków i jednego kandydata według uchwały Walnego Zgromadzenia, wybranych przez Walne Zgromadzenie z pośród Akcjonariuszy, względnie z poza ich grona”.

Akcjonariusze dopuszczeni zostaną do udziału na Walnym Zgromadzeniu, jeżeli akcje swoje zgłoszą w trybie przewidzianym w ar. 59 prawa o Sp. Akc. 2000-40-41

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Kościańskiej, Spółki Akc. w Kościanie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że tegoroczne

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 30 października 1936 r. o godz. 17 w Kościanie w budynku administracyjnym Cukrowni.

Porządek obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Przedłożenie sprawozdania Zarządu, bilansu na dz. 30 czerwca 1936 r., rachunku strat i zysków za rok operac. 1935/36 oraz protokołu Komisji Rewizyjnej;
- 3) Dyskusja, zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku strat i zysków, podział czystego zysku, uchwalenie dywidendy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania;
- 4) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;
- 5) Wolne głosy.

1979

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Fabryki Cukru i Rafinerii „Michałów”

odbędzie się w dn. 24 października 1936 r. o godz. 18 w siedzibie Zarządu w Warszawie przy ul. Trębackiej Nr. 15 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1935/36 rok operacyjny i udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności za ten okres;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

1983-40-41

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Młyna Ziemiańskiego, Spółki Akcyjnej w Poznaniu

odbędzie się w dn. 22 października 1936 r. o godz. 12-tej w poł. w lokalach Poznańskiego Banku Ziemiań S. A. w Poznaniu Aleje Marcinkowskiego 13, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Przedłożenie i rozpatrzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok 1935/36; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej o sprawdzeniu rachunków rocznych; 4) Powzięcie uchwały co do zatwierdzenia sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok 1935/36 oraz powzięcie uchwały co do pokrycia straty bilansowej; 5) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Poznań, dn. 28 września 1936 r.

Zarząd: Maksymilian Tschuschke.

1990

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „GAZ”, Poznańska Fabryka Gazów Przemysłowych Spółka Akcyjna w Poznaniu, ul. Marsz. Focha 4

podaje do wiadomości, iż uchwałą Walnego Zgromadzenia Spółki z dn. 14 września 1936 r. postanowione zostało **ZMNIEJSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO O zł 45 000** czyli do zł 255 000.

Zawiadamiając o uchwalonym obniżeniu kapitału zakładowego, Zarząd wzywa wierzycieli Spółki, aby, jeżeli nie zgadzają się na to obniżenie, wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia.

1999-40-42-44

Zarząd S-ki Akc. Przemysłu Włóknistego (Société Anonyme de l'Industrie Textil)

o kapitale 36 milionów franków francuskich z siedzibą w Paryżu 76 rue de la Victoire

podaje do wiadomości, iż — wobec nieodbycia się z braku quorum Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia,wołanego w trybie nadzwyczajnym na dz. 18 września 1936 r. — PP. Akcjonariusze Spółki Akcyjnej Przemysłu Włóknistego są ponownie proszeni na

WALNE ZGROMADZENIE

zwołane w trybie nadzwyczajnym na dz. 10 października b. r. godz. 10.30 w siedzibie Spółki, 76 rue de la Victoire w Paryżu, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Uchwalenie nowego brzmienia uchwały Nr. 2, powziętej przez Walne Zgromadzenie z dn. 29 czerwca 1936 r.; 4) Zatwierdzenie w razie potrzeby uchwał 1, 3, 4, 5 i 6, powziętych przez wyżej wymienione Zgromadzenie.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje najpóźniej do dn. 3 października b. r. w Paryżu: w Société Générale de Crédit Industriel et Commercial 66 rue de la Victoire w Paryżu, w paryskich oddziałach miejskich i podmiejskich tego banku lub na prowincji w bankach miejscowych, zastępujących powyższą instytucję, w Brukseli: w Société Belge de Crédit Industriel et Commercial 60 rue Royale.

Po myśli postanowień art. 31 statutu Walne Zgromadzenie składa się ze wszystkich akcjonariuszy, posiadających najmniej 10 akcji pełnowpłaconych. Akcjonariusze, posiadający mniej niż 10 akcji, mają prawo połączyć się celem uzyskania pożądanej ilości akcji i być zastąpieni przez jednego z nich. Akcjonariusze mogą być reprezentowani na Walnym Zgromadzeniu jedynie przez pełnomocnika, który sam jest członkiem tego Zgromadzenia.

1980

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Bracia Borkowscy, Zakłady Elektrotechniczne

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 października 1936 r. o godz. 18 w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Grochowskiej Nr. 45 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Uzupełniające wybory członków Zarządu.

1997

Towarzystwo Eksploatacji Kamieniołomów, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia per 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA		zł
Budynki		93 748'17
Urządzenia maszynowe		68 655'64
Tor i tabor kolejowy		262 595'71
Magazyn		21 011'05
Ruchomości		2 720'39
Sprzęty i narzędzia		18 743'66
Zaprzęgi		877'50
Inwentarz żywy		1 200'00
Zapasy materiałów opałowych		1 503'80
Zapasy smarów		1 980'72
Kasa Centrali		1 400'17
Kasa Berestowiec		1 045'41
Papiery wartościowe		3 800'00
Rymesy		55 000'00
Zapasy wyprodukowanego kamienia		73 481'00
Dłużnicy	1 412 669'96	
Dłużnicy wątpliwi		3'00
Banki		123'29
Kaucje		13 299'78
		<u>2 033 859'25</u>

PASywa		zł
Kapitał zakładowy		800 000'00
Fundusz rezerwowy		16 641'86
Fundusz amortyzacyjny		11 084'27
Fundusz zapomogowy		29 228'89
Rezerwa różnic kursowych		79 436'90
Banki		372 209'98
Weksle własne		56 940'58
Rymesy w redyskoncie		52 000'00
Wierzyciele		420 512'47
Niewypłacona dywidenda		389'29
Przechodni		117 023'76
Zysk w 1934 r.		5 080'84
Zysk z roku operacyjnego		73 310'41
		<u>2 033 859'25</u>

Rachunek strat i zysków per 31 grudnia 1935 r.

WINIEN		zł
Koszty produkcji		709 645'12
Koszty ogólne		191 653'56
Odsetki		54 274'15
Podatki		86 127'91
Amortyzacje i ubytek		77 427'00
Zysk		73 310'41
		<u>1 192 438'15</u>
MA		zł
Produkcja		1 192 398'15
Zysk na obligacjach Pożyczki Narodowej		40'00
		<u>1 192 438'15</u>

1982

II OGŁOSZENIE

Zarząd Karolewskiej Manufaktury Karol Kröning i S-ka, Spółka Akc.

zawiadamia, że w dn. 21 października b. r. o godz. 17 w lokalu Zarządu przy ul. 6 Sierpnia Nr. 5 w Łodzi, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia;
- 2) Wybór przewodniczącego;
- 3) Dodatkowy wybór 1 członka Zarządu.

Na zasadzie art. 399 p. 2 kodeksu handlowego, właściciele akcji obowiązani są zgłosić swe prawa do głosu na 7 dni przed Walnym Zebraniem.

1975-39-40

Fabryka Portland Cementu „Rudniki“, Spółka Akc.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 57 792.00; 2) Budynki gospodarcze fabryczne i mieszkalne zł 514 090.59; 3) Urządzenia techniczne zł 587 988.67; 4) Inwentarz zakładowy i biurowy zł 14 863.35; Razem zł 1 174 734.61; II. Majątek płynny: 1) Gotówka zł 25.01; 2) Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 995 003.49; 3) Dłużnicy zł 34 931.82; 4) Materiały zł 35 530.47; Razem zł 1 065 490.79; III. Straty: 1) Pozostałość strat z lat ubiegłych zł 321 062.09; 2) Strata za 1935 r. zł 37 154.28; Razem zł 358 216.37; **Suma ogólna zł 2 598 441.77.**

Różni za weksle akceptowane zł 5 021 688.30; Różni za żyro na wekslach zł 730 000.00; Różni za depozyty zł 653 800.00.

STAN BIERNY. — I. Kapitał akcyjny zł 600 000.00; II. Kapitał amortyzacyjny zł 558 009.17; III. Kapitał rezerwowy zł 45 538.11; IV. Kapitał specjalny rezerwowy zł 104 642.74; V. Zobowiązania: 1) Zobowiązania hipoteczne zł 174 570.21; 2) Zobowiązania z tytułu umów kartelowych zł 47 448.55; 3) Wierzyciele zł 1 068 232.99; Razem zł 1 290 251.75; **Suma ogólna zł 2 598 441.77.**

Weksle akceptowane zł 5 021 688.30; Weksle żyrowane zł 730 000.00; Deponenci zł 653 800.00.

Zestawienie strat i zysków

WINIEN. — 1) Koszty fabryczne i Zarządu zł 19 829.19; 2) Procenty i prowizje zł 352.79; 3) Straty na inwentarzu zł 1 554.91; 4) Straty na spisanych 227 szt. udziałów „Szyferpol-Cement“ zł 20 746.27; **Suma ogólna zł 42 483.16.**

MA. — 1) Wpływy za dzierżawę gruntów zł 1 320.00; 2) Wpływy ze sprzedaży materiałów zł 3 195.84; 3) Zyski na rozliczeniach z „Centrocementem“ zł 285.54; 4) Amortyzacja zwrotna na przedmiotach, spisanych z inwentarza w 1935 r. zł 527.50; 5) Strata zł 37 154.28; **Suma ogólna zł 42 483.16.** 1984

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Towarzystwo Fabryki Motorów „Perkun“

SPÓŁKA AKCYJNA

która obecnie znajduje się w stanie upadłości, niniejszym zaprasza PP. Akcjonariuszów na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w dn. 19 października 1936 r. o godz. 6 po poł. w siedzibie Zarządu Masy Upadłości tejsze firmy przy ul. Grochowskiej 46 w Warszawie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Ustąpienie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Wybory do nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Stosownie do paragrafu 8 Statutu Spółki, PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni złożyć posiadane przez nich akcje lub świadectwa depozytowe najpóźniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia w siedzibie Spółki.

1965-39-40

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Dom Książki Polskiej, Hurtownia dla Księgarzy i Wydawców w Warszawie zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 12 października 1936 r. o godz. 18 w siedzibie Spółki, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i r-ku strat i zysków za 1935/36 r.;
- 3) Zatwierdzenie budżetu na 1936/37 r.;
- 4) Wybór Zarządu, 2 członków Rady Nadzorczej i ustalenie ich wynagrodzenia;
- 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem złożyć Zarządowi swe akcje lub kwity depozytowe.

1987

Spółka Akcyjna Cukrowni i Rafinerii „Borowiczki“

Bilans za okres od dn. 1 VII 1935 r. do dn. 30 VI 1936 r.
na dz. 30 VI 1936 r.

STAN CZYNNY. — Grunty zł 315.055.79; Budynki zł 2 754 369.58; Urządzenia techniczne zł 6 272 729.90; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 291 173.54; Nowe urządzenia zł 22 245.37; Kasa zł 14 107.78; Banki zł 51 054.63; Papiery procentowe zł 161 264.95; Kaucje zł 103 699.10; Magazyn zł 171 564.00; Węgiel zł 340 01; Cukier w produktach zł 10 029.44; Cukier eksportowy zł 210 177.00; Cukier wewnętrzny zł 450 831.00; Cukier, wysłany na zlecenie Banku Cukrownictwa zł 410 136.73; Miejscowa sprzedaż cukru zł 2 419.20; Melas zł 2 904.90; Wysłodki zł 7 866.00; Dłużnicy zł 257 817.73; Plantatorzy zł 723 525.17; Awanse zł 607.00; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursu zł 916.37; Sumy przechodnie zł 44 137.52; Cukrownia „Strzelce” r-k nabycia zł 334 127.62; **Ogółem zł 12 613 100.33.**

Rachunek gwarancyjny zł 218 504.50; **Razem zł 12 831 604.83.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 4 000 000.00; Kapitał zapasowy zł 139 629.48; Kapitały rezerwowe zł 254 480.76; Kapitał amortyzacyjny zł 6 806 436.40; Akcepty zł 592 381.00; Banki zł 53 430.50; Kasa Przejrzystości zł 48 812.59; Wierzyciele zł 347 435.80; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursu zł 1 276.73; Sumy przechodnie zł 1 034.84; Niewypłacona dywidenda zł 12 197.50; Cukrownia „Strzelce” r-k nabycia zł 4 451.10; Cukier eksportowy zł 9 083.25; Zysk okresu 1935/36 zł 342 450.38; **Ogółem zł 12 613 100.33.**

Rachunek gwarancyjny zł 218 504.50; **Razem zł 12 831 604.83.**

Rachunek strat i zysków

za okres od dn. 1 VII 1935 r. do dn. 30 VI 1936 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 312 449.12; Koszty sprzedaży cukru zł 114 625.67; Koszty kredytów zł 6 389.08; Podatki i opłaty stemplowe zł 116.164.15; Bezpośrednie koszty fabrykacji zł 1 858-178.95; Prowizja od uzyskanego kont. Cukr. „Strzelce” zł 17 454.00; Wartość remanentów cukru na dz. 1 VII 1935 r. zł 1 267 540.73; Wartość remanentu melasu na dz. 1 VII 1935 r. zł 1 264.08; Wartość remanentu wysłodków na dz. 1 VII 1935 r. zł 12 893.98; Strata na eksploatacji i utrzymaniu kolejki zł 60 769.44; Saldo z rachunku różnic kursu zł 68 032.18; Strata na zniszczonych budynkach gospodarczych murowanych i drewnianych zł 10 292.02; Strata na zniszczonych ruchomościach zł 3 663.21; Odpisana amortyzacja w 1935/36 z. zł 350 000.00; Saldo zysk zł 342 450.38; **Razem zł 4 542 166.99.**

ZYSKI. — Zrealizowane kupony pap. proc. i akcji zł 20 582.75; Uzyskane różnice na 4 udziałach F-my „Motycz” zł 1 840.00; Saldo z r-ku gospodarstwa rolnego zł 1 128.41; Saldo uzyskanej różnicy na tranzakcji cukru zamiennego zł 459.73; Uzyskane spisane długie wątpliwe zł 17 169.86; Uzyskano za melas eksportowy zł 25 238.10; Uzyskano za melas wewnętrzny zł 6 498.79; Remanent melasu na dz. 30 VI 1936 r. zł 2 904.90; Uzyskano za wysłodki zł 96 664.62; Remanent wysłodków na dz. 30 VI 1936 r. zł 7 866.00; Uzyskano ze sprzedaży wapna zł 750.00; Uzyskano ze sprzedaży defekacji zł 1 936.31; Rozliczony cukier wewnętrzny zł 2 951 046.06; Rozliczony cukier dla bezrobotnych zł 3 980.00; Rozliczony cukier przemysłowy zł 19 950.00; Sprzedany cukier eksportowy zł 75 341.98; Sprzedany cukier przemysłowy zł 4 669.97; Rozliczony, a nie wysłany cukier eksportowy zł 15 910.65; Remanent cukru eksportowego na dz. 30 VI 1936 r. zł 193 446.00; Remanent cukru wewnętrznego na dz. 30 VI 1936 r. zł 450 831.00; Remanent cukru zamiennego na dz. 30 VI 1936 r. 7 647.75; Cukier nierozliczony, a wysłany na zł. Banku do dn. 30 VI 1936 r. zł 410 136.73; Remanent Cukru w produktach zł 10 029.44; Różnica na sprzedaży pozakontyngentu na rynku wewnętrznym zł 6 988.57; Wpływ z parytetów zł 13 900.92; Za gatunek cukru i opakowanie zł 2 375.87; Saldo Funduszu Przewozowego zł 63 352.00; Za Fundusz Wyrównawczy od cukru zł 24 568.66; Za premję eksportową zł 77 155.00; Różnica w rozliczeniach kotłowych melasu zł 27 796.92; **Razem zł 4 542 166.99.**

Podpisali: Prezes Rady Nadzorczej: **Nathan Golodetz**, członkowie Rady Nadzorczej: **Jan Odechowski**, **Michael Golodetz**, **Kazimierz Dziewanowski**, **Stefan Gorski**, **Stanisław Piwnicki**, **Capitain Harold Kennedy Ashleigh Boddington**. Prezes Zarządu i Dyrektor Zarządzający: **Bolesław Soplica**, członkowie Zarządu:

Serge Golodetz, **Konrad Wereszczyński**. Prokurenci: **Henryk Greccki**, **Ryszard Ziegler**. Księgowy: **Romuald Olędzki**.

Równocześnie Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni i Rafinerii „Borowiczki” podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że **Dywidenda za 1935/36 r. po zł 30.00**

od każdej akcji wart. nom. zł 500 jest wypłacana przez Bank Cukrownictwa, Oddz. w Warszawie, Karowa 20 za zwrotem kuponu Nr. 4. 1993

Spółka Akcyjna Młyny i Tartaki Wągrowieckie w Wągrowcu

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 13 910.00; Budynki fabryczne, gospodarcze i mieszkalne zł 177 904.39; Ruchomości — maszyny zł 450 686.64; Lokomocje zł 9 196.22; Inwentarz żywy zł 2 066.75; Inwentarz biurowy zł 9 776.59; Majątek płynny: Gotówka zł 286.29; Banki zł 6 126.39; Papiery procentowe zł 5 510.00; Weksle zł 12 909.05; Udziały w bankach zł 4 773.41; Towary zł 146 794.59; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 84 669.46, b) odbiorcy z zabezpiecz. hipot. zł 80 946.84, c) dostawcy zł 2 241.31, d) różni zł 54 569.71, e) wątpliwe: 1) weksle protestowane zł 54 473.43, 2) w postępowaniu rewindykac. zł 65 713.32, 3) różni zł 9 138.74; Strata zł 76 096.57; Różni za obligo wekslowe zł 139 917.90; **Razem zł 1 407 707.60.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 250 000.00; Fundusz rezerwowy zł 15 718.34; Fundusz delcredere zł 1 150.76; Kapitały amortyzacyjne: z roku ubiegłego zł 285 466.62, dopisano w roku sprawozdawczym zł 26 982.18; Zobowiązania: Wierzyciele: a) zaległe podatki zł 21 018.55, b) dostawcy zł 86 096.74, c) odbiorcy zł 4 734.92, d) różni zł 416 082.10, e) depozyt zbożowy zł 25 054.29; Akcepty zł 70 103.40; Banki zł 58 274.49; Niepodjęta dywidenda zł 586.00; Sumy przechodnie, przedpłaty zł 6 521.31; Różni za obligo wekslowe zł 139 917.90; **Razem zł 1 407 707.60.**

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1935 r.

STRATY. — R-k surowca zł 875 114.53; R-k smarów zł 3 270.38; R-k fabrykacji zł 70 386.66; R-k sprzedaży zł 30 977.67; R-k opału i oświetlenia zł 36 701.36; R-k ogólnej administracji zł 55 782.93; R-k kosztów kredytowych zł 39 912.40; R-k podatków zł 44 117.95; R-k utrzymania inwentarza zł 32 639.98; R-k nieściągalnych pretensyj zł 24 092.33; R-k amortyzacji zł 26 982.18; **Razem zł 1 239 978.37.**

ZYSKI. — R-k produktu zł 1 155 683.49; R-k dzierżaw zł 7 260.69; R-k różnic kursow. zł 937.62; Strata zł 76 096.57; **Razem zł 1 239 978.37.** 1988

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Cukrowni „Młynów“

odbędzie się w dn. 24 października 1936 r. o godz. 17.30 w siedzibie Zarządu w Warszawie przy ul. Trebackiej 15 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1935/36 rok operacyjny i udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności za ten okres;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących i określenie ich wynagrodzenia. 1985-40-41

I OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ

Zakłady Przemysłu Opatrunkowego „Wata“, Spółka Akcyjna

odbędzie się w dn. 23 października 1936 r. o godz. 14 u notariusza Siennickiego, Warszawa, Kapucyńska 6.

Porządek obrad: Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1935 r. i udzielenie Zarządowi pokwitowania z pełnionych obowiązków. Wolne wnioski.

Celem uzyskania prawa uczestnictwa w Zgromadzeniu należy złożyć Zarządowi akcje 7 dni przed Zgromadzeniem.

1991-40-41

Cukrownia Wierchosławicka

Bilans zamknięcia na dz. 30 kwietnia 1936 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty: a) fabryczne zł 88 885.48, b) staw zł 1 501.00, c) Majętność Łatkowo zł 480 825.50 = zł 571 211.98; Budynki: a) fabryczne zł 1 153 421.42, b) gospodarcze Łatkowo zł 293 000.00, c) administracyjne i mieszkalne zł 285 367.94 = zł 1 731 789.36; Urządzenia techniczne: Maszyny i aparaty zł 2 847 835.44; Przybory i narzędzia fabryczne zł 39 644.62; Kolejka wąskotorowa zł 914 106.74; Tabor kolejki wąskotorowej zł 258 187.64; Bocznicza szerokotorowa zł 118 507.01; Tabor kolei szerokotorowej zł 56 646.67; Wagi zł 50 558.85; Studnie i wodociągi zł 60 775.22 = zł 4 346 262.19; Inwentarz zakładowy i biurowy: Urządzenia biur i laboratorium zł 22 893.86; Urządzenia koszar i mieszkań zł 13 794.97; Sprzężaj zł 410.00; Samochód zł 23 750.00; Urządzenie Straży Pożarnej zł 4 523.65; Inwentarz martwy Łatkowo zł 72 594.00; Inwentarz martwy Balin zł 39 730.00 = zł 177 696.48; Razem zł 6 826 960.01; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 5 688.21; Gotówka w bankach zł 81 786.58 = zł 87 474.79; Papiery procentowe zł 70 794.94; Akcje i udziały zł 729 257.89 = zł 800 052.83; Materiały: Węgiel zł 2561.80; Materiały magazynów zł 99 244.85; Worki zł 9 984.25 = zł 111 790.90; Półfabrykaty: Wytłoki zł 5 040.00; Melas zł 23 526.39 = zł 28 566.39; Gotowe wyroby i towary: Cukier zł 1 033 331.20; Nasiona buraczane zł 6 245.13; Ziemiopłody Łatkowo zł 61 511.81; Inwentarz żywy Łatkowo zł 51 204.00; Ziemiopłody Balin zł 15 196.57; Inwentarz żywy Balin zł 19 740.00 = zł 1 187 228.71; Dłużnicy: (Należności z tyt. umów kart.) Z operacji finansowej zł 15 805.21; Odbiorcy zł 12 904.28; Różni zł 120 287.82; Dostawcy dominielni zł 1 243 061.12; Dostawcy małorolni zł 199 579.55 = zł 1 591 637.98; Sumy przechodnie: Wydatki, dotyczące okresu przyszł. zł 132 134.80; Razem zł 3 938 886.40; **Ogółem zł 10 765 846.41.**

Kaucje zł 28 000.00; Dłużnicy za gwarancje zł 118 911.67 = zł 146 911.67; **Aktywa ogółem zł 10 912 758.08.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 080 000.00; Kapitał zapasowy zł 25 363.38; Rezerwa specjalna zł 285 231.67; Rezerwa wyrównawcza ceny buraków zł 400 000.00; Rezerwa podatkowa zł 18 873.73; Rezerwa opodatk. z różnic kurs. przy akcjach Banku Handl. 233 079.00 = zł 2 042 547.78; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 4 482 356.41, b) dopisano za 1935/36 r. zł 187 906.92 = zł 4 670 263.33; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty zł 291 800.00, b) banki zł 1 111 462.50, c) zobowiązania hipoteczne zł 109 031.25, d) zaległe podatki zł —, —, e) dostawcy dominielni zł 53 010.71, f) dostawcy małorolni zł 2 375.53, g) dostawcy różni zł 5 125.61, h) różni zł 931.58; Zobowiązania z tytułu umów kartelowych: Z operacji handlowej zł —, —; Z operacji finansowej zł 2 054 324.86 = zł 3 336 262.04; Rachunek przejściowy różnic kursowych zł 341 839.18; Pozostałość zysków za lata obrach. 1933/34 i 34/35 zł 3 397.66; Zysk za 1935/36 r. zł 79 736.42 = zł 83 134.08; **Razem zł 10 765 846.41.**

Weksle kaucyjne zł 28 000.00; Weksle gwarancyjne zł 118 911.67; **Razem zł 146 911.67; Pasywa ogółem zł 10 912 758.08.**

U w a g a: — Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 1 076 402.10.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 kwietnia 1936 r.

STRATY. — Koszty fabrykacji zł 2 117 495.87; Odpisy na amortyzację zł 187 906.92 = zł 2 305 402.79; Koszty administracji ogólnej zł 113 336.10; Podatki państwowe i komunalne zł 163 599.34 = zł 276 935.44; Koszty sprzedaży zł 234 354.21; Koszty kredytów zł 88 353.28; Różnice kursowe na walutach zł 2 579.84; Różne odpisy straconych dłużników zł 4 848.78; Strata na akcjach i udziałach zł 173 236.32; Zysk zł 79 736.42; **Straty ogółem zł 3 165 447.08.**

ZYSKI. — Cukier zł 2 903 259.00; Melas zł 47 622.39; Wytłoki zł 21 646.80 = zł 2 972 528.19; Zwrot sum, dawniej spianych zł 2 288.50; Zwrot z tyt. skreślenia część. długu Banku Gospod. Krajowego zł 137 841.72; Zysk z majątku Łatkowo

zł 50 076.66; Zysk z majątku Balin zł 2 312.01; Zysk z sprzedaży urządzeń fabrycznych zł 400.00; **Zysk ogółem zł 3 165 447.08.**

Zarząd: (—) Dr Levy (—) Karol Ruszczyński (—) Dr Nowakowski Księgowy: (—) A. Józwiakowski

Zgodność bilansu oraz rachunku strat i zysków per. 30/IV 1936 r. z książkami handlowymi i inwenturami firmy „Cukrownia Wierchosławicka” Sp. Akc. niniejszym potwierdzamy.

„POWIERNIK”

Spółka Rewizyjno-Powiernicza

(—) Thiel i Marciniak

(—) Marciniak, dypl. i przysięgły rzecz. książk.

1981

Kolej Lokalna Lwów—Jaworów, Spółka Akcyjna

Bilans majątku z dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 3 635 950.15; Majątek płynny: Kasa i banki zł 25 429.56; Papiery procentowe zł 6 428.40; Straty: 1) z rachunku zwłoki kosztów ruchu w kapitale i odsetkach: a) stan z dn. 31/XIII 1934 r. zł 1 133 111.86, b) strata za 1935 r. zł 135 232.69 = zł 1 268 344.55; 2) Z rachunku zysków i strat: a) stan z dn. 31/XII 1934 r. zł 5 870.32, b) strata za 1935 r. zł 245.84 = zł 6 116.16 = **zł 4 942 268.82.**

Sumy pozabilansowe. — Podatek majątkowy zł 31 704.97.

STAN BIERNY. — Kapitał własny: Kapitał akcyjny zł 2 479 210.00; Zakładowy kapitał rezerwowy zł 30 296.75 = zł 2 509 506.75; Kapitał amortyzacyjny: stan z dn. 31/XII 1934 r. zł 3 114.43, odpisano w 1935 r. zł 2 393.60 = zł 720.83; Zobowiązania: Ministerstwo Komunikacji kredytowane niedobory eksploatacyjne w kapitale i w odsetkach zł 2 356 865.44; Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych Lwów kredytowane niedobory w kapitale zł 69 332.40; Fundusze specjalne zł 5 843.40 = **zł 4 942 268.82.**

Sumy pozabilansowe. — Podatek majątkowy zł 31 704.97.

Rachunek zysków i strat za 1935 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 353 941.28; Procenty od kredytowanych niedoborów zł 66 561.62; Procenty od zaliczek Ministerstwa Komunikacji zł 472.00 = zł 67 033.62 = **zł 420 974.90.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 285 270.21; Procenty z lokacji zł 226.16; Strata 1) do rachunku zwłoki: a) niedobory eksploatacyjne zł 68 671.07, b) odsetki od niedoborów eksploatacyjnych zł 66 561.62 = zł 135 232.69; 2) Do bilansu zł 245.84 = **zł 420 974.90.**

2002

Kolej Lokalna Łupków—Cisna, Spółka Akcyjna

Bilans majątku z dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 1 686 647.86; Majątek płynny: Kasa i banki zł 3 055.41; Papiery procentowe zł 284.40; Straty: 1) Z rachunku zwłoki kosztów ruchu w kapitale i odsetkach: a) stan z dn. 31/XII 1934 r. zł 446 044.42, b) strata za 1935 r. zł 52 807.01 = zł 498 851.43; 2) Z rachunku zysków i strat: a) stan z dn. 31/XII 1934 r. zł 12 683.62, b) strata za 1935 r. zł 494.58 = zł 13 178.20 = **zł 2 202 017.30.**

Sumy pozabilansowe. — Podatek majątkowy zł 34 144.77.

STAN BIERNY. — Kapitał własny: Kapitał akcyjny zł 1 140 620.00; Zobowiązania: Ministerstwo Komunikacji kredytowane niedobory z odsetkami zł 1 033 244.39; Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych Lwów kredytowane niedobory = zł 13 178.20 = **zł 2 202 017.30.**

Sumy pozabilansowe. — Podatek majątkowy zł 34 144.77.

Rachunek zysków i strat za 1935 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 86 280.92; Odsetki od kredytowanych niedoborów eksploatacyjnych zł 29 215.90; Odsetki od zaliczek Ministerstwa Komunikacji zł 706.09 = zł 29 921.99 = **zł 116 202.91.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 62 689.81; Odsetki z lokacji zł 211.51; Strata: 1) do rachunku zwłoki zł 52 807.01, 2) do bilansu zł 494.58 = zł 53 301.59 = **zł 116 202.91.**

1998

POLMIN

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZNE
POLISH PETROLEUM COMPANY NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
KREBSMARKT 7/8 MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINERYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAKNAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWARTOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN“, DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNIĄ UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ

OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”

SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA, GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, POZNAŃ, RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI, TORUŃ, WARSZAWA, WILNO
